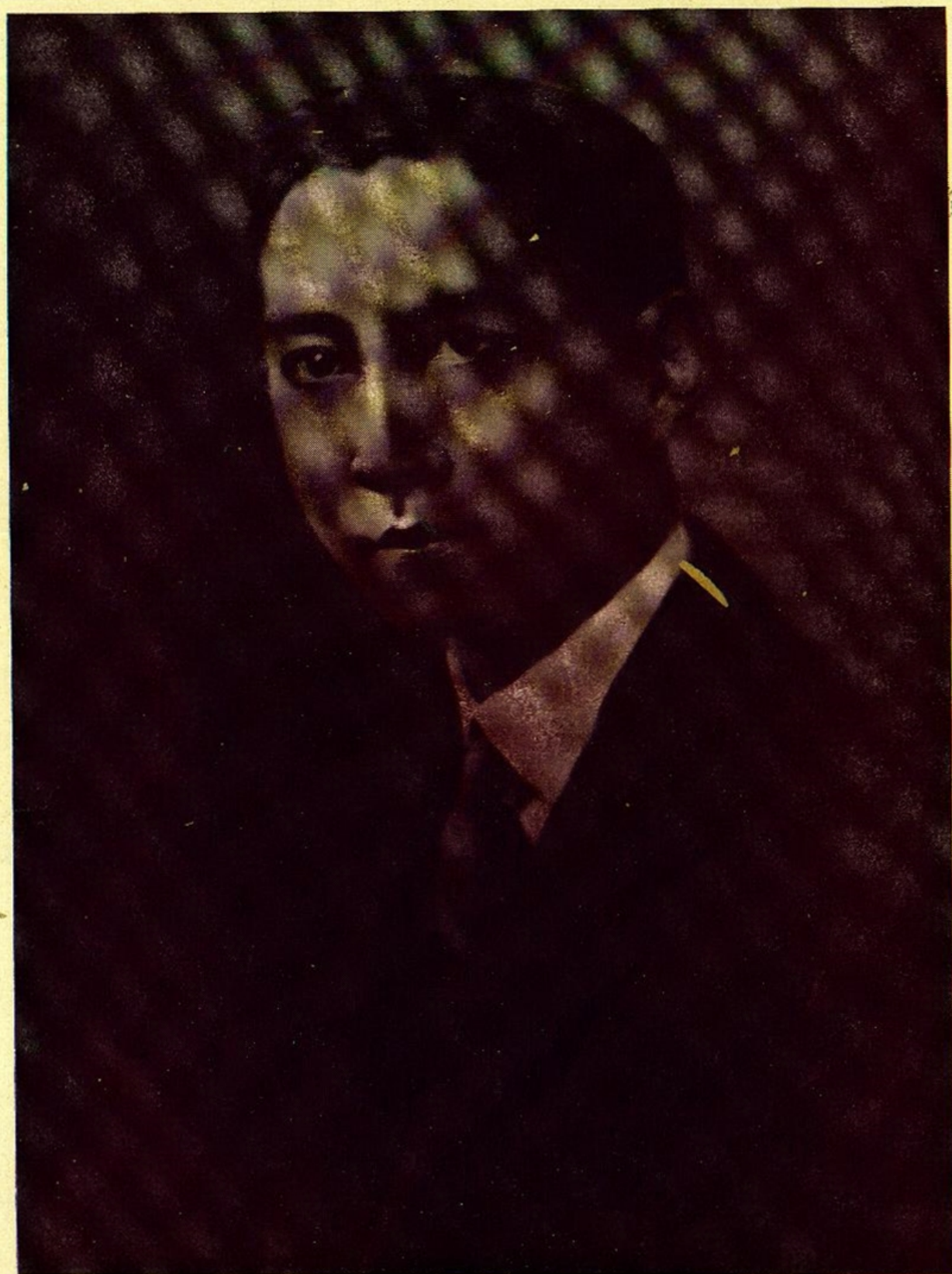

วารสารห้องสมุด T.L.A. BULLETIN

ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๕

ประจำเดือน กันยายน - ตุลาคม ๒๕๐๘

สมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ (๒๔๓๔-๒๔๗๒)

PRINCE MAHIDOL OF SONGKLA

ห้างหุ้นส่วนจำกัด รวมสาส์น

๘๖๔ หลังแกรนด์เธียเตอร์ วังบูรพา พระนคร

โทร. ๒๖๔๘๓

รับจัดหาหนังสือ ภาษาไทย สำหรับห้องสมุด โรงเรียน มหาวิทยาลัย สถาบัน
และผู้สนใจทั่วราชอาณาจักร

หนังสือที่สำนักเรารวบรวม อธิเช่นหนังสือชุดบ้านเล็ก (Little House Series)
ของ ลอรา อิงกัลล์ ไวล์เคอร์ แปลโดย สุนทรส หนังสือชุด เจมส์บอนด์ ๐๐๗ แปลโดย
จารุวัฒน์ ฯลฯ

ลด ๕๐ %

เริ่มตั้งแต่ ๑ สิงหาคม ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๘

ระเบียบการสั่งซื้อหนังสือ

๑. สั่งซื้อพร้อมกับส่งเงินล่วงหน้า โดยทางธนาคาร เช็คไปรษณีย์ หรือ อ.ร.จ.
ในนามผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด รวมสาส์น ส่งจ่ายไปรษณีย์บางลำภู (จดส่งทาง พ.ก.จ.)
๒. ทุกครั้งที่สั่งซื้อ โปรดเขียนชื่อและที่อยู่ให้ชัดเจน
๓. ผู้สั่งซื้อต้องเป็นผู้ออกคำสั่งเล่มละ ๒ บาท ถ้าสั่งซื้อ ๑๐ เล่มขึ้นไปคำสั่งฟรี
๔. สั่งซื้อได้ทันที

ห้างหุ้นส่วนจำกัด รวมสาส์น

๘๖๔ หลังแกรนด์เธียเตอร์ วังบูรพา พระนคร

อย่าละโอกาสดีเช่นนี้ โปรดรีบมาเลือกเป็นเจ้าของเสีย ติดต่อขอซื้อได้ฟรี

วารสารห้องสมุด

ปีที่ ๕

ฉบับที่ ๕

กันยายน - ตุลาคม ๒๕๐๘

T.L.A. BULLETIN

นิตยสารรายสองเดือนของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

หนังสือชุดสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ ... ดำรง เพ็ชรพลาญ ... ๒๖๑

โครงการสาริตห้องสมุดโรงเรียน สุข พงษ์สถิตย์ ... ๒๖๕

ลิขสิทธิ์ พิศมัย บุญรัตพันธุ์ ... ๒๗๗

พระไตรปิฎกฉบับโบราณ

ในพระวิหารวัดราชบพิธ พระครูวิจิตรธรรมคุณ ... ๓๐๔

หนังสือเรื่อง "ทำได้ก็ดี ทำชั่วได้ชั่ว"

ของ ท.เลียงพิบูลย์ แม้นมาส ชวลิต ... ๓๑๐

เฉลยข้อสอบวิชาครูชุดประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา

(ป.กศ.คั่น) พ.ศ. ๒๕๐๘

หมวด ก. บรรณารักษศาสตร์ (๑) ทวี มุขระโกษา และ ชลัช ลีพานิช ... ๓๑๖

บทบรรณาธิการ - ฐานะของบรรณารักษ์ ๓๒๐

T.L.A. BULLETIN

Volume 9, No. 5

September—October B.E. 2508 (1965)

CONTENTS

Prince Mahidol — Hygiene for Children Series ... *Damrong Bejrablaya* ... 261

School Library Project ... *Sook Pongsatidya* ... 269

Copyright ... *Pisidh Bunyaratbhundu* ... 277

Tri-Pitaka — Palm leaf Edition ... *Prakru Vijitdharmkoon* ... 304

Book on Karma by T.Liengpibul ... *Maenmas Chavalit* ... 315

Key to The Library Science Examination

(B.E. 2508).....(1) ... { *Tawee Mukatarakosa*
Shalash Liyavanija ... 316

Editorial—Librarian Status ... 330

วารสารห้องสมุด

T.L.A. BULLETIN

นิตยสารรายสองเดือน ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์ เพื่อ

ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์

ส่งเสริมและเผยแพร่งานการศึกษาและวัฒนธรรม

บรรณาธิการ

นายแพทย์ ดำรง เพ็ชรพลาย

กรรมการที่ปรึกษา

นายกระจำนัง มั่นญาติ

ประจำกองบรรณาธิการ

นายชลัย ลีระวนิช

น.ส. พกยวรรณ เบญจกาญจน์

นายทวี มุขระโกษา

น.ส. สุทธิลักษณ์ อัมพวันวงศ์

น.ส. ทองหยด ประทุมวงศ์

นายเอื้อ บุษปะเกศ หงสกุล

เจ้าของ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ผู้จัดทํา, ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา: นายแพทย์ ดำรง เพ็ชรพลาย

สำนักงาน : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ตึกอรรถกถาเลขที่ ๒๔๑ หน้าวัดบวรนิเวศ

ถนนพระสุเมรุ บางลำภู พระนคร

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ มงคลการพิมพ์ ๑๐๑ ถนนคานี บางลำภู พระนคร

สงวนลิขสิทธิ์

ห้ามคัดลอกข้อความก่อนหน้าหน้าใดไปตีพิมพ์ โดยไม่ได้รับอนุญาต

T.L.A. Bulletin

Official Bi-monthly Journal of the Thai Library Association

Editor in Chief

Dr. Damrong Bejrablaya

Editorial Supervisor

Mr. Krachang Manyati

Editorial Staff

Mr. Eua Busapakes Hongskul

Miss Suthilak Ampanwongs

Miss Phakaivan Benchakarn

Mr. Tawee Mukatarakosa

Mr. Shalash Liyavanija

Miss Tongyod Pratoomvongs

Owner : Thai Library Association

Mahamakut Rajvidyalaya

Bovoranives, Bangkok, Thailand

Printed at Mongkol Press, Bangkok, Thailand

(All rights reserved. No part of this journal may be reproduced in any form without the permission of the owner.)

รายนามคณะกรรมการบริหารประจำปี พ.ศ. ๒๕๐๘

ของ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

นายก

อุปนายก คนที่ ๑

อุปนายก คนที่ ๒

เลขาธิการ

เหรัญญิก

บรรณารักษ์

ปฏิคม

นายทะเบียน

ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์

ประธานแผนกเผยแพร่วิชาการ

ประธานแผนกประชาสัมพันธ์

ประธานแผนกจัดทำวารสาร

ประธานแผนกจัดพิมพ์

ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด

ประธานแผนกบรรณานุกรมแห่งชาติ

ประธานแผนกศูนย์รวมบัตร

ประธานแผนกหาทุน

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

นางแม่นมัท ชวลิต

นายสุช พงษ์สถิตย์

นางสาวอุทัย ทุตริยะโพธิ์

นางสาวอรุณี วงศ์ยั้ง

นางสาวอุทัย ทุตริยะโพธิ์

นางสาวฉันทนา รัตนากร

นายแพทย์ดำรง เพ็ชรพลาย

นางนิตยา จุฑามาศย์

นายสุช พงษ์สถิตย์

นางฉวีรินทร์ ช่างไข

นางสาวอรุณจอน อินทรกำแหง

นายแพทย์ดำรง เพ็ชรพลาย

นางกุดกรรณ เกษมณี

นางนิตยา จุฑามาศย์

นางสาวอุทัยสถิตย์ อัมพวันวงศ์

ม.ร.ว. จีระวัฒน์ จักรพันธุ์

นายฉุน ประภาจิวัฒน์

คุณหญิงนิลวรรณ ปิ่นทอง

นายกระจำจ มั่นญาติ

นางสาวบุญเจือ องค์ประดิษฐ์

นายเชอ บุษปะเกศ หงส์กุล

นางวิบูลย์ ชัยปาน

นางสาวศรีทอง ดีหาพงศ์

นางทรรคนิยา กิตยาณมิตร

นางสาวฉวีวรรณ วิธานุตต

นายทศ มุขระโกษา

นายตรุณ พลศิริ

นางจิตตรา ประณี

Office Bearers of the T.L.A. 1965

President	: Mrs. Maenmas Chavalit
Vice President	: Mr. Sook Pongsatidya
	: Miss Uthai Thutiyapoth
Secretary	: Miss Rasa Wongyoungyu
Treasurer	: Miss Uthai Thutiyapoth
Librarian	: Miss Lamool Ratakorn
Chief of Reception Committee	: Dr. Damrong Bejrablanya
Registrar	: Mrs. Nitaya Jutamart
Chief of Foreign Relations	: Mr. Sook Pongsatidya
Chief of Library Trainings	: Mrs. Sirin Chuangchote
Chief of Public Relations	: Miss Runjuan Intarakumhang
Editor of the T.L.A. Bulletin	: Dr. Damrong Bejrablanya
Chief of Publication	: Mrs. Kulasap Kesmankit
Chief of Library Clinic	: Mrs. Nitaya Jutamart
Chief of Bibliography	: Miss Suthilak Ampanwongs
Chief of Union Catalog	: M.R. Chiravathana Chakrabandh
Chief of Fund Raising	:
Member	: Mr. Choon Prabhavivadhana
Member	: Miss Nilawan Pintong
Member	: Mr. Krachang Manyati
Member	: Miss Boonchua Ongkapradit
Member	: Mr. Eua Busapakes Hongskul
Member	: Mrs. Vibulpen Chaipani
Member	: Miss Srithong Sihapongsa
Member	: Mrs. Tusneeya Kalayanamit
Member	: Miss Vilawan Viranuvatti
Member	: Mr. Tawee Mukatarakosa
Member	: Mr. Daroon Bhalasiri
Member	: Mrs. Chittra Prani

หนังสือขอตบมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์

ดำรง เพ็ชรพลาช

เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๒ เวลา ๑๖.๔๕ น. ได้บังเกิดเหตุการณ์อันยังความเศร้าโศกวิปโยคสลดใจอย่างใหญ่หลวงอีกครั้งหนึ่ง ในเมื่อสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ได้เสด็จสิ้นพระชนม์ ซึ่งไม่แต่จะยังความเศร้าสลดพระทัยในพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งสิ้นทั้งมวลเท่านั้น ประชาชนชาวไทยก็ได้รับความทุกข์โทรมมนัสใจด้วยกัน โดยเฉพาะในหมู่บรรดาแพทย์และนักศึกษาแพทย์อีกด้วย เหตุเพราะสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ พระองค์นี้ได้ทรงอุทิศพระวรกาย พระปัญญา และพระสมบัติ เพื่อยังความสุขให้บังเกิดแก่หมู่ประชาชนทั้งมวล ในการที่ได้ทรงอุปการะโรงเรียนแพทย์และโรงพยาบาลศิริราชในหลายๆ ทาง เช่นทางการแพทย์และการพยาบาล และทางค่านักควาวิจัย เพื่อให้เป็นผลดีในด้านการพยาบาลรักษาและบำบัดผู้ป่วยไข้ ตลอดจนกระทั่งทรงอุทิศเวลาล้อมพระวรกายมาเป็นครูผู้ฝึกสอนในวิชาเบื้องต้น ทำให้การศึกษาด้านการแพทย์ กิจกรรมโรงพยาบาล และโรงเรียนแพทย์และการสาธารณสุขของประเทศได้เจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น และเจริญต่อมาเป็นลำดับจนกระทั่งปัจจุบันนี้.

ความดีเด่นอันนี้อาจเห็นได้ชัดเจนในกระแสพระราชปรารภในพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศเลื่อนพระนามสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงภายหลังเมื่อสิ้นพระชนม์แล้วทั้งอัญเชิญมาทอไปนี้

“ศุภมัสสุ พระพุทธศาสนากาลเป็นอดีตภาค ๒๕๑๒ พรรษา ปัจจุบันนสมัยสรรพสัมพัตร พุทธจักยานมาส ตรีกตสุทธินวาวาร โดยกาลบริจเฉท

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก มหันทเคชนกิลกรามาธิติ เทพยปริยมหาราชวรวงศ อสมิภณพังกพิระกะษัตร์ บุรุษรัตนราชินิกโรคม จาตุรนต์บรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุภโตสุชาติสาครุทธเคราหณี จักรบรมนาถ จุฬาลงกรณราชวรังกูร

มหามกุฏราชวิทยาลัย ราชธรรมทศพิธ อุดกฤษฎนิพนธ์ อุดยกุลญาณิหาร บวรพา-
 ธิการสุสาธิต ธัญลักษณ์จิตรเสภาภยสรพวงค์ มหาชนิตมางคมานท สนธิมตสมันต
 สมาคม บรมราชสมภาร ทิพยเทพาวตาร ไพศาลเกียรติคุณ อุดยศักดิ์เดช สรรพไพเศว
 ปริยานุรักษ์ มงคลลักษณ์เนมาหวัย สุโขทัยธรรมราชา อภิเนาวศิลป์ศึกษาเกษนาวุธ วิชัย
 ยุทธศาสตร์โกศล วิมลนรวิพนิต สุจริตสมาจาร ภักทริชญาณประทีปานุสนท ประ-
 วัตรศสโนปสคมภก มุลมขมาคยวรนายกมหาเสนานี สราชนวิพยุทโยธไพยมจร บรมเชษฐ
 ไสทรสมมต เอกราชยยศสถิตบรมราชสมบัติ นพปฎลเศวตฉัตรดิฉัตร ศรีวัตรโนปลักษณ์
 มหาบรมราชาภิเศกภิเชกข์ สรรพทศทิศวิชิตเคไชโย สกลมไหรวรมหาสวามินทร์
 มเหศวรมหินทรมหารามาราชวโรคม บรมนาถชาติอาชัญยาครัย พุทธาภิตไรรัตนศรณารักษ์
 วิศิษฐศักดิ์อักษรเนศวราธิบดี เมตตกรรณาศีตลหุทัย อโนปไมยบุญการ สกลไพศาล
 มหารัษฎารัตนภินทร ปรมินทรธรรมิกมหาราชาราช บรมนาถบพิตร พระปกเกล้า
 เจ้าอยู่หัว

ทรงพระดำริว่า สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ามหิตลอดุลยเดช กรมขุนสงขลา
 นครินทร์ เป็นพระราชภาดาพระองค์หนึ่ง ซึ่งสนิทชิดชอบพระราชมหาราชยศ มาตั้งแต่ยัง
 ทรงพระเยาว์อยู่ด้วยกัน สมเด็จพระบรมชนกนาถทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้เสด็จไปทรงศึกษา
 วิชาการในยุโรปและทรงศึกษาวิชาสามัญในประเทศอังกฤษสำเร็จแล้ว ได้ไปทรงศึกษา
 วิชาทหารเรือในประเทศเยอรมัน ครั้นสำเร็จศึกษาเสด็จกลับเข้ามารับราชการทหารเรือเมื่อ
 รัชกาลที่ ๖ แลรับราชการอยู่ได้ไม่ช้าเกิดอาการประชวรเรื้อรัง แพทย์ปรึกษากันเห็นว่ายาก
 ที่จะรักษาโรคให้หายในที่อากาศร้อน ก็ต้องเสด็จกลับไปรักษาพระองค์ในยุโรป เป็นเหตุให้
 สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสงขลาครินทร์เริ่มทรงพระปรารภแต่ครั้งนั้น ว่าจะไม่สามารถรับราชการ
 ทหารเรือได้ แต่พระทัยมั่นอยู่ในจรรยาของพระบรมจักรีวงศ์ซึ่งจำนนในกิจก่อ
 กูลแก่บ้านเมือง และประชาชนชาวสยาม เป็นสำคัญยิ่งกว่าจะแสวงหาแต่ความสุขส่วนพระ-
 องค์ จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตทรงศึกษาวิชาอนามัยและวิชาแพทย์ เพื่อจะ
 ได้มาสนองพระเดชพระคุณในการป้องกันโรคภัยและบำรุงความสุข ของประชาชนเป็น
 พระกรณียกิจ เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ก็ทรงพยายามศึกษาวิชา
 ต่อมาทั้งที่ในประเทศเยอรมัน ในสก็อตแลนด์ และในประเทศสหพันธรัฐอเมริกา อาศัย

ถวายทรงพระปรีชาญาณหลักแหลม ประกอบด้วยพระฉันทะวิริยะอันแรงกล้า สามารถทรงรอบรู้สอบได้ประกาศนียบัตรวิชาอนามย์ แล้วได้ปริณูตาคอกเตอร์ ออฟ เมดิซิน ขึ้นเกียรติยศในมหาวิทยาลัยฮาวาย แห่งสหปาลีรัฐอเมริกา นอกจากนั้นวิชาใด ๆ หรือว่ากิจการใด ๆ ในประเทศอื่น ซึ่งสามารถจะนำประโยชน์มาสู่ประเทศสยามได้ ก็ทรงศึกษาและชวนช่วยให้สำเร็จประโยชน์ถวายพระปรีชาธิการบัญชา สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ ทรงประกอบด้วยพระเมตตากรุณาในพระกมลสันดาน แฝไปเป็นสาธารณในนิกรชนทั่วหน้า เพื่อให้เจริญด้วยวิทยาและอนามย์ มีอาทิทรงบริจาคทรัพย์ส่วนใหญ่สำหรับเป็นทุนให้กุลบุตรได้ศึกษาวิทยาการ ประทานทุนสร้างตึกอำนวยการ ทรงซื้อหมูโรงเรือนกุลสตรีวังหลังเดิมให้คณะแพทยศาสตร์ได้อาศัย และยังประทานค่าซ่อมแซมดัดแปลงและก่อสร้างเพิ่มเติม รวมทั้งค่าบำรุงสถานที่ประจำปี ผลเหล่านี้ก็ตกเป็นความรุ่งเรืองวัฒนาการบ้านเมืองและพลกประชาชนสยามนั่นเอง นับว่าทรงประพฤติเป็นเยี่ยงอย่างอันดีของผู้เป็นมหาศาล ตั้งอยู่ในฐานกฤษฎีการที่น่าพอใจนิยมน้อยส่วนหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักในพระวิจารณ์อยู่เสมอว่า สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ พระองค์นี้ทรงพระปรีชาญาณหลักแหลมและทรงรอบรู้ในราชกรณีโยบายอย่างลึกซึ้ง ถ้าได้ทรงรับราชการในตำแหน่งที่สำคัญจะเป็นคุณและประโยชน์หาไม่น้อย หากแต่มีเหตุด้วยโรคสำคัญคอยรันท้าพระอนามย์อยู่ ถึงกระนั้นก็เป็นที่ยังหวังพระราชหฤทัยอยู่ว่า ถ้าทรงพระตำราญผ่านพ้นจากข่ายโรคาพาธได้เมื่อใด ก็จะสามารถทรงรับราชการให้เป็นคุณประโยชน์แก่บ้านเมืองได้เป็นอย่างดี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำรัสสั่งไว้แล้วในการที่จะเลื่อนกรมสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ พระองค์ขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงฯ ในพระบรมราชตระกูลอันสูงศักดิ์ อีกพระองค์หนึ่งในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษาครบสามรอบจุลจักรกราวนี้ แต่ไม่ทันเวลาสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ พระองค์นั้นมาสิ้นพระชนม์เสีย เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายนพุทธศักราช ๒๔๗๒ จึงเป็นที่เพิ่มพูนพระปิยวิประโยชน์ทุกขโศกาทูรยิ่งนัก ทรงพระราชดำริว่า อันคุณความดีไม่มีเวลาจะจีจาง ถึงแม้สิ้นพระชนม์แล้วก็ตาม ก็สมควรจะทรงสถาปนาเลื่อนกรมให้สมกับพระราชประสงค์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติคุณสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ พระองค์นั้นให้ปรากฏ ทั้งราชประเพณีซึ่งเฉลิมพระราชอิสริยยศแก่พระศพทั้งนี้มีแบบอย่างมาแต่ก่อน.

จึงมีพระบรมราชโองการมา ณ พระที่นั่งสุทไธสน์ให้เลื่อนพระนาม สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ ขึ้นเป็น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงมี พระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่าสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ามหิตลoday เกษ นเรศวรมหาราชธิบดีนคร จุฬาลงกรณินทรวรางกูร สมบูรณ์เบญจพรสิริสวัสดิ์ ขัตติยาภิโรโกโตสุชาติ คุณสังกาศเกียรติประภคณัฐ ลักษณวิจิตรพิสิฐบุรุษ ขนอมรัตนพัฒนศักดิ์ อัครวรราช นรินทรเชษฐาธิปัตติ กรมหลวงสงขลานครินทร์ ขอให้พระเกียรติคุณวิบุลยยศ ปรากฏอยู่ในสากลประเทศ จีรวิติกาลอยู่ชั่วกัลปาวสาน

และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ให้ขุนสงขลานครินทร์ เป็น หลวงสงขลานครินทร์ เจ้ากรมถือศักดินา ๘๐๐

ให้หมื่นแพร่นครนฤเบศร์ เป็น ขุนแพร่นครนฤเบศร์ ปลัดกรม ถือศักดินา ๖๐๐

ให้เพิ่มศักดินาหมื่นสายเกษตรชนานูปาล สมุหบัญชี เป็น ๕๐๐

ให้ผู้ที่ได้เลื่อนยศและเพิ่มศักดินาทั้ง ๓ นี้ทำราชการสนองพระเดชพระคุณโดย ผาสุกสวัสดิ์ทุกประการ เทอญ."

ต่อมาในรัชกาลที่ ๘ ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์.

สมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์เสด็จสิ้นพระชนม์ เมื่อ วันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒ สิริรวมพระชนมายุได้ ๓๗ พรรษา ๘ เดือน ๒๓ วัน โดยเหตุที่ทรงมีพระอุปการะคุณต่อโรงเรียนแพทย์และโรงพยาบาลศิริราชเป็นอเนกประการ ทางคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาลจึงได้ขนานนามวันที่ ๒๔ กันยายน นี้ว่า "วันมหิตล" เริ่มมาแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๔ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติคุณ.

ในวันมหิตลนี้ทุกๆ ปี ต่อมาได้กระทำพิธีน้อมรำลึกถึงพระองค์ท่านมี อาทิเช่น พิธีทำบุญอุทิศกุศลถวาย พิธีวางพวงมาลาสักการะพระรูปของพระองค์ท่านที่ได้ก่อสร้างประดิษฐานไว้ ณ กลาง โรงพยาบาลศิริราชเพื่อเป็นที่จะได้หวนรำลึกถึงและเป็นศิริมงคลมิ้งขวัญ และมีกิจกรรมอื่น ๆ อีกหลายอย่างหลายประการ ทั้งนี้เพื่อถวายพระเกียรติคุณด้วยความ กตัญญูกตเวที.

ในโอกาสที่วารสารได้เวียนมาถึงฉบับประจำเดือน กันยายน - ตุลาคม อีกครั้งหนึ่ง จึงเป็นการสมควรที่จะได้ช่วยส่งเสริมเฉลิมพระเกียรติคุณร่วมด้วยอีกทางหนึ่งให้แพร่ไพศาลไปทั่วสานุทิศ โดยใคร่ขอแนะนำหนังสือชุดหนึ่งซึ่งมีชื่อว่า “หนังสือชุดสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์” หนังสือชุดนี้เป็นสิ่งแสดงและส่งเสริมพระเกียรติของพระองค์ท่านสิ่งหนึ่งในทางค่านิยมและสาธารณสุข อันเป็นแขนงวิชาและวิธีการที่พระองค์ท่านสนพระทัย และให้การสนับสนุน อย่างมากและ ด้วยความเต็มพระทัยในขณะที่ยังทรงพระชนม์ชีพอยู่.

มูลเหตุที่จะเกิดหนังสือชุดนี้ก็เนื่องด้วย เจ้าภาพงานพระศพ (สมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์) ทรงปรารถนาที่จะพิมพ์หนังสือประทานในงานพระราชทานเพลิงพระศพเป็นส่วนหนึ่งของเจ้าภาพ โดยขอให้ทางราชบัณฑิตยสภารับเป็นธุระช่วยเลือกหนังสือที่จะพิมพ์ขึ้นให้ ทางราชบัณฑิตยสภาจึงจัดพิมพ์หนังสือชุดนี้ขึ้น เหตุผลมีทั้งที่สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพนายกราชบัณฑิตยสภา ทรงแสดงไว้ในคำนำหนังสือของชุดนี้เล่มเริ่มว่า เนื่องด้วยสมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ ทรงฝึกฝนพระทัยในการสาธารณสุขเป็นอันมาก อีกทั้งทรงพระวิริยะอุตสาหะสนับสนุนวิชานี้ ในทางการศึกษาปฏิบัติด้วยพระองค์เอง อันเป็นตัวอย่างอันดี เพื่อให้ได้หนังสือที่จะเป็นประโยชน์ต่อตามพระอริยาถัยของสมเด็จพระราชบิดา พระองค์ท่านจึงทรงปรึกษาหารือกับพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต (กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์) เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ซึ่งเป็นกรรมการผู้หนึ่งของราชบัณฑิตยสภา เสร็จแล้วนำขึ้นกราบทูลเจ้าภาพพระศพ ซึ่งทรงดำริเห็นชอบในหลักการ จึงพร้อมกันกะโครงการที่จะจัดทำหนังสือเป็นหนังสือสำหรับสอนเด็กให้มีความรู้ในทางอนามัยสำหรับให้ใช้ในโรงเรียนประชาบาล โดยทำเป็นสมุดเล่มเล็กๆ แต่พิมพ์เป็นจำนวนมากแจกจ่ายไป.

หนังสือชุดนี้ได้จัดพิมพ์ขึ้นครั้งแรก ซึ่งเป็นเล่มเริ่มแจกจ่ายในงานพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ มีรายละเอียดปรากฏอยู่หน้าปกดังนี้

หนังสือชุดสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ เล่มเริ่ม

เรื่อง

“การรักษาตัว”

ของกองแพทย์สุขาภิบาลโรงเรียน

กระทรวงธรรมการ

อำนวยการเอก พระยาเวชสิทธิ์พิลาศ

แพทย์ประกาศนียบัตรแห่งโรงเรียนราชแพทยาลัย

รวบรวมและเรียบเรียง

หม่อมสังวาลย์ มหิตล ณอยุธยา

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพ

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ามหิตลอดุลยเดช

กรมหลวงสงขลานครินทร์

ณ พระเมรุท้องสนามหลวง

พุทธศักราช ๒๔๗๒

หนังสือเล่มเริ่มนี้ให้คำแนะนำ การปฏิบัติตัว เพื่อป้องกันโรคร้าย อันจะเกิดขึ้นแก่ร่างกายหรืออวัยวะอย่างง่าย ๆ เหมาะกับเด็ก ๆ โดยบรรยายลักษณะโรค อาการ พยาธิหรือเชื้อที่จะทำให้เกิดโรค การติดต่อและป้องกันรักษาโรคหรืออวัยวะ มีภาพ สถิติ ประกอบเพื่อแสดงโรคต่าง ๆ

ในคำนำตอนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้กล่าวว่า “๒. ในงานพระเมรุคราวนี้จะพิมพ์ “เล่มเริ่ม” ซึ่งกระทรวงธรรมการจัดให้ อำนวยการเอก พระยาเวชสิทธิ์พิลาศ (จรัส วิภาตแพทย์) แต่งขึ้น ใช้เล่มเริ่มนี้เป็นหนังสือเจ้าภาพ แจกในงานพระเมรุและเป็นกระตุ่มสำหรับให้แต่งหนังสือสำหรับเด็กเรียนในโรงเรียนต่อไป.

๓. จะเลือกกระตุ่มตอนใดตอนหนึ่งในหนังสือเล่มเริ่มนี้ ประกาศเรียกประกวดการแต่งอธิบายให้ง่าย ให้พื่อนักเรียนชั้นประถมหรือชั้นมัธยมอ่านเข้าใจตามแต่จะกำหนด

เมื่อเวลาเรียกประกวด แล้วเลือกที่แต่งดีพิมพ์ปีละเล่ม ๑ หรือหลายเล่ม หรือหลายปีเล่ม ๑ แล้วเก็ทุนทีจะมีสำหรับพิมพ์ออกเป็นกราว ๆ ต่อไปภายหน้าบรรดาหนังสือที่พิมพ์ในเรื่องนี้ จะเรียกว่า “หนังสือชุดสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ เล่มที่ ๑ ที่ ๒ เป็นลำดับไป.

๔. มีการประกวดตัดสินประกวดทุก ๆ กราว.”

คณะกรรมการได้เรียกประกวดเล่มต่อไปในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ให้แต่งเป็นบทเรียน ๓ ภาค คือ ภาคที่ ๑ ว่าด้วยร่างกาย ภาคที่ ๒ ว่าด้วยโรค และภาคที่ ๓ ว่าด้วยการป้องกัน และรักษาโรค ทำให้เกิดหนังสือชุดสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ เล่ม ๑ ขึ้นโดย คณะกรรมการประกวด หนังสือได้พิจารณาเห็นว่า ฉบับของพระยาอนุศาสน์พิทยการแต่ง เข้ามาใกล้กับความประสงค์ของกรรมการยิ่งกว่าฉบับอื่น ๆ จึงเลือกเอาฉบับนี้ขึ้นพิมพ์ ทั้งมี รายละเอียดปรากฏอยู่ที่หน้าปกดังนี้

หนังสือชุดสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ เล่ม ๑

เรื่อง

ข้อควรรู้อะไรร่างกาย

อำมาตย์เอก พระยาอนุศาสน์พิทยการ
เรียบเรียง

หม่อมสังวาลย์ มหิตล ณ อยุธยา กับพระธิดาและโอรส
ในสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์

พิมพ์แจกเพื่ออุทิศส่วนกุศลถวายแด่
สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯเธอ เจ้าฟ้ามหิตลอดุลยเดช
กรมหลวงสงขลานครินทร์

พิมพ์ครั้งแรก ๕๐๐๐ ฉบับ

พุทธศักราช ๒๔๗๔

หนังสือเล่มนี้บรรยายเป็นภาค ๆ ภาคแรกเรื่องร่างกายของเราอย่างง่าย ๆ เริ่มแต่ร่างกายประกอบไปด้วยเซลล์ กระดูก เนื้อ หนัง หู ฯลฯ ว่ามีส่วนประกอบและหน้าที่อย่างไร ภาค ๒ เรื่องว่าด้วยโรคต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจลักษณะของโรคนั้น ๆ รวมทั้งการติดต่ออาการ ฯลฯ ภาค ๓ บรรยายเรื่องว่าด้วยการรักษาอนามัย ด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อป้องกันโรคติดต่อบางชนิด รวมทั้งการออกกำลังกายโดยบริหารร่างกายด้วยวิธีที่ดีตน ได้แสดงวิธีง่าย ๆ และมีภาพประกอบด้วย.

อนึ่ง หนังสือชุดนี้ บัดนี้มิได้ดำเนินการตามโครงการเดิม (เท่าที่ทราบ) มิได้พิมพ์เล่ม ๒, ๓ ออกต่อมาอีก จึงเห็นเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะได้สนับสนุนให้มีการดำเนินการจัดทำหนังสือชุดนี้ขึ้นใหม่อีก ทั้งนี้ นอกจากจะช่วยให้เด็กได้รู้ในเรื่องอนามัยแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมพระเกียรติคุณให้สมกับพระอัยยาศัย ที่ทรงสนพระทัยในงานด้านสาธารณสุข การนี้ถ้าทำได้สมดังโครงการก็เป็นทีที่เชื่อแน่ว่าพระองค์ท่านหากได้ทราบโดยญาณใดก็ตาม ก็คงทรงโสมนัสมีศุขินต์ และอนุโมทนาเป็นอย่างมาก.

โครงการสาธิตห้องสมุดโรงเรียน

สุข พงษ์สถิตย์

เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๐๘ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนางานกิจการห้องสมุด เท่าที่จะทำได้ในขอบเขตวัตถุประสงค์และการเงินของสมาคม

ในการประชุมมีการเสนอ และที่ประชุม ตกลงรับโครงการ มาดำเนินอยู่อย่างหนึ่งที่น่าสนใจโครงการนั้นชื่อว่า “โครงการสาธิตห้องสมุดโรงเรียน” โครงการนี้ทางสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นพิเศษอีกคณะหนึ่งเพื่อดำเนินการ มีอาจารย์ นิทยา จูฑามาตย์ เป็นประธาน หลังจากการประชุมกันหลายครั้ง และออกไปตรวจดูสถานที่กันหลายครั้ง คณะกรรมการได้ตกลงเลือกโรงเรียนสาธิตน้ำผึ้ง อำเภอบางกะปิ จังหวัดพระนครเป็นสถานที่สาธิตห้องสมุดโรงเรียน ส่วนค่าใช้จ่ายนั้นได้รับทุนจากมูลนิธิเอเซีย เป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท สำหรับปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ส่วนในปีต่อไปนั้นยังไม่ทราบ เพราะการดำเนินงานโครงการนี้จะต้องทำติดต่อกันหลายปี.

ในการเสนอโครงการนี้ ได้มีการพูดถึงโครงการหนึ่งที่ดำเนินการอยู่ในอเมริกาชื่อว่า โครงการสาธิตห้องสมุดโรงเรียนแนฟฟ์ (The Knapp School Libraries Project) เพราะเป็นโครงการที่กำลังทำอยู่และมีรายงานแล้ว สมควรนำมาเป็นแบบทดลองทำดูสำหรับห้องสมุดโรงเรียนของเรา.

ด้วยเหตุดังกล่าวเพื่อให้ผู้สนใจได้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับโครงการนั้น จึงได้รวบรวมมาแล้วส่งกันฟัง ฉะนั้นเรื่องโครงการสาธิตห้องสมุดโรงเรียนนี้จึงเป็นเรื่องของอเมริกา ส่วนเรื่องที่ทางสมาคมห้องสมุดกำลังทำอยู่ที่โรงเรียนสาธิตน้ำผึ้งนั้น จะได้รวบรวมนำออกเสนอต่อไปในภายหลัง.

ในสหรัฐอเมริกาแม้กิจการห้องสมุดทุกชนิดจะเจริญพัฒนาการไปไกลมาก แต่ก็

ยังมีวิธีพัฒนาการห้องสมุดอื่นอีกหลายวิธี โครงการสาริตห้องสมุดโรงเรียนนี้เป็นวิธีการหนึ่ง แต่เป็นโครงการเฉพาะห้องสมุดโรงเรียน.

ปัญหาที่น่าขบคิดกันในเรื่องนี้มีอยู่ว่า

๑. ถ้าจัดห้องสมุดที่สร้างขึ้นในโรงเรียนแล้ว อะไรจะเกิดขึ้น.
๒. ห้องสมุดที่มีคุณค่าต่อการศึกษาของโรงเรียนอย่างไรบ้าง

เพื่อให้คำตอบแก่นักการศึกษาทั่วประเทศ โครงการสาริตห้องสมุดโรงเรียน หรือ The Knapp School Libraries Project จึงเริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ โดยมูลนิธิแนฟฟ์ (Knapp Foundation Inc.) ได้ให้เงินทุนค่าใช้จ่ายจำนวน ๑,๓๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์ แก่สมาคมห้องสมุดอเมริกันเพื่อกำเนินการ โครงการนี้ใช้เวลา ๕ ปี แผนกห้องสมุดโรงเรียนของสมาคมอเมริกันเป็นเจ้าของเรื่อง.

เมื่อแผนกห้องสมุดโรงเรียนได้ทำโครงการขึ้นเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้ดำเนินการให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ จึงได้แต่งตั้งผู้อำนวยการโครงการขึ้นคนหนึ่งและเจ้าหน้าที่อื่นๆ อีกหลายคน เฉพาะผู้อำนวยการชื่อว่า เป็กกี้ ซุลลิแวน มีสำนักงานอยู่ที่สมาคมห้องสมุดอเมริกันทั้งตำบลที่อยู่ต่อไป

Peggy Sullivan, Director

Knapp School Libraries Project

American Library Association

50 East Huron Street

Chicago, Illinois, U.S.A.

ในขณะเดียวกันก็ได้ตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ๘ คน มีทั้งกรรมการที่คัดเลือกและกรรมการโดยตำแหน่ง คือ

๑. ซารา เฟนวิก มหาวิทยาลัยชิคาโก
๒. มิสซิส เอฟ. เค. จอห์นสัน มหาวิทยาลัยนอร์ทแคโรไลนา
๓. ดร. เอฟ. เฮน มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย
๔. เวอร์จิเนีย แมทธิว สภานักพิมพ์หนังสืออเมริกัน
๕. ประธานแผนกห้องสมุดโรงเรียนคนปัจจุบัน

๖. ประธานแผนกห้องสมุดโรงเรียนคนก่อน
๗. เลขานุการบริหารแผนกห้องสมุดโรงเรียน
๘. แมรี วี. กาเวอร์ มหาวิทยาลัยรัตเกอร์ (ประธาน)

เหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดโครงการนี้ขึ้นก็คือ ในรายงานของทบวงการศึกษาศหรัฐอเมริกาแจ้งว่าห้องสมุดโรงเรียนยังไม่ดีพอ เฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมมีห้องสมุดยังไม่เข้ามาตรฐานถึงสองในสาม ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมที่มีเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์เข้าขั้นมาตรฐานดีพอสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนก็ยังมีไม่เพียงพอ.

แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าห้องสมุดโรงเรียนมีความสำคัญมาก และมีผลสะท้อนต่อคุณภาพของการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนทั่วไปก็ตระหนักในเรื่องนี้และดำเนินการแก้ไขปรับปรุงอยู่.

เพื่อให้ได้ทราบผลแน่นอน โครงการสาธิตห้องสมุดโรงเรียนนี้จึงจะสาธิตให้ดูเพื่อแสดงให้เห็นว่า ห้องสมุดโรงเรียนที่ดีได้มาตรฐานมีผลต่อการศึกษาของเรียนอย่างไร หรือการปฏิบัติดำเนินงานจริง ๆ นั้นเป็นอย่างไร ผู้สนใจย่อมดูได้จากห้องสมุดโรงเรียนที่อยู่ในโครงการนี้.

การปรับปรุงห้องสมุดนั้น ถ้าจะปรับปรุงให้ดีพร้อมกันหมดทุกแห่งย่อมเป็นไปได้ยาก โครงการนี้จึงกำหนดทำเพื่อสาธิตเพียง ๘ โรงเรียน แต่ละโรงเรียนตั้งอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ เมื่อคัดเลือกโรงเรียนได้แล้วก็จะจัดให้ตี ให้มีหนังสือเครื่องใช้บริการพอเพียงตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๐๓

ที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งก็คือ โรงเรียนที่สมัครรับทุนเขตละแห่งนั้น ต้องมีสถาบันฝึกหัดครูใกล้เคียงสมทบด้วย สถาบันฝึกหัดครูแห่งหนึ่งอาจให้การสมทบหรือร่วมสมัครแก่หลายโรงเรียนก็ได้.

การที่บ่งให้มีสถาบันฝึกหัดครูสมทบ ก็เพื่อให้แก่นักเรียนครูได้มีโอกาสสังเกตการณ์ได้เรียนรู้ และบรรดาครูอาจารย์ก็จะได้ช่วยให้ห้องสมุดสาธิตได้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและเผยแพร่งานด้วย.

บรรดานักการศึกษา ครูอาจารย์ คณะกรรมการโรงเรียน ผู้นำชุมชนเขตอื่น มลรัฐอื่น ก็จะได้รับการเชิญชวนให้มาเยี่ยมโครงการสาธิตห้องสมุดโรงเรียนแห่งที่ใกล้

ที่สุด การเยี่ยมเป็นคณะหรือกลุ่มมีการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า โดยให้ยื่นความจำนงก่อน มีการคัดเลือกเพื่อให้แน่ว่ามาดูแลจะได้ผล เมื่อได้รับการคัดเลือกให้มาเยี่ยม ทางห้องสมุดสาธิตนั้น ๆ จะออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด.

ผลการดำเนินงานและเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้จากโครงการนี้จะนำออกเผยแพร่ทั่วไป โดยจัดพิมพ์ขึ้นเตรียมไว้แจกจ่ายแก่คณะผู้สังเกตการณ์ และกลุ่มผู้มาเยี่ยมหรือผู้ขอทั่วไป.

ผู้อำนวยการโครงการกับคณะเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจะร่วมให้การต้อนรับ พบปะ คณะหรือกลุ่มผู้มาเยี่ยม รวมทั้งสัมภาษณ์ปลายท้าย โดยวิธีนี้จะเห็นได้ว่าโครงการนี้จะให้ผลแก่โรงเรียนที่สาธิต ๘ แห่ง และชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ตลอดจนยังให้ผลแก่โรงเรียนอื่น ๆ อีกมาก.

โครงการสาธิตห้องสมุดโรงเรียนนี้เป็นโครงการ ๕ ปี (๒๕๐๖-๒๕๑๐) แบ่งดำเนินงานเป็น ๓ ชั้น :

ชั้น ๑. ร.ร. ประถม ๒ แห่ง, พ.ศ. ๒๕๐๖.

ชั้น ๒. ร.ร. ประถม ๓ แห่ง, พ.ศ. ๒๕๐๗-๑๐.

ชั้น ๓. ร.ร. มัธยม ๓ แห่ง, พ.ศ. ๒๕๐๘-๑๐

ทางโครงการได้จัดทำอนุสารรายละเอียดออกโฆษณาเผยแพร่ เมื่อโรงเรียนใดเห็นว่าเข้าหลักเกณฑ์ ก็จะขอแบบฟอร์มกรอกข้อความยินสมัคร ใบสมัครสำหรับชั้น ๑ กำหนดให้ยื่นในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๐๖ การเยี่ยมของหมู่คณะประกาศไว้ว่าจะเริ่มได้ในเดือนกันยายน ๒๕๐๖ ส่วนเอกสารสิ่งพิมพ์และภาพยนตร์เกี่ยวกับการสาธิตห้องสมุดโรงเรียนจะนำออกเผยแพร่ได้ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗.

โครงการชั้น ๑

ก. กำหนดการ : จัดสาธิตห้องสมุดโรงเรียนประถม ๒ แห่ง ในต่างภูมิภาค โรงเรียนนั้น ๆ ต้องมีการลงทุนด้านห้องสมุดอยู่แล้ว และมีทางที่จะปรับปรุงบริการสถานที่ให้เข้ามาตรฐานได้ในเวลาอันสั้น เพื่อให้การเยี่ยมสังเกตการณ์ได้โดยไม่ล่าช้า การคัดเลือกจะทำในเดือนพฤษภาคม ๒๕๐๖ และเริ่มให้การสาธิตและเยี่ยมในเดือน กันยายน ๒๕๐๖.

โครงการสวัสดิห้อมสมุดโรงเรียน

๒๗๓

ข. ลักษณะโรงเรียน : ๑. มีนักเรียนระหว่าง ๖๐๐ คน.

๒. คณะครูเข้าใจการสอนโดยใช้ห้องสมุดและยินดีจะปฏิบัติตามโครงการสวัสดิและการสังเกตการณ์.

๓. มีบรรณารักษ์ประจำเต็มเวลาที่มีผลงานดีเด่นและมีลักษณะการเป็นผู้นำ.

๔. จำนวนหนังสือในห้องสมุด ใกล้เคียงกับ มาตรฐานหนังสือทันสมัยเหมาะสมแก่สภาพการสอน.

๕. ที่ตั้งของโรงเรียนใกล้สถาบันฝึกหัดครู ที่สมทบ และการคมนาคมสะดวกแก่การเยี่ยมของหมู่คณะ.

ก. ทู : พิจารณาให้คามความต้องการที่กรอกไว้ในใบสมัครและให้ทุนอยู่ในเวลา ๒ ปี นอกนั้นดำเนินการเอง โดยจะให้

๑. ค่าซื้อหนังสือเพิ่มเพื่อให้เข้ามาตรฐาน และค่าอุปกรณ์วัสดุอย่างอื่นที่จำเป็น.

๒. เงินเดือนสำหรับบรรณารักษ์วุฒิและเจ้าหน้าที่ที่เพิ่มเติมเพื่อให้ได้มาตรฐานรวมทั้งค่าดำเนินงานภาคฤดูร้อน.

๓. ค่าครูอาจารย์ประสานงานที่สถาบันฝึกหัดครูนั้นแต่งตั้งมา ประจำโดยให้เท่ากับครึ่งหนึ่งของเงินเดือน กับเงินค่าเดินทางและค่าบริการเสมียน.

๔. ค่าใช้จ่ายสำหรับหมู่คณะที่มาเยี่ยมในระยะ ๒ ปี ปีละ ๑๒ คณะๆ ละ ๖ คน เป็นค่าเดินทางและค่าที่พัก.

โครงการขั้น ๒

ก. กำหนดการ : ปี พ.ศ. ๒๕๐๗ จัดสวัสดิโรงเรียนประถม ๓ แห่งในท้องถิ่นกันทอน ขาดแคลนห้องสมุด แต่มีการริเริ่มอยู่บ้างแล้ว ทั้งเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องก็พร้อมจะให้ความร่วมมือด้วย ทั้งในก้านกำลังคนและทุน แม้ว่าโรงเรียนขั้นนี้ต้องใช้เวลาในการทำให้ขึ้นสู่มาตรฐานอยู่บ้าง แต่โครงการก็กำหนดเวลาให้ทุนไว้เพียง ๓ ปี เริ่มขอใบสมัครมากรอกข้อความในเดือนกันยายน ๒๕๐๖.

ข. ลักษณะของโรงเรียน :

๑. ทางโรงเรียนต้องการปรับปรุงห้องสมุด
๒. โรงเรียนมีห้องสมุดกลาง ดำเนินงานโดยบรรณารักษ์ วุฒิอย่างน้อยทำงานครึ่งเวลา และต้องมีเงินเดือนจากงบประมาณของโรงเรียน
๓. มีนักเรียนระหว่าง ๓๐๐-๕๐๐ คน
๔. จัดอยู่ในประเภทโรงเรียนประถม (ชั้น ๑-๘)
๕. มีสถาบันฝึกหัดครูสมทบและอยู่ใกล้กัน สะดวกแก่การเยี่ยมของหมู่คณะ

ก. ทุน :

๑. ค่าซื้อหนังสือและอุปกรณ์เพิ่มเติมให้ได้มาตรฐาน
๒. เงินเดือนสำหรับเพิ่มบรรณารักษ์ วุฒิและเจ้าหน้าที่อื่น รวมทั้งค่าใช้จ่ายในภาคฤดูร้อน
๓. เงินค่าผู้ประสานงานที่สถาบันฝึกหัดครูแต่งตั้งมาโดยให้เท่ากับครึ่งหนึ่งของเงินเดือน และเพิ่มค่าเดินทาง ค่าบริการเสมือน
๔. ค่าใช้จ่ายสำหรับหมู่คณะที่มาเยี่ยม สำหรับ ๓ ปี

โครงการขั้น ๓

กำหนดการ ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ จัดสาธิตในโรงเรียนมัธยม ๓ แห่ง (ชั้น ๗-๑๒) คัดเลือกจากโรงเรียนที่มีห้องสมุดและบรรณารักษ์อยู่แล้ว แต่ยังขาดเจ้าหน้าที่ ขาดเงิน และอุปกรณ์แต่มีทางที่จะปรับปรุงเข้ามาตรฐานได้.

ส่วนลักษณะโรงเรียนและทุนที่ให้ก็ทำนองเดียวกันกับโครงการที่กล่าวมาแล้ว.

แนวการพิจารณาคัดเลือก

๑. พิจารณาตามความเจริญพัฒนาการของห้องสมุดปัจจุบัน
๒. ความสามารถที่จะให้การสาธิตและการค้นคว้าวิจัยแก่โรงเรียนเอง และแก่โรงเรียนอื่นทั้งในเขตและนอกเขต

โครงการสาธิตห้องสมุดโรงเรียน

๒๖๕

๓. ความสามารถที่รักษาระดับดำเนินการต่อ ภายหลังจากหมดการให้ทุนของโครงการ

๔. การคมนาคมติดต่อพื่อที่หมู่คณะจะเข้าเยี่ยมชมงานได้สะดวก

๕. แต่ละแห่งตั้งอยู่ในภูมิภาคต่างกัน

การแจ้งผลคัดเลือก

เนื่องจากหลักการบ่งว่าสมัครได้เขตละหนึ่งโรงเรียน การแจ้งจึงผ่านสำนักผู้ตรวจการศึกษาเขต หรือแผนกศึกษาของเขตนั้น.

สถาบันฝึกหัดครูสมทบ

สำหรับสถาบันฝึกหัด ครูที่ร่วมสมัครหรือสมทบนั้น ต้องมีเจตจำนงที่จะพัฒนาการเลื่อนก้าวห้องสมุดและรับจะจัดตั้งครูหรืออาจารย์คนหนึ่งเป็นผู้ประสานงาน อย่างน้อยต้องปฏิบัติงานนี้ครึ่งเวลา.

บริการที่ปรึกษา

โรงเรียนที่ร่วมในโครงการจะจัดทำเอกสารแสดงผลงานตีพิมพ์เป็นระยะ ๆ มีการวิจัยงานและประเมินผลงานเสมอ ทำบทความหรือรายงานออกเผยแพร่แก่หนังสือพิมพ์และวารสาร จัดทำภาพยนตร์ พิมพ์เอกสารแจกจ่ายทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้ผลจากโครงการได้กระจายออกไปให้มากที่สุด.

มูลนิธิ

มูลนิธิแนพฟ์ มีสำนักงานอยู่ที่นครนิวยอร์ก จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๒ (ค.ศ. ๑๙๒๙) มีผู้ทูลเงินส่วนใหญ่ตั้งมูลนิธิคือ โจเซฟ ปาลเมอร์ แนพฟ์ (Joseph Palmer Knapp) มูลนิธินี้สนใจให้ทุนศึกษาค้นคว้าด้านอนามัย การประชาสัมพันธ์ และการศึกษา โดยมากเลือกโครงการที่เมื่อริเริ่มและให้การช่วยเหลือแล้ว สถาบันที่ได้รับการช่วยเหลือเหล่านั้น ต้องสามารถที่จะดำเนินงานรักษาระดับงานไว้ต่อไปได้เอง.

ข่าวหลังที่สุด

ในวารสารห้องสมุดวิลสัน เดือนพฤษภาคม ๒๕๐๘ แจ้งว่าได้เลือกโรงเรียนชั้น ๓ เสร็จแล้วคือ

๑. โรงเรียนมัธยมปลาย รูสเวลท์,พอร์ตแลนด์,โอเรกอน (Roosevelt High School, Portland, Oregon.)

๒. โรงเรียนมัธยมต้น ฟาร์เรอร์, โพรโว, ยูทา. (Farrer Junior High School, Provo, Utah.)

๓. โรงเรียนมัธยมปลาย โอคปาร์คและ ริเวอร์ ฟอเรสต์, โอคปาร์ค, อิลลินอยส์ (Oak Park and River Forest High School, Oak Park, Illinois.)

กำหนดให้ทุน ๓ ปี ในการจัดซื้อหนังสือวัสดุห้องสมุด ค่าแรงงานเพิ่ม ขยาย ปรับปรุงอาคาร เพื่อให้การใช้ห้องสมุดของนักเรียนและอาจารย์สะดวก ราวต้นปีพ.ศ. ๒๕๐๙ ก็จะเริ่มเป็นศูนย์สาธิตและการเชิญผู้สนใจเข้าเยี่ยมชมงานก็จะได้เริ่มในตอนนี้.

การเลือกโรงเรียนที่มีการสอนสามชั้นตอนชั้น ๗-๑๒ ที่มีห้องสมุดอยู่แล้ว ฝ่ายบริหารของโรงเรียนและทางเขตโรงเรียนให้การสนับสนุน มีบรรณารักษ์วุฒิประจำ การบริหารห้องสมุดมีแนวสนับสนุนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียน มีสถาบันฝึกหัดครูเข้าร่วม ตลอดจนสถาบันฝึกหัดครู มีความสนใจที่จะจัดห้องสมุดให้เป็นศูนย์อุปกรณ์การศึกษา เป็นหลักการสำคัญในการเลือกโรงเรียนสำหรับสาธิต เพื่อให้โครงการนี้สำเร็จผลไปทั่วยก็.

เอกสารที่ใช้เรียบเรียง

1. News From Knapp School Libraries Project 1963 & 1964. -
2. Library Journal, May 1965.
3. Wilson Bulletin, May 1965.

เพื่อแปลจากอังกฤษ ไปรเทศคำพิพากษาในคดีอาญา

หน้า	บรรทัด	คำพิพากษา	แปลเป็น
๒๓๗	๑๗	โดยวิธี	โดยวิธี
๒๓๘	๒	แห่งคดีอาญา	แห่งคดีอาญา
๒๓๘	๑๑	ขึ้นใน	ขึ้น / ใน
๒๓๘	๑๖	ENGLISH COPYRIGHT	THE ENGLISH COPYRIGHT
๒๓๘	๑๘	PASSED 1790	PASSED IN 1790
๒๔๐	๑๖	ขึ้นใน	ขึ้นใน
๒๔๑	๒๓	ความหมาย	ความหมาย
๒๔๒	๑๘	(รัชกาลที่ ๓)	(รัชกาลที่ ๔)
๒๔๓	๑	พระราชบัญญัติอาญา	พระราชบัญญัติอาญา
๒๔๓	๕	ความหมาย	ความหมาย
๓๐๐	๑๘	ในคดีอาญา	ในคดีอาญา
ภาษาอาญา		BUNYARATRUDEU	BUNYARATRUDEU

(ไปรเทศคำพิพากษา)

ลิขสิทธิ์

พิสิฏฐ์ บุณยรัตพันธุ์*

คำว่า "ลิขสิทธิ์" (Copyright) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๙๓ แปลว่า "การสงวนสิทธิทางวรรณกรรมและศิลปกรรม" แต่มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า "ลิขสิทธิ์" หมายความว่า สิทธิอันมีแก่ผู้เดียวที่จะทำขึ้นหรือทำซ้ำซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรม หรือส่วนสำคัญแห่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้น ๆ ไม่ว่าจะทำเป็นรูปร่างอย่างไร และทั้งหมายถึงสิทธิในการนำออกเล่นแสดงต่อประชาชนด้วย ถ้าเป็นปาฐกถา หมายถึงสิทธิในการนำออกกล่าวแสดงหรือถ้าวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้นยังมีได้โฆษณา สิทธินี้หมายถึงสิทธินำออกโฆษณาด้วย.

ลิขสิทธิ์ ก็นความถึงสิทธิอันมีแก่ผู้เดียวที่จะ

(ก) ทำขึ้นหรือทำซ้ำซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรม เล่นแสดงซึ่งนาฏกียกรรม โฆษณาซึ่งคำแปลแห่งวรรณกรรม

(ข) ถ้าเป็นนาฏกียกรรม เปลี่ยนให้เป็นเรื่องอ่านเล่น หรืออื่น ๆ อันไม่ใช่ นาฏกียกรรม

(ค) ถ้าเป็นเรื่องอ่านเล่น หรือหนังสืออันมิใช่ นาฏกียกรรม หรือเป็นศิลปกรรม เปลี่ยนให้เป็นนาฏกียกรรม โดยใช้วิธีนำออกแสดงต่อประชาชนหรือโดยวิธีอื่น

(ง) ถ้าเป็นวรรณกรรม หรือนาฏกียกรรม หรือดนตรีกรรมทำขึ้นเป็นแผ่นเสียง หรือกระตาศม้วนเจาะรู หรือภาพยนตร์ หรือทำโดยวิธีอื่น ๆ ซึ่งอาจนำวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้น ๆ ออกแสดงได้โดยเครื่องกล

สิทธิอันมีแก่ผู้เดียวในกระทำดังกล่าวข้างต้นนี้ก็นความถึงสิทธิที่จะมอบอำนาจให้ผู้อื่นกระทำด้วย.

* พิสิฏฐ์ บุณยรัตพันธุ์ ข.บ. โดยการเชิญของบรรณาธิการ

โดยนัยนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า ตามคำจำกัดความดังกล่าวแล้วมีความหมายกว้างกว่าตามที่พจนานุกรมแห่งบัณฑิตยสถานได้แปลไว้.

ในอดีตสมัยการประพันธ์และการโฆษณาซึ่งสิ่งพิมพ์ยังหาไม่ การขีดเขียนหนังสือและการโฆษณาแม้มีบ้าง แต่ก็อยู่ภายในกรอบอันจำกัด ยังหาได้เจริญก้าวหน้าแพร่หลาย กุ้ปัจจุบัน สมัยใหม่ ดังนั้นในอดีต สมัยจึงยังไม่มี ความจำเป็นที่จะ ต้องมีกฎหมาย รับรู้และให้ความคุ้มครอง แก่สิทธิประเภทนี้ ในขณะนั้น แต่ต่อมาในศตวรรษที่ ๑๕ อันเป็นสมัยที่อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลได้ขยายตัวเจริญรุ่งเรืองขึ้นในทวีปยุโรป การขีดเขียน การประพันธ์และการโฆษณาซึ่งสิ่งพิมพ์ก็ ได้วิวัฒนาการเจริญก้าวหน้าและขยายตัวกว้างขวางมากยิ่งขึ้นไปด้วย กษัตริย์ในสมัยนั้นจึงได้มอบอำนาจให้แก่บริษัทผู้พิมพ์โฆษณาในอันที่จะรักษาผลประโยชน์ในทางการค้าของตน โดยมีสมาคมผู้พิมพ์โฆษณาเป็นผู้รักษาผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกของสมาคม ทั้งนี้เพื่อป้องกันการค้าลักลอบพิมพ์ซ้ำซึ่งวรรณกรรมนั้นในประเทศอังกฤษโดยกฎหมาย (Chartered ๑๕๕๖) หน้าที่ในการคุ้มครองผลประโยชน์ดังกล่าวนี้อยู่แก่บริษัท ผู้ประพันธ์ ผู้พิมพ์โฆษณาและผู้อำนวยการหนังสือ แต่กาลต่อมากฎหมายคอมมอนลอว์ก็ได้ให้อำนาจอย่างกว้างขวางแก่ผู้ประพันธ์ในอันที่จะ พิมพ์ซ้ำซึ่งวรรณกรรมของเขาได้ ซึ่งรวมทั้งอนุญาตให้บุคคลอื่น พิมพ์ซ้ำซึ่งวรรณกรรมโดยได้รับอนุญาต จากผู้ประพันธ์ ด้วยกฎหมายคุ้มครองวรรณกรรมฉบับแรกของประเทศอังกฤษ คือ English Copyright Act 1710 กฎหมายคุ้มครองวรรณกรรมฉบับนี้กำหนดอายุลิขสิทธิ์ของผู้ประพันธ์ ไว้เป็นระยะเวลา ๑๔ ปี ส่วนกฎหมายคุ้มครองวรรณกรรมของประเทศอเมริกันฉบับแรก คือ American Copyright Statute, passed 1790 pursuant to article 1, section 8, of U.S. Constitution. กำหนดอายุลิขสิทธิ์ของผู้ประพันธ์ไว้เป็นระยะเวลา ๒๘ ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวกว่ากฎหมายของประเทศอังกฤษอีกเท่าตัว.

การคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมนี้ แต่เดิมมาก็คงมีการรับรองและให้ความคุ้มครองแต่เพียงเฉพาะภายในประเทศแต่ละประเทศเท่านั้น ต่อมาบรรดาประเทศต่าง ๆ ได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อกันมากยิ่งขึ้น ประกอบทั้งการสื่อสารคมนาคมในปัจจุบัน ได้ทวีความรวดเร็วและสะดวกมากยิ่งขึ้น แต่ละประเทศจึงเห็นพ้องต้องกันในอันที่จะได้มีการรับรองสิทธิแห่งความคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมร่วมกัน จึงได้มีการประชุม

ระหว่างประเทศ ร่วมกันเพื่อ พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับ การที่จะให้แต่ละประเทศ รับรู้สิทธิแห่ง ความคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมของอีกประเทศหนึ่ง ณ กรุงเบอร์น ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ในที่สุดแต่ละประเทศต่างก็ได้มีการลงนามร่วมกันในระหว่างภาคีแห่งอนุสัญญา ว่าด้วยการคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม ณ กรุงเบอร์น ในปี ค.ศ. ๑๘๘๗ นับแต่นั้น มา การคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมจึงมิได้จำกัดอยู่แต่เพียงภายในประเทศของแต่ละ ประเทศเท่านั้น หากแต่ได้ขยายวงเขตแห่งการคุ้มครองแผ่ไปถึงประเทศที่ได้ร่วมลงนาม เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาร่วมกันว่าด้วยความคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมนั้นด้วย.

ประเทศไทยก่อนวันที่ ๑๘ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๐ (พ.ศ. ๒๔๔๔) ยังไม่มีกฎหมาย รับรู้และรับรองสิทธิเกี่ยวกับวรรณกรรมแต่อย่างใด แต่ในกาลต่อมาก็ได้มีกฎหมายยอมรับรู้ ในสิทธิแห่งวรรณกรรม กับทั้งได้ยอมรับรองและให้ความคุ้มครองแก่สิทธิประเภทนี้ กฎหมายที่กล่าวนี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และได้ใช้บังคับอยู่ตลอดมาจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลาถึง ๖๔ ปีเศษแล้ว กฎหมายที่ยอมรับรู้และให้ความ คุ้มครองแก่วรรณกรรมของประเทศไทยฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติกรรมสิทธิผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ปรารภถึงมูลเหตุที่ต้องออกพระราชบัญญัตินี้ว่า "เมื่อมีผู้ใดได้อุทิศหาแต่งหนังสือขึ้นด้วยสติปัญญาและวิชาความรู้ของตนเพื่อพิมพ์ จำหน่าย ให้เกิดผลประโยชน์ ถ้าหนังสือเรื่องใดจำหน่ายได้มาก ก็ก็มีผู้นับว่าอาจเอาหนังสือเรื่อง นั้นไปพิมพ์ขึ้นขายโดยพลการ กระทำให้เสื่อมทรมานผลประโยชน์ซึ่งสมควรจะได้แก่ผู้แต่งโดย ความชอบธรรมมีอยู่เนื่อง ๆ และการอย่างนี้ในนานาประเทศโดยมากย่อมมีกฎหมายห้ามปรามไม่ให้ผู้อื่นลอกก๊ากหรือพิมพ์จำหน่ายหนังสือ ซึ่งผู้แต่งมิได้อนุญาต จึงเห็นเป็นการสม ควรจะมีพระราชบัญญัติตั้งขึ้นไว้ในพระราชอาณาจักร สำหรับคุ้มครองป้องกันผลประโยชน์ ของผู้แต่งหนังสือตามสมควรแก่ความยุติธรรม."

* Philip Wittenberg: The Protection and Marketing of Literary Property (1937), Margaret Nicholson: A Manual of Copyright Practice (1945), The Columbia Encyclopedia (in one volume) second edition (1950), edited by William Bridgwater and Elizabeth J. Sherwood, Columbia University Press, p. 456).

ถ้าพิจารณาตามถ้อยคำที่ปรากฏในเบื้องต้นที่กล่าวถึงมูลเหตุแห่งการตราพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ แล้ว ข้อความที่กล่าวขอมแสดงให้ประจักษ์ว่าแต่เดิมมาได้มีบุคคลจำพวกหนึ่ง คอยฉวยโอกาส ประกอบกิจการค้า หากไร เอาจากผลแห่งกำลังความคิดของผู้อื่น อันเป็นการเอาเปรียบแก่บุคคลผู้ซึ่งได้ใช้พลังความคิดของเขา ประดิษฐ์คิดค้นเรียบเรียงหนังสือเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นมาเป็นผลสำเร็จ จากความสามารถของเขาเอง และด้วยเหตุนี้จึงได้มีกฎหมายฉบับที่กล่าวถึงข้างต้นออกมาเพื่อรับรองและให้ความคุ้มครองป้องกันสิทธิแก่บุคคลผู้สามารถใช้พลังความคิดนั้นขึ้น กฎหมายฉบับที่กล่าวแล้วนี้ ได้ประกาศใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ ๑๘ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๐ เป็นต้นมา และคงใช้บังคับอยู่ตลอดมาจนถึงวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ รวมเวลาได้ ๓๖ ปีเศษ จึงได้มีกฎหมายออกมาใหม่อีกฉบับหนึ่ง เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ. ๒๔๕๗” กฎหมายฉบับใหม่ได้ปรากฏเหตุว่า “เป็นเวลาสมควรที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ เพื่อขยายให้คุ้มครองประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้แผ่ไพศาลไปถึงบุคคลผู้อื่นที่มีใช้เป็นผู้แต่งหนังสือ และจะได้ทำให้บรรดาครูกับทั้งผู้แสดงปาฐกถา และผู้แต่งเรื่องราวต่าง ๆ มีอุตสาหกรรมทำการแต่งหนังสือต่าง ๆ ให้เป็นคุณประโยชน์ถาวรแก่บ้านเมืองยิ่งขึ้น จึงให้ตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น” ถ้อยคำที่ปรากฏในพระราชบัญญัตินี้ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า พระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือเกิมนั้นยังไม่กว้างขวางพอ จึงจำต้องแก้ไขเพื่อขยายให้คุ้มครองประโยชน์กว้างขวางแผ่ไพศาลออกไปกว่าเดิมอีก

ทั้งจะได้เห็นว่าพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือเดิมได้กล่าวถึงแต่เฉพาะผู้แต่งหนังสือเท่านั้น แต่พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ. ๒๔๕๗ ใหม่ได้กล่าวขยายความไปถึงบุคคลอื่นซึ่งมิได้เป็นผู้แต่งหนังสือด้วย แต่อย่างไรก็ดีพระราชบัญญัติฉบับใหม่นี้ก็ได้ใช้บังคับอยู่จนถึงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๔๗๔ อันเป็นวันที่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔ คือหมายความว่า เฉพาะพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้ใช้บังคับอยู่ต่อมาเป็นระยะเวลาถึง ๑๗ ปีเศษ ซึ่งเมื่อรวมระยะเวลาแห่งการใช้บังคับของกฎหมายทั้งสองฉบับเข้าด้วยกันแล้ว ก็เป็นระยะเวลาที่ยาวนานถึง ๓๐ ปีเศษ ซึ่งย่อมนับได้ว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควรแก่การที่จะได้ปรับปรุงแก้ไขให้

เหมาะสมแก่สภาพแห่งเหตุการณ์ที่ได้แปรเปลี่ยนไป อาศัยเหตุซึ่งได้กล่าวแล้ว จึงได้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ออกใช้บังคับเป็นกฎหมายในกาลต่อมา และเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ตลอดมาตราบเท่าทุกวันนี้ รวมระยะเวลาที่กฎหมายฉบับสุดท้ายได้ประกาศใช้มาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาถึง ๓๐ ปีเศษ พระราชบัญญัติฉบับที่กล่าวนี้ก็ได้ปรากฏเหตุว่า “สมควรรวมและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองวรรณกรรมและขยายให้คุ้มครองไปถึงศิลปกรรมด้วย” ข้อความแห่งคำปรารภที่กล่าวก็แสดงให้เห็นว่า แต่เดิมนั้นมีกฎหมายใช้อยู่หลายฉบับ จึงสมควรจะได้รวบรวมเข้าไว้ให้เป็นหมวดหมู่เดียวกันประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งก็คือ กฎหมายฉบับเดิมมีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองแต่เฉพาะเพียงวรรณกรรมเท่านั้น หากได้ให้ความคุ้มครองรวมไปถึงศิลปกรรมด้วยไม่ ฉะนั้นกฎหมายฉบับที่ให้ตราขึ้นใช้บังคับใหม่นี้จึงได้ขยายเพิ่มเติมให้รัดกุมกว้างขวางกว่าที่กฎหมายเดิมทั้งสองฉบับที่กล่าวข้างต้นได้บัญญัติบังคับไว้ โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ และพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ. ๒๔๕๗ ทั้ง ๒ ฉบับนั้นเสียโดยสิ้นเชิง.

ต่อ นั้น ไปจะ ได้ กล่าว ถึงพระราช บัญญัติ คุ้มครอง วรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๕ * โดยลำดับต่อไปดังนี้คือ

พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๕ นั้น ในตอนต้นก่อนถึงบทมาตราต่าง ๆ มีข้อความสั้น ๆ กล่าวปรารภถึงมูลเหตุที่ให้ตราพระราชบัญญัตินี้ ออกมาใช้บังคับเป็นกฎหมาย ข้อความที่กล่าวถึงนั้นนับว่าเป็นข้อสำคัญอันหนึ่ง และโดยที่มันเป็นธรรมเนียมประเพณีอย่างหนึ่งของการร่างกฎหมาย ที่ผู้ร่างกฎหมายจะได้กล่าวถึงเหตุผลต่าง ๆ ที่ทำให้จำต้องออกกฎหมายนั้น ๆ ก่อนที่จะได้กล่าวถึงข้อความของกฎหมาย โดยทั่วไป คำปรารภนี้ย่อมยังประโยชน์อย่างมากแก่นักนิติศาสตร์ เพราะจากถ้อยคำที่ปรารภได้แสดงให้เห็นเจตนารมณ์แห่งกฎหมายว่ามีความมุ่งหมายอย่างไร ทั้งเป็นการช่วยในการตีความหมายนั้นได้สะดวกและง่ายยิ่งขึ้น และเมื่อได้กล่าวปรารภถึงมูลเหตุจบแล้วต่อไปก็เริ่มกล่าวถึงบทมาตราต่าง ๆ ของกฎหมายเรียงตามลำดับดังนี้ คือ

* ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๑๒๗ วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๔๗๕

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมพุทธศักราช ๒๔๗๔”.

โดยหลักทั่วไปแล้วย่อมกล่าวได้ว่า กฎหมายทุกฉบับต้องมีชื่อ การตั้งชื่อกฎหมายแต่ละฉบับนั้นก็ถือเอาวัตถุประสงค์อันสำคัญที่ เป็นเหตุให้ต้องตรากฎหมายนั้นเป็นเกณฑ์.

มาตรา ๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป.

โดยที่ เป็นความสำคัญอย่างหนึ่ง เมื่อรัฐอธิปไตยจะออกกฎหมายใช้บังคับแก่พลเมือง เป็นหน้าที่ของรัฐอธิปไตยจะต้องจัดให้มีการโฆษณาเผยแพร่กฎหมายนั้น ๆ ให้ประชาชนได้ทราบทั่วกัน ส่วนวิธีการนี้อาจกระทำได้หลายวิธี อาทิเช่น การประกาศโฆษณาทางวิทยุกระจายเสียง หรือหนังสือพิมพ์ทั้งนี้เป็นต้น สำหรับประเทศไทยต้องได้มีการประกาศในหนังสือราชการด้วย หนังสือราชการที่กล่าวนี้ได้แก่หนังสือราชกิจจานุเบกษา หนังสือราชกิจจานุเบกษาอันเป็นหนังสือพิมพ์ของทางราชการอย่างหนึ่ง แผนกราชกิจจานุเบกษา กองปกาณัติ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเป็นเจ้าหน้าที่ หนังสือราชกิจจานุเบกษาได้เริ่มใช้มาแต่ในรัชสมัยแห่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) เป็นต้นมา แต่ในกาลครั้งนั้นเรียกกันว่า “ประกาศรัชกาลที่ ๔” เมื่อได้มีการโฆษณาเผยแพร่กฎหมายทั้งนี้แล้ว บุคคลอาจจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้ ทั้งนี้โดยเหตุผลที่ว่า ถ้ายอมให้บุคคลใดอ้างว่าไม่รู้กฎหมายได้แล้ว บุคคลทุกคนต่างก็จะอ้างดังนี้ และผู้พิพากษาที่ไม่อาจทราบได้ว่า จำเลยนั้น ๆ ไม่รู้กฎหมายจริงหรือไม่ก็นั้นกฎหมายจึงต้องสันนิษฐานไว้ในเบื้องต้นก่อนว่า บุคคลต้องรู้กฎหมาย ซึ่งย่อมเป็นผลที่คิดว่าที่จะยอมให้อ้างว่าตนไม่รู้กฎหมาย และเพราะเหตุดังนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องให้มีการเผยแพร่กฎหมายให้เป็นที่แพร่หลายแก่ประชาชน

อนึ่ง บรรดากฎหมายที่รัฐอธิปไตยได้ออกโฆษณาไปแล้วนั้นจะมีผลเริ่มใช้บังคับแก่พลเมืองแห่งรัฐแต่เมื่อใดก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน และเพื่อที่จะให้ประชาชนพลเมืองแห่งรัฐได้ทราบถึงวันที่ตนจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายในกิจการนั้น ๆ รัฐอธิปไตยจึงต้องกำหนดวันเริ่มใช้กฎหมายไว้ให้ประชาชนทราบด้วย ซึ่งอาจเป็นวันที่ประกาศใช้กฎหมายนั้นเอง หรืออาจให้มีการใช้บังคับต่อเมื่อเวลาใดล่วงเลยไปแล้วระยะหนึ่งภายหลังจากวันที่ได้ประกาศใช้กฎหมายฉบับนั้นไปแล้วก็ได้ อาทิเช่น ๓๐ วัน หลังจากวันที่ได้ประกาศกฎหมาย

ฉบับนั้นก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความในมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔ บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป” และโดยที่พระราชบัญญัติฉบับที่กล่าวนี้ได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาตั้งแต่วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๔๗๔ ฉบับกฎหมายฉบับนี้จึงมีผลใช้บังคับในทันทีนับแต่วันที่ได้ออกประกาศใช้เป็นต้นไป.

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ และพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ. ๒๔๕๗.

การยกเลิกกฎหมาย คือ การถอนอำนาจอันจำเป็นจะต้องปฏิบัติตาม เพื่อนำกฎหมายอื่นมาใช้บังคับแทนกฎหมายฉบับเดิม โดยเห็นว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่แต่เดิมนั้นไร้ประโยชน์ และไม่จำเป็นต้องเคารพต่อไปอีก.

การยกเลิกกฎหมายอาจจะทำได้หลายวิธี อาทิเช่น การประกาศยกเลิกโดยชัดแจ้ง การประกาศยกเลิกโดยปริยาย หรือการประกาศยกเลิกแต่เพียงเฉพาะบางส่วนก็ได้.

ก. การประกาศยกเลิกกฎหมายโดยชัดแจ้ง ได้แก่การที่กฎหมายที่ออกมาใหม่ระบุไว้โดยชัดแจ้งว่า ให้ยกเลิกกฎหมายฉบับใดบ้าง ดังปรากฏชัดอยู่ในมาตรา ๓ แห่งกฎหมายที่กล่าวข้างต้นนี้เป็นต้น. การยกเลิกกฎหมายโดยวิธีระบุชื่อกฎหมายที่ไม่ประสงค์ให้จำต้องเคารพและปฏิบัติตามต่อไปอีกนี้ ย่อมเป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะจะไม่ทำให้เกิดข้อสงสัยในเรื่องเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายต่อไปอีก.

ข. การยกเลิกกฎหมายโดยปริยาย คือ การที่กฎหมายที่ออกมาใหม่มิได้ระบุชื่อกฎหมายที่ประสงค์ให้ยกเลิกไว้โดยชัดแจ้ง แต่ได้บัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า ตั้งแต่วันที่ใช้กฎหมายฉบับใหม่เป็นต้นไป ให้ยกเลิกกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้เป็นต้น.

การยกเลิกกฎหมายโดยวิธีนี้ อาจทำให้เกิดความฉงนได้ว่า กฎหมายเก่าฉบับใดบ้างได้ถูกยกเลิกไปโดยกฎหมายฉบับใหม่นี้หรือไม่ แต่กรณีจะเป็นเช่นไรก็ตาม แม้กฎหมายฉบับเก่า กับกฎหมายฉบับใหม่จะมีข้อความซึ่งขัดแย้งกัน แต่กฎหมายทั้งสองฉบับนั้นก็จะไม่มีโอกาสได้ใช้พร้อมกันในขณะที่เดียวกันได้เลย เพราะปกติย่อมต้องใช้กฎหมายใหม่เป็นบท

บังคับแก่กรณีที่เกิดขึ้นเสมอ ตัวอย่างเช่น มาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. ๒๕๐๘ บัญญัติว่า “ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. ๒๔๔๕” และในวรรค ๒ บัญญัติว่า “บรรดาบทกฎหมาย และกฎข้อบังคับอื่นในส่วนที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน ทั้งนี้เป็นต้น”

ก. การยกเลิกกฎหมายแต่เฉพาะบางส่วน คือ การที่กฎหมายฉบับที่ออกใช้บังคับใหม่ประสงค์จะให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายเก่าแต่เฉพาะเพียงบางบทบางมาตราเท่านั้น ส่วนบทมาตราอื่นที่มีได้ถูกแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอย่างใด ก็คงเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับได้อยู่ต่อไป ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๐๘ บัญญัติให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๒ แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ เสียเป็นต้น เมื่อเป็นดังนี้บทบัญญัติบทอื่น ๆ ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งมีได้ถูกยกเลิกหรือแก้ไขจึงยังเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับได้ต่อไป

หนึ่ง ควรเป็นที่เข้าใจไว้ด้วยว่า บรรดากฎหมายทั้งหลายที่ได้ประกาศใช้มาแล้วนั้น แม้จะได้ประกาศใช้มาแล้วเป็นระยะเวลายาวนานสักเพียงใดก็ตาม แต่ตราบใดที่ยังมิได้มีบทกฎหมายอื่นที่ออกมาใช้ในภายหลังระบุให้ยกเลิกเพิกถอนไปแล้ว กฎหมายเก่าเหล่านั้นก็ยังเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับได้ตลอดไป แม้กฎหมายนั้น ๆ จะมีได้ถูกนำมาใช้ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่า บรรดากฎหมายทั้งหลายทั้งปวงนั้นมิได้สิ้นไปเพราะเหตุที่มีได้ใช้ หรือโดยเหตุล่วงเวลาที่ได้ออกมานานแล้วเท่านั้นไม่

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ลิขสิทธิ์” หมายความว่า สติหรืออันมีแต่ผู้เดียวที่จะทำขึ้นหรือทำซ้ำซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรม หรือส่วนสำคัญแห่งวรรณกรรม หรือศิลปกรรมนั้น ๆ ไม่ว่าจะทำเป็นรูปร่างอย่างไร และทั้งหมายความถึงสิทธิในการนำออกแสดงต่อประชาชนด้วย ถ้าเป็นปาฐกถา หมายความว่า สติหรืออันมีแต่ผู้เดียวที่จะทำขึ้นหรือทำซ้ำซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้นยังมีได้โฆษณาโชว์ ศัพท์นี้หมายถึงสิทธินำออกโฆษณาด้วย

ลิขสิทธิ์กินความถึงสติหรืออันมีแต่ผู้เดียวที่จะ

(ก) ทำขึ้นหรือทำซ้ำซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรม เล่นแสดงซึ่งนาฏกียกรรม โฆษณาซึ่งคำแปลแห่งวรรณกรรม

(ข) ถ้าเป็นนาฏยกรรม เปลี่ยนให้เป็นเรื่องอ่านเล่น หรืออื่นๆ อันไม่ใช่
นาฏยกรรม

(ค) ถ้าเป็นเรื่องอ่านเล่น หรือหนังสืออื่นอันไม่ใช่นาฏยกรรม หรือเป็นศิลป-
กรรม เปลี่ยนให้เป็นนาฏยกรรมโดยวิธีนำออกแสดงต่อประชาชนหรือโดยวิธีอื่น

(ง) ถ้าเป็นวรรณกรรม หรือนาฏยกรรม หรือดนตรีกรรม ทำขึ้นเป็นแผ่น-
เสียง หรือกระดุมม้วนเจาะรู หรือภาพยนตร์ หรือทำโดยวิธีอื่น ซึ่งอาจนำวรรณกรรมหรือ
ศิลปกรรมนั้นๆ ออกแสดงได้โดยเครื่องกล.

สิทธิอันมีแต่ผู้เดียวในการกระทำทั้ง กล่าวข้างต้นนี้ กินความถึง สิทธิที่จะมอบอำ-
นาจให้ผู้อื่นกระทำด้วย.

“วรรณกรรมและศิลปกรรม” หมายความว่า รวมกันขึ้นทุกชนิดในแผนกวรรณคดี
แผนกวิทยาศาสตร์ และแผนกศิลป จะแสดงออกมาโดยวิธีรูปร่างอย่างใดก็ตาม เช่น สมุด
สมุดเล็ก และหนังสืออื่นๆ ปาฐกถา กถาอื่น เทศนา หรือวรรณกรรมอื่นๆ อันมีลักษณะ
เช่นเดียวกัน หรือนาฏยกรรม หรือนาฏยกรรมดนตรีกรรม หรือแบบพ็อนรำ และการเล่น
แสดงให้คนดูวิธีใด ซึ่งแบบการแสดงนั้นๆ ได้กำหนดไว้เป็นหนังสือหรืออย่างอื่น เพลง
ดนตรีมีคำร้องหรือไม่มี การวาดเขียน การเขียนระบายสี สถาปัตยกรรม ภาพหุ่น การแกะ
และการพิมพ์หิน รูปประกอบเรื่อง แผนที่ภูมิประเทศ แผนที่ ภาพร่าง และการปั้นอัน
เกี่ยวเนื่องกับภูมิศาสตร์ แผนการสำรวจภูมิประเทศ สถาปัตยกรรม หรือวิทยาศาสตร์ รูป
ถ่ายแสดงที่ทำขึ้นโดยวิธีคล้ายคลึงกับการถ่ายรูป.

“โฆษณา” เมื่อใช้เกี่ยวกับวรรณกรรมหรือศิลปกรรม หมายความว่า ทำสำเนา
จำลองออกจำหน่าย ทั้งนี้กินความถึงการแสดงซึ่งนาฏยกรรม หรือดนตรีกรรม
หรือการแสดงปาฐกถา หรือการแสดงศิลปกรรมต่อประชาชน หรือการสร้างสถาปัตยกรรม
ซึ่งเป็นศิลป.

“ผู้ประพันธ์” ให้กินความถึงผู้แต่งเพลงดนตรี ผู้ทำหรือก่อให้เกิดซึ่งศิลปกรรม
เช่นช่างเขียน ช่างภาพหุ่น สถาปนิก ฯลฯ ด้วย

“หนังสือพิมพ์” หมายความว่า วรรณกรรมที่ตีพิมพ์ขึ้นในภาษาใดๆ รวมทั้ง
หนังสือรวิวและแมกกาซีน ซึ่งโฆษณาหรือที่เห็นได้ว่ามีเจตนาจะโฆษณาเป็นระยะเวลาจำกัด
หนก หรือเป็นครั้งคราวไม่มีกำหนด

ความในมาตรา^๕ เป็นการอธิบายความหมายแห่งถ้อยคำต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่า ถ้อยคำแต่ละคำนั้น ๆ มีความหมายอย่างไร.

ลิขสิทธิ์ในประเทศ

มาตรา ๕ ภายในบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ วรรณกรรมและศิลปกรรมมีสิทธิ์

(ก.) ถ้าวรรณกรรมและศิลปกรรมนั้นได้โฆษณาอยู่แล้ว ได้โฆษณาในพระราชอาณาจักรเป็นครั้งแรกและ

(ข.) ถ้าวรรณกรรมและศิลปกรรมนั้นยังมิได้โฆษณาในวันที่ก่อให้เกิดวรรณกรรมและศิลปกรรมนั้นขึ้น ผู้ประพันธ์เป็นคนในบังคับสยามหรือมีถิ่นที่อยู่ในพระราชอาณาจักร

ความในมาตรา^๕ หมายความว่า ผู้ประพันธ์วรรณกรรมและศิลปกรรมจะได้รับความคุ้มครองและมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายนี้ก็ต่อเมื่อปรากฏว่า วรรณกรรมและศิลปกรรมนั้นได้นำออกโฆษณาแล้วประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งนั่นก็คือ การโฆษณาจะต้องได้กระทำลงในประเทศไทยครั้งแรกประกอบกัน ผู้ประพันธ์วรรณกรรมและศิลปกรรมจึงจะได้ลิขสิทธิ์ ทั้งนี้เทียบกับมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ ซึ่งบัญญัติว่า "ต่อหนังสือซึ่งได้พิมพ์ในพระราชอาณาจักรและได้จำหน่ายครั้งแรกในพระราชอาณาจักรจึงจะมีกรรมสิทธิ์ได้"

อนึ่ง แม้ว่าวรรณกรรมและศิลปกรรมนั้นจะยังมีได้โฆษณาในวันที่ก่อให้เกิดวรรณกรรมและศิลปกรรมนั้นขึ้นก็ตาม แต่ถ้าผู้ประพันธ์เป็นคนไทย หรือแม้จะมีใช่เป็นคนไทยก็ตามหากแต่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยแล้ว ย่อมได้รับความคุ้มครองและมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายนี้เช่นเดียวกัน และควรได้สังเกตไว้ด้วยว่า การได้ลิขสิทธิ์ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ต่างกับการได้ลิขสิทธิ์ตามกฎหมายเก่าทั้ง ๒ ฉบับที่พระราชบัญญัตินี้ได้ให้ยกเลิกไปแล้ว โดยพระราชบัญญัติฉบับใหม่ถือเอาการแสดงออกซึ่งการโฆษณาแห่งวรรณกรรมและศิลปกรรมเป็นหลักสำคัญแห่งการที่จะได้ลิขสิทธิ์ ส่วนตามกฎหมายเก่าทั้ง ๒ ฉบับ ผู้ประพันธ์วรรณกรรมจะมีลิขสิทธิ์ต่อเมื่อได้นำวรรณกรรมนั้นมาของจดทะเบียน ณ กรมพระอาลักษณ์ภายในกำหนด

เวลาที่กฎหมายบังคับไว้ (พระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ มาตรา ๑๐ และพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๙ กับให้เขียนแซกข้อความลงในหนังสือที่จะร้องขอกรรมสิทธิ์ที่หน้าหนังสือหรือไปปกหน้าสมุดหรือส่วนใด ๆ ของสมุดที่จะเห็นได้โดยง่ายเป็นคำว่า "มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ" (all right reserved) มาตรา ๒๒)

มาตรา ๖ คำแปลหรือแปลงมาใช้หรือการจัดลำดับแห่งดนตรี การทำซ้ำแก่เปลี่ยนรูปเสียใหม่ซึ่งวรรณกรรมและศิลปกรรมชิ้นเดียวหรือหลายชิ้นรวมกัน ท่านว่าย่อมได้รับความคุ้มครองเหมือนหนึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมที่คิดขึ้นเอง แต่ท่านมิให้เป็นเหตุเสื่อมสิทธิของผู้ประพันธ์เดิม.

มาตรานี้หมายความว่า วรรณกรรมเดิมได้ทำในรูปของภาษาหนึ่ง แต่ได้มีผู้แปลวรรณกรรมนั้นออกเป็นภาษาหนึ่ง หรือโดยแปลงด้อยคำแห่งวรรณกรรมเดิมมาใช้ รวมทั้งการจัดลำดับแห่งดนตรี หรือการทำซ้ำแก่ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างขึ้นใหม่ ผู้ประพันธ์ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับผู้ประพันธ์เดิม สิทธิของผู้ประพันธ์คนเดิมมีอยู่ตามกฎหมายอย่างใดคงมีอยู่เช่นเดิม หมายความว่า ต่างฝ่ายต่างมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในวรรณกรรมของตน เสมือนมิได้มีการเปลี่ยนแปลง และไม่เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิของตนเองแต่อย่างใด.

มาตรา ๗ เรื่องที่แต่งเป็นตอนติดต่อกัน และนิยายต่าง ๆ บรรดาที่โฆษณาออกมาในหนังสือพิมพ์นั้น ท่านห้ามมิให้ผู้ใดเอาเรื่องเหล่านั้นในภาษาเดิมก็ดี หรือคำแปลก็ดี มาโฆษณาซ้ำอีกโดยมิได้รับอนุญาตจากผู้ประพันธ์ก่อน.

บทบัญญัตินี้ให้บังคับถึงเรื่องอื่น ๆ ในหนังสือพิมพ์ด้วย ถ้าผู้ประพันธ์หรือบรรณาธิการได้บอกไว้โดยชัดแจ้งในหนังสือพิมพ์ฉบับที่โฆษณาออกมาแล้วว่า ห้ามมิให้ผู้ใดเอาไปโฆษณาซ้ำ ถ้าเป็นหนังสือประจำคาบไ้รการห้ามนั้นได้กล่าวไว้โดยใช้ด้อยคำทั่ว ๆ ไปในต้นแห่งหนังสือทุกคราวแล้ว ท่านว่าท่านนั้นเป็นการเพียงพอ.

ถ้าไม่มีการห้ามไว้ดังกล่าวมานั้นใช้ ท่านว่าจะโฆษณาซ้ำก็ได้ แต่ต้องบอกไว้ด้วยว่าเรื่องมาจากไหน การห้ามนี้ท่านมิให้ใช้บังคับถึงเรื่องแห่งข้อโต้เถียงทางการเมือง ข่าวด่วนประจำวัน หรือรายงานเหตุเบ็ดเตล็ด.

ผู้ประพันธ์มีสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะโฆษณาซึ่งวรรณกรรมของตนด้วยวิธีใด ๆ เว้นแต่จะขัดด้วยข้อสัญญาพิเศษ.

มาตรา ๕ ในวรรคแรกเป็นการห้ามมิให้บุคคลอื่นนำเรื่องที่แต่งเป็นตอน ๆ และนิยายที่ลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์ในรูปของภาษาเดิมหรือแปล เป็นภาษาอื่นไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ประพันธ์.

วรรคสองหมายความว่า นอกจากเรื่องที่แต่งเป็นตอน ๆ และนิยายแล้ว ยังห้ามมิให้ผู้ใดนำเรื่องอื่น ๆ ที่ลงพิมพ์ในหนังสือหรือหนังสือประจำคาบไปโฆษณาซ้ำในเมื่อผู้ประพันธ์หรือบรรณาธิการได้ระบุห้ามไว้.

วรรคสามหมายความว่า บรรดาเรื่องราวอื่น ๆ ที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ตามวรรค ๒ ถ้าผู้ประพันธ์หรือบรรณาธิการมิได้กล่าวระบุห้ามไว้ ในกรณีเช่นนี้บุคคลอื่นก็จะคัดลอกข้อความเหล่านั้นไปโฆษณาซ้ำก็ได้ แต่ให้บอกด้วยว่า เรื่องราวที่นำโฆษณานั้นได้มาจากที่ไหนอย่างไร สำหรับข้อได้เถียงทางการเมือง ข่าวด่วนหรือรายงานเหตุเบ็ดเตล็ดไม่อยู่ในข้อห้าม บุคคลใดจะคัดออกหรือโฆษณาซ้ำก็ได้.

วรรคสี่หมายความว่า โดยปกติผู้ประพันธ์ย่อมมีสิทธิที่จะโฆษณาวรรณกรรมของตนได้ไม่ว่าจะโดยวิธีใด ๆ แต่ในกรณีที่มีข้อสัญญาผูกมัดอยู่กับบุคคลผู้อื่นแล้ว ผู้ประพันธ์ย่อมหมดสิทธิที่จะโฆษณาซึ่งวรรณกรรมนั้น ๆ อาทิ เช่น เป็นลูกจ้างหรือเป็นลูกมือฝึกหัดงานหรือเป็น ข้าราชการ แห่งรัฐบาล ทำการโฆษณาในความควบคุมของทางราชการ เป็นต้น ทั้งนี้แล้วผู้ประพันธ์ย่อมไม่มีสิทธิที่จะโฆษณาวรรณกรรมของตนได้.

มาตรา ๘ ผู้ประพันธ์นาฏกียกรรม หรือนาฏกียดนตรีกรรม มีสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะนำออกเองหรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นนำออกเล่นแสดงต่อประชาชน ซึ่งนาฏกียกรรม หรือนาฏกียดนตรีกรรมของตน ไม่ว่านาฏกียกรรม หรือนาฏกียดนตรีกรรมนี้จะได้โฆษณาแล้วหรือยัง.

ในระหว่างที่ยังคงมีสิทธิแต่ผู้เดียวในคำแปล ท่านว่าผู้ประพันธ์ย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่ผู้อื่นจะเอาคำแปลแห่งนาฏกียกรรม หรือนาฏกียดนตรีกรรมของตนไปเล่นแสดงต่อประชาชนโดยมิได้รับอำนาจ.

ผู้ประพันธ์ดนตรีกรรมที่ยังไม่ได้โฆษณา นั้นย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่ผู้อื่นจะนำดนตรีกรรมของตนไปเล่นแสดงต่อประชาชนโดยมิได้รับมอบอำนาจ ถ้าดนตรีกรรมนั้นได้โฆษณาแล้ว ท่านว่าผู้ประพันธ์จะได้รับความคุ้มครองในการที่ผู้อื่นจะเอาไปเล่นแสดงต่อประชาชนโดยมิได้รับอำนาจก็ต่อเมื่อผู้ประพันธ์ได้บอกไว้โดย ชัด เจ็บที่หน้าปกหรือตอนเริ่มต้นแห่งดนตรีกรรมนั้นว่า ห้ามมิให้ผู้ใดเอาไปเล่นแสดง.

มาตรา ๑๑ ในวรรคแรกหมายความว่า ผู้แต่งบทละคร และผู้แต่งเพลงมีสิทธิที่จะนำออกเล่นแสดงเองหรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นนำออกเล่นแสดงต่อประชาชน โดยไม่คำนึงถึงว่าบทละครหรือบทเพลงนั้น ๆ จะได้นำออกโฆษณาแล้วหรือยัง.

วรรคสองหมายความว่า ในขณะที่ยังได้รับความคุ้มครองอยู่นั้น ห้ามมิให้ผู้อื่นใดนำบทละครหรือบทเพลงนั้น ๆ ไปเล่นแสดงต่อประชาชนโดยมิได้รับอนุญาตจากผู้ประพันธ์

วรรคสามหมายความว่า ห้ามมิให้ผู้ใดนำบทเพลงดนตรีของผู้แต่งที่ยังมิได้โฆษณาไปเล่นแสดงต่อประชาชนโดยมิได้รับอนุญาตจากผู้แต่ง แต่ในกรณีที่ผู้แต่งบทเพลงได้โฆษณามบทเพลงนั้นแล้ว จะได้รับความคุ้มครองต่อเมื่อได้บอกกล่าวไว้โดยชัดแจ้งว่า ห้ามมิให้ผู้ใดนำไปเล่นแสดงต่อประชาชน ถ้าไม่ได้โฆษณาดังกล่าวไว้ก็ไม่ห้าม.

มาตรา ๑๒ ผู้ประพันธ์ดนตรีกรรมมีสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะมอบอำนาจให้

(๑) ทำดนตรีกรรมนั้น ๆ เพื่อให้ใช้ได้ด้วยเครื่องกลอันทำให้เกิดเสียงดนตรีนั้นขึ้นอีก

(๒) แสดงดนตรีกรรมด้วยเครื่องกลนั้นต่อประชาชน

บทบัญญัติมาตรานี้ ท่านมิให้ใช้บังคับถึงดนตรีกรรมซึ่งได้ทำให้ใช้ ได้ด้วยเครื่องกลก่อนใช้พระราชบัญญัตินี้.

มาตรานี้หมายความว่า ผู้แต่งเพลงดนตรีผู้เดียวมีสิทธิมอบอำนาจให้บุคคลอื่นนำเพลงดนตรีไปประดิษฐ์ด้วยเครื่องกลซึ่งทำให้เกิดเสียงดังในข้อ ๑ และนำเครื่องกลนั้นออกแสดงต่อประชาชนได้ด้วยดังในข้อ ๒.

วรรคสองหมายความว่า บทเพลงดนตรีซึ่งทำให้เกิดเสียงด้วยเครื่องกลที่มีอยู่แล้วก่อนใช้พระราชบัญญัตินี้ ไม่ถูกบังคับตามพระราชบัญญัตินี้.

มาตรา ๑๐ ผู้ประพันธ์มีสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะมอบอำนาจให้ผู้อื่นนำวรรณกรรม วิทยาศาสตร์กรรม หรือศิลปกรรมของตนทำเป็นภาพยนตร์แสดงให้ประชาชนดู.

ในการจัดแบบการแสดง หรือจัดลำดับเนื้อเรื่องแห่งภาพยนตร์ ถ้าผู้ประพันธ์ได้ ทำให้มีลักษณะที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะ หรือมีลักษณะที่คิดขึ้นเองไว้ ท่านว่าภาพยนตร์ นั้นได้รับความคุ้มครองเหมือนหนึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรม แต่ถ้าลักษณะเช่นนั้นไม่มี ไว้ ท่านว่าได้รับความคุ้มครองอย่างรูปถ่าย.

การนำวรรณกรรม วิทยาศาสตร์กรรม หรือศิลปกรรมมาทำเป็นภาพยนตร์นั้น ท่านว่าได้รับความคุ้มครองเหมือนหนึ่งเป็นของคิดขึ้นใหม่ แต่ทั้งนี้ท่านว่าไม่เป็นเหตุเสื่อม สิทธิของผู้ประพันธ์วรรณกรรม วิทยาศาสตร์กรรมหรือศิลปกรรมซึ่งนำมานั้น.

บทบัญญัติข้างต้นนี้ให้ใช้บังคับถึงการทำซ้ำ หรือการทำขึ้นโดยวิธีการอย่างอื่น ๆ ซึ่งมีทำนองเกี่ยวกับภาพยนตร์.

วรรคแรกหมายความว่า ผู้ประพันธ์ท่านนั้นมีอำนาจที่จะอนุญาตให้บุคคลอื่น นำบทประพันธ์ วิทยาศาสตร์กรรม หรือศิลปกรรมไปถ่ายทำเป็นภาพยนตร์แสดงให้ ประชาชนชมได้.

วรรคสองหมายความว่า ถ้าผู้ประพันธ์เป็นผู้ออกแบบการแสดง หรือจัดลำดับ เรื่องขึ้นโดยเฉพาะ โดยคิดขึ้นเอง ภาพยนตร์นั้นได้รับความคุ้มครองอย่างวรรณกรรมหรือ ศิลปกรรม แต่ถ้ามิได้ประดิษฐ์ขึ้นเองแล้ว ภาพยนตร์นั้นได้รับความคุ้มครองเสมือนรูปถ่าย.

วรรคสามหมายความว่า การนำบทประพันธ์ วิทยาศาสตร์กรรม และศิลปกรรม มาถ่ายทำเป็นภาพยนตร์นั้น ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ แต่ไม่ คัดสิทธิผู้ประพันธ์ซึ่งเป็นเจ้าของเดิม.

วรรคสี่หมายความว่า การกระทำตามวรรคสามนั้น แม้กระทำการขึ้นโดยวิธีการอย่าง อื่นซึ่งมีลักษณะคล้ายภาพยนตร์ แต่มิใช่ภาพยนตร์ ก็ได้รับความคุ้มครองเสมือนหนึ่งเป็นของคิด ขึ้นใหม่ แต่ผู้ประพันธ์คงมีสิทธิที่จะทำซ้ำ ซึ่งวรรณกรรม วิทยาศาสตร์กรรม และศิลปกรรม นั้นได้เคยเดิม.

มาตรา ๑๑ การทำซ้ำดังต่อไปนี้ ท่านว่าไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้ คือ การ ถูเอาซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมของผู้อื่นโดยทางอ้อม และโดยที่เจ้าของมิได้ให้อำนาจ

เป็นกันหาเอาไปแปลงรูป หรือจักกนตรี หรือเปลี่ยนเรื่องอ่านเล่น นิยาย หรือกาพย์กลอน เป็นนาฏกียกรรม หรือเปลี่ยนนาฏกียกรรมเป็นเรื่องอ่านเล่น นิยาย หรือกาพย์กลอน ไม่ว่า จะได้ทำโดยเป็นการทำซ้ำตามรูปเดิม หรือแปลงรูป แต่มิได้เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติม หรือ ย่นย่อในข้อสำคัญ และไม่มีลักษณะที่เป็นวรรณกรรมหรือศิลปกรรมที่คึกคักขึ้นใหม่.

มาตรา ๑๑ หมายความว่า การนำวรรณกรรมหรือศิลปกรรมของผู้อื่นไปแปลงรูป หรือจักกนตรีหรือเปลี่ยนเรื่องอ่านเล่น นิยาย หรือกาพย์กลอนเป็นบทละคร หรือเปลี่ยน บทละครให้เป็นเรื่องอ่านเล่น นิยายหรือกาพย์กลอน โดยมิได้เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติม หรือย่นย่อในข้อสำคัญ และไม่มีลักษณะที่คึกคักขึ้นใหม่ โดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของเดิม ถือว่าเป็นการผิดกฎหมาย.

มาตรา ๑๒ ภายในบังคับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ผู้ประพันธ์วรรณกรรมหรือ ศิลปกรรมเป็นเจ้าของสิทธิ์แห่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้น โดยเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(ก) ถ้าเป็นรูปที่พิมพ์จากแผ่นแกะ รูปถ่ายหรือรูปภาพ เมื่อแม่พิมพ์หรือสิ่งอื่น ซึ่งเทียบได้กับแม่พิมพ์นั้นมีผู้อื่นสั่งทำ และได้ทำโดยมีสินจ้างใช้ ถ้ามิได้มีข้อสัญญาไว้เป็น อย่างอื่น ท่านว่าบุคคลผู้สั่งทำแม่พิมพ์ หรือสิ่งอื่นซึ่งเทียบได้กับแม่พิมพ์นั้นเป็นเจ้าของ ลิขสิทธิ์

(ข) ถ้าผู้ประพันธ์เป็นลูกจ้างแรงงาน หรือเป็นลูกมือฝึกหัดผู้ประพันธ์ ได้ทำ วรรณกรรมหรือศิลปกรรมขึ้นในหน้าที่ผู้รับจ้าง และมีได้มีสัญญาเป็นอย่างอื่น ท่านว่าบุคคล ผู้จ้างเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่ถ้าวรรณกรรมหรือศิลปกรรมเป็นเรื่อง หรือข่าวส่งให้หนังสือพิมพ์ แมกกาซีน หรือหนังสือพิมพ์ประจำคาบอันคล้ายคลึงกันใช้ ถ้ามิได้มีข้อสัญญา เป็นอย่างอื่น ท่านว่าผู้ประพันธ์มีสิทธิจะห้ามการโฆษณาวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้น ๆ ในที่อื่น นอกจากที่เป็นส่วนหนึ่งแห่งหนังสือพิมพ์ แมกกาซีน หรือหนังสือประจำคาบนั้น ๆ

(ค) ถ้าวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้นได้ทำขึ้น หรือโฆษณาโดยหรือในคำสั่ง หรือความควบคุมของรัฐบาลใช้ ถ้ามิได้มีข้อสัญญาเป็นอย่างอื่น ท่านว่าลิขสิทธิ์เป็นของ รัฐบาล

มาตรา ๑๓ หมายความว่า ผู้ประพันธ์วรรณกรรมหรือศิลปกรรมจะเป็นเจ้าของ ลิขสิทธิ์ภายใต้บังคับแห่งเงื่อนไขต่าง ๆ กงบัญญัติไว้ในข้อ (ก), (ข) และ (ค)

มาตรา ๑๓ ท่านว่าลิขสิทธิ์นั้นโอนได้ทางมรดก หรือทางอื่น

เจ้าของลิขสิทธิ์แห่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมจะโอนลิขสิทธิ์ทั้งหมด หรือแต่บางส่วนตลอดหรือไม่ตลอดอายุของลิขสิทธิ์ก็ได้ และจะให้ประโยชน์อันเกิดแต่ลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่นก็ได้ แต่ท่านว่าการโอนสิทธิ์หรือให้ประโยชน์เช่นนั้นไม่สมบูรณ์ เว้นแต่จะได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อเจ้าของหรือตัวแทนผู้ได้รับมอบอำนาจโดยชอบจากเจ้าของ

มาตรา ๑๔ วรรคแรกหมายความว่า ลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมาตรา ๕๕ แห่งประมวลกฎหมายนั้นบัญญัติว่า “ทรัพย์สินนั้น ท่านหมายความว่า รวมทั้งทรัพย์สิน ทั้งวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาได้และถือเอาได้” หมายความว่า นอกจากวัตถุอันมีรูปร่างซึ่งบุคคลสามารถยึดถือครอบครองได้เป็นทรัพย์สินแล้ว วัตถุอันไม่มีรูปร่างอื่นใด แต่มีราคาและอาจถือเอาได้ก็เป็นทรัพย์สินตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายที่ได้กล่าวแล้วเช่นเดียวกัน ดังนั้น ลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นวัตถุอย่างหนึ่งแม้จะไม่มีรูปร่างที่อาจสัมผัสได้ แต่ก็ป็นวัตถุที่มีค่าในทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งจึงเป็นทรัพย์สินที่จะโอนให้แก่กันได้ทั้งโดยทางมรดกหรือทางอื่น ดังเช่นที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ๑๒๐ ว่า “ผู้ใดได้แต่งหนังสือรวมเป็นเล่มกิตติ หรือเป็นส่วนหนึ่งของเล่มกิตติ ถ้าได้กระทำถูกต้องตามความในพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้ผู้นั้นมีกรรมสิทธิ์ในหนังสือที่ตนได้แต่งนั้นเหมือนกับทรัพย์สินสมบัติของตน” และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ. ๒๔๗๕ บัญญัติว่า “ถ้าว่า กรรมสิทธิ์ นั้น ให้เป็นที่เข้าใจและหมายความว่า อำนาจสิทธิขาดแต่ผู้เดียวในการที่จะพิมพ์จะแปล หรือจะเพิ่มจำนวนเล่มหนังสือที่แต่ง ซึ่งมีค่าว่ากรรมสิทธิ์ติดอยู่ด้วยนั้นให้มากขึ้นได้ และบรรดากรรมสิทธิ์ทั้งนี้ให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินส่วนตัวบุคคล ซึ่งจะต้องวินิจฉัยในเรื่องจัดการทรัพย์สินมรดกของผู้ตายเช่นอย่างสังหาริมทรัพย์ฉะนั้น ดังนี้ เป็นต้น

ส่วนในวรรคสองหมายความว่า ผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์แห่งวรรณกรรม หรือศิลปกรรมจะจำหน่ายลิขสิทธิ์ทั้งหมดหรือบางส่วนตลอดหรือไม่ตลอดอายุแห่งลิขสิทธิ์ หรือจะให้ประโยชน์อันเกิดแต่ลิขสิทธิ์นั้นแก่บุคคลอื่นใดก็ได้ แต่ผู้เป็นเจ้าของแห่งลิขสิทธิ์ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อเจ้าของหรือตัวแทน การโอนจึงจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย

อายุแห่งความคุ้มครอง

มาตรา ๑๔ ท่านว่าลิขสิทธิ์มีอายุตลอดอายุผู้ประพันธ์ และต่อไปอีกสามสิบปี ส่วนที่ออกโฆษณาเป็นตอนๆ อายุแห่งความคุ้มครองเริ่มแต่วันโฆษณาเป็นตอนๆ นั้น

ถ้าผู้ประพันธ์ตายก่อนโฆษณา ท่านว่าอายุลิขสิทธิ์มีกำหนดสามสิบปีเริ่มแต่วันโฆษณา

มาตรานี้วรรคแรกเป็นการกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองที่กฎหมายได้ยอมรับรองว่ามีอยู่เป็นระยะเวลานานเท่าใด ในกรณีผู้ประพันธ์ได้โฆษณาบทประพันธ์ของตน และหรือ ในกรณีผู้ประพันธ์ได้โฆษณาบทประพันธ์ของตนเป็นตอนๆ พันกำหนดคนนั้นสิทธิแห่งความคุ้มครองตกเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน บุคคลอื่นจะนำบทประพันธ์นั้นๆ ไปพิมพ์โฆษณาซ้ำไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ อายุแห่งความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับที่ใช้ใน ปัจจุบันอาจสั้นหรือยาวกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ ก็ได้ มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ บัญญัติว่า “ให้กรรมสิทธิ์คงอยู่ตลอดอายุของผู้แต่งหนังสือ และคงต่อไปถึงแต่วันที่ผู้แต่งถึงมรณกรรมอีก ๗ ปี แต่ถ้าหนังสือเรื่องใดนับแต่วันที่ผู้แต่งได้รับกรรมสิทธิ์จนถึง ๗ ปี ภายหลังผู้แต่งมรณภาพ รวมเวลากรรมสิทธิ์ไม่ถึง ๔๒ ปีไซ้ ก็ให้กรรมสิทธิ์คงอยู่ต่อไปจนนับรวมได้ ๔๒ ปี ถึงแต่วันที่ได้รับกรรมสิทธิ์หนังสือเรื่องนั้น จึงให้สิ้นอายุกรรมสิทธิ์”

วรรคสองก็เป็นการกำหนดอายุแห่งความคุ้มครอง เช่นเดียวกับวรรคแรก หากแต่เป็นในกรณีที่ผู้ประพันธ์ได้ตายลงก่อนนำบทประพันธ์ออกโฆษณา พันกำหนดกรรมสิทธิ์ตกเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเช่นเดียวกันในวรรคแรก แต่ต่างกับความใน มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ ซึ่งบัญญัติว่า “หนังสือเรื่องใดถ้าผู้แต่งถึงมรณภาพไปก่อนได้รับกรรมสิทธิ์ ถ้าผู้รับมรดกนำมาขอกรรมสิทธิ์ภายในกำหนด ๑๒ เดือน นับแต่วันที่ผู้แต่งถึงมรณภาพไปก็รับกรรมสิทธิ์หนังสือเรื่องนั้นได้และให้กรรมสิทธิ์นั้นมีอายุ ๔๒ ปี นับถึงแต่วันที่ผู้แต่งถึงมรณภาพไปเป็นกำหนด” ความในมาตรา ๑๔ จึงต่างกับความใน มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ คือ ประการแรกผู้รับมรดกนำมาขอจดทะเบียน กรรมสิทธิ์ภายใน กำหนดยังได้รับคุ้มครอง

ต่อไปอีกจนถึง ๔๒ ปี ประการที่ ๒ อายุแห่งความคุ้มครอง มีกำหนดถึง ๔๒ ปี นับแต่วันผู้แต่งตายลง แต่กฎหมายฉบับที่ใช้อยู่ปัจจุบันกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองไว้เพียงสามสิบปี เริ่มแต่วันที่ได้โฆษณาบทประพันธ์นั้นเป็นต้นไป.

มาตรา ๑๕ ถ้าหลายคนเป็นผู้ประพันธ์ร่วมกัน ท่านว่าอายุลิขสิทธิ์มีกำหนดตลอดชีวิตผู้ประพันธ์ และต่อไปอีกสามสิบปีเริ่มแต่วันตายของผู้ประพันธ์ผู้ตายหลังที่สุด.

มาตรานี้หมายความว่า วรรณกรรมชิ้นหนึ่งมีผู้ประพันธ์ร่วมกันหลายคน สมมติว่า ๓ คน ในกรณีนี้กำหนดระยะเวลาแห่งความคุ้มครองคงมีอยู่ตลอดชีวิตของผู้ประพันธ์แต่ละคนนั้นรวมกัน และยังได้รับความคุ้มครองต่อไปอีกเป็นระยะเวลาสามสิบปี หลังจากผู้ประพันธ์คนสุดท้ายได้ตายไปแล้ว.

มาตรา ๑๖ อายุลิขสิทธิ์แห่งรูปถ่าย หรือรูปที่ทำขึ้นโดยวิธีกลคล้ายคลึงกับรูปถ่าย ท่านว่ามีกำหนดสามสิบปี เริ่มแต่วันถ่ายหรือทำรูปนั้นขึ้น.

มาตรานี้เป็นการกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองของรูปถ่าย หรือรูปที่ทำขึ้นโดยวิธีอันคล้ายคลึงกับรูปถ่ายนั้น.

มาตรา ๑๗ อายุลิขสิทธิ์แห่งแผ่นเสียง กระดาษม้วนเจาะรู หรือสิ่งซึ่งทำโดยวิธีอื่น ๆ ที่อาจทำให้เกิดเสียงซ้ำได้ด้วยเครื่องกลนั้น ท่านว่ามีกำหนดสามสิบปีเริ่มแต่วันที่ได้ทำแผ่นเดิม ซึ่งเป็นที่มาแห่งเสียงนั้น.

มาตรานี้เป็นการกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองของแผ่นเสียง กระดาษม้วนเจาะรู หรือสิ่งซึ่งทำโดยวิธีอื่น ๆ ที่อาจทำให้เกิดเสียงซ้ำได้ด้วยเครื่องกล.

มาตรา ๑๘ อายุลิขสิทธิ์แห่งภาพยนตร์ ท่านว่ามีกำหนดสามสิบปี เริ่มแต่วันถ่าย.

มาตรานี้เป็นการกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองภาพยนตร์ เริ่มแต่วันถ่ายทำนั้น.

มาตรา ๑๙ อายุลิขสิทธิ์แห่งหนังสือพิมพ์ ท่านว่าฉบับหนึ่ง ๆ มีกำหนดสามสิบปีเริ่มแต่วันลงในตอนนั้น ๆ.

สิทธิของผู้ประพันธ์เรื่องที่แต่งเป็นตอน ๆ ติดต่อกัน หรือเรื่องอื่น ๆ ในหนังสือพิมพ์นั้น ท่านว่าให้อยู่ในบังคับมาตรา ๑๔.

มาตรา วรรคแรกนี้ เป็นการ กำหนด อายุแห่งความคุ้มครอง ของ หนังสือพิมพ์ ที่โฆษณาเป็นคราว ๆ เริ่มแต่วันที่ลงในคราวนั้น ๆ.

อายุแห่งความคุ้มครอง

มาตรา ๑๔ ท่านว่าลิขสิทธิ์มีอายุตลอดอายุผู้ประพันธ์ และต่อไปอีกสามสิบปี ส่วนที่ออกโฆษณาเป็นตอน ๆ อายุแห่งความคุ้มครองเริ่มแต่วันโฆษณาเป็นตอน ๆ นั้น

ถ้าผู้ประพันธ์ตายก่อนโฆษณา ท่านว่าอายุลิขสิทธิ์มีกำหนดสามสิบปีเริ่มแต่วันโฆษณา

มาตรานี้วรรคแรกเป็นการกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองที่กฎหมายได้ยอมรับรองว่ามีอยู่เป็นระยะเวลานานเท่าใด ในกรณีผู้ประพันธ์ได้โฆษณาบทประพันธ์ของตน และหรือ ในกรณีผู้ประพันธ์ได้โฆษณาบทประพันธ์ของตนเป็นตอน ๆ พันกำหนดคณันสิทธิแห่งความคุ้มครองตกเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน บุคคลอื่นจะนำบทประพันธ์นั้น ๆ ไปพิมพ์โฆษณาซ้ำไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ อายุแห่งความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับที่ใช้ใน ปัจจุบันอาจสั้นหรือยาวกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ ก็ได้ มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ บัญญัติว่า “ให้กรรมสิทธิ์คงอยู่ตลอดอายุของผู้แต่งหนังสือ และคงต่อไปถึงวันที่ผู้แต่งถึงมรณกรรมอีก ๗ ปี แต่ถ้านักหนังสือเรื่องใดนับแต่วันที่ผู้แต่งได้รับกรรมสิทธิ์จนถึง ๗ ปี ภายหลังผู้แต่งมรณภาพ รวมเวลากรรมสิทธิ์ไม่ถึง ๔๒ ปีใช้ ให้กรรมสิทธิ์คงอยู่ต่อไปจนนับรวมได้ ๔๒ ปี ทั้งแต่วันที่ได้รับกรรมสิทธิ์หนังสือเรื่องนั้น จึงให้สันอายุกรรมสิทธิ์”

วรรคสองก็เป็นการกำหนดอายุแห่งความคุ้มครอง เช่นเดียวกับวรรคแรก หากแต่เป็นในกรณีที่ผู้ประพันธ์ได้ตายลงก่อนนำบทประพันธ์ออกโฆษณา พันกำหนดกรรมสิทธิ์ตกเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเช่นเดียวกันในวรรคแรก แต่ต่างกับความใน มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ ซึ่งบัญญัติว่า “หนังสือเรื่องใดถ้าผู้แต่งถึงมรณภาพไปก่อนได้รับกรรมสิทธิ์ ถ้าผู้รับมรดกนำมาขอกรรมสิทธิ์ภายในกำหนด ๑๒ เดือน นับแต่วันที่ผู้แต่งถึงมรณภาพไปก็รับกรรมสิทธิ์หนังสือเรื่องนั้นได้และให้กรรมสิทธิ์นั้นมีอายุ ๔๒ ปี นับตั้งแต่วันที่ผู้แต่งถึงมรณภาพไปเป็นกำหนด” ความในมาตรา ๑๔ จึงต่างกับความใน มาตรา ๖ แห่ง พระราช บัญญัติ กรรมสิทธิ์ ผู้แต่ง หนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ คือ ประการแรกผู้รับ มรดกนำมาขอ จกทะเบียน กรรมสิทธิ์ภายใน กำหนดยังได้รับความคุ้มครอง

ต่อไปอีกจนถึง ๕๒ ปี ประการที่ ๒ อายุแห่งความคุ้มครอง มีกำหนดถึง ๕๒ ปี นับแต่วันผู้แต่งตายลง แต่กฎหมายฉบับที่ใช้อยู่ปัจจุบันกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองไว้เพียงสามสิบปี เริ่มแต่วันที่ได้โฆษณาบทประพันธ์นั้นเป็นต้นไป.

มาตรา ๑๕ ถ้าหลายคนเป็นผู้ประพันธ์ร่วมกัน ท่านว่าอายุลิขสิทธิ์มีกำหนดตลอดชีวิตผู้ประพันธ์ และต่อไปอีกสามสิบปีเริ่มแต่วันตายของผู้ประพันธ์ผู้ตายหลังที่สุด.

มาตรานี้หมายความว่า วรรณกรรมชิ้นหนึ่งมีผู้ประพันธ์ร่วมกันหลายคน สมมติว่า ๓ คน ในกรณีนี้กำหนดระยะเวลาแห่งความคุ้มครองคงมีอยู่ตลอดชีวิตของผู้ประพันธ์แต่ละคนนั้นรวมกัน และยังได้รับความคุ้มครองต่อไปอีกเป็นระยะเวลาสามสิบปี หลังจากผู้ประพันธ์คนสุดท้ายได้ตายไปแล้ว.

มาตรา ๑๖ อายุลิขสิทธิ์แห่งรูปถ่าย หรือรูปที่ทำขึ้นโดยวิธีกล้ายกถึงกับรูปถ่าย ท่านว่ามีกำหนดสามสิบปี เริ่มแต่วันถ่ายหรือทำรูปนั้นขึ้น.

มาตรานี้เป็นการกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองของรูปถ่าย หรือรูปที่ทำขึ้นโดยวิธีอันกล้ายกถึงกับรูปถ่ายนั้น.

มาตรา ๑๗ อายุลิขสิทธิ์แห่งแผ่นเสียง กระดาษม้วนเจาะรู หรือสิ่งซึ่งทำโดยวิธีอื่น ๆ ที่อาจทำให้เกิดเสียงซ้ำได้ด้วยเครื่องกลนั้น ท่านว่ามีกำหนดสามสิบปีเริ่มแต่วันที่ได้ทำแผ่นเดิม ซึ่งเป็นที่มาแห่งเสียงนั้น.

มาตรานี้เป็นการกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองของแผ่นเสียง กระดาษม้วนเจาะรู หรือสิ่งซึ่งทำโดยวิธีอื่น ๆ ที่อาจทำให้เกิดเสียงซ้ำได้ด้วยเครื่องกล.

มาตรา ๑๘ อายุลิขสิทธิ์แห่งภาพยนตร์ ท่านว่ามีกำหนดสามสิบปี เริ่มแต่วันถ่าย.

มาตรานี้เป็นการกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองภาพยนตร์ เริ่มแต่วันถ่ายทำนั้น.

มาตรา ๑๙ อายุลิขสิทธิ์แห่งหนังสือพิมพ์ ท่านว่าฉบับหนึ่ง ๆ มีกำหนดสามสิบปีเริ่มแต่วันลงในตอนนั้น ๆ.

สิทธิ์ของผู้ประพันธ์เรื่องที่แต่งเป็นตอน ๆ ติดต่อกัน หรือเรื่องอื่น ๆ ในหนังสือพิมพ์นั้น ท่านว่าให้อยู่ในบังคับมาตรา ๑๔.

มาตรา วรรคแรกนี้ เป็นการ กำหนด อายุแห่งความคุ้มครอง ของ หนังสือพิมพ์ ที่โฆษณาเป็นคราว ๆ เริ่มแต่วันที่ลงในคราวนั้น ๆ.

วรรณคดีเป็นการกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองแก่เรื่องที่แต่งเป็นตอนติดต่อกัน หรือเรื่องอื่น ๆ ที่ลงในหนังสือพิมพ์ เริ่มแต่วันโฆษณาเป็นตอน ๆ นั้น โดยให้โยงไปใช้ บทบัญญัติในมาตรา ๑๔ เป็นบทบังคับแก่กรณีนี้.

การละเมิดลิขสิทธิ์

มาตรา ๒๐ ผู้ใดมิได้ความยินยอมจากเจ้าของลิขสิทธิ์ กระทำการซึ่งพระราช บัญญัตินี้ให้สิทธิแก่เจ้าของลิขสิทธิ์แต่ผู้เดียว ท่านว่าผู้นั้นละเมิดลิขสิทธิ์ แต่การกระทำ ต่อไปนั้นท่านไม่ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

(๑) การใช้โดยธรรมซึ่งมีลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์แห่งการรำเรียนส่วนตัว การ ค้นหาความรู้ การศึกษา วิจารณ์หรือการย่อหนังสือพิมพ์

(๒) การทำหรือโฆษณาภาพพระบายสี ภาพวาดเขียน ภาพแกะ หรือรูปถ่าย แห่งภาพหุ่น หรือการช่างทางศิลปะ ถ้าภาพหุ่นหรือการช่างนั้นๆ ตั้งประจำอยู่ ณ ที่สาธารณะ หรือในโรงเรียนสาธารณะ หรือการทำ หรือโฆษณาภาพพระบายสี ภาพวาดเขียน ภาพแกะ หรือรูปถ่ายแห่งสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นศิลปะ

(๓) การนำมาโฆษณารวมกันเพื่อประโยชน์การศึกษาวิทยาศาสตร์ หรือประชุม ชนวรรณคดี ซึ่งความอันถัดมาสังเขป หรือคำแปลสังเขปอันยาวพอสมควร จากวรรณกรรม หรือศิลปกรรม หรือทำซ้ำซึ่งรูปศิลปะและรูปถ่าย ในเมื่อการทำซ้ำนั้นเป็นเครื่องให้เข้าใจ คำอธิบายเป็นหนังสือ แต่การทำเช่นนั้นต้องแสดงที่มาแห่งสิ่งซึ่งมีลิขสิทธิ์นั้นไว้ด้วย

(๔) การโฆษณาสิ่งเหล่านี้ในหนังสือพิมพ์ คือรายงาน ปาฐกถา กถาอื่นหรือ เทศนาที่ได้แสดงต่อประชาชน หรือคำแถลงการณ์ที่ได้กล่าวในทางอรรถคดี แต่ผู้ประพันธ์ ทรงไว้ซึ่งสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะโฆษณาโดยวิธีอื่น.

มาตรานี้หมายความว่า เป็นการห้ามมิให้บุคคลอื่นใดทำการคัดลอกหรือกระทำซ้ำ ซึ่งวรรณกรรม หรือศิลปกรรม ที่บุคคล อีกผู้หนึ่งเป็นเจ้าของ ลิขสิทธิ์ อยู่แล้ว ถือว่าเป็นการ ผิดกฎหมาย แต่การกระทำตามที่กล่าวไว้ในข้อ (๑) ถึง (๔) นั้น ได้รับยกเว้น ไม่ถือว่าการ กระทำนั้น ๆ เป็นการผิดกฎหมาย ทั้งนี้เทียบได้กับมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ ซึ่งบัญญัติว่า "บรรดาหนังสือที่มีกรรมสิทธิ์อยู่นั้น ห้ามมิให้ผู้ใด ลอกคัด หรือแปลเป็นภาษาอื่น หรือพิมพ์จำหน่าย โดยหาผลประโยชน์ก็ดี หรือไม่หา

ผลประโยชน์ก็ดี และห้ามมิให้ผู้ใดช่วยจำหน่ายหนังสือซึ่งคัดลอกหรือแปล หรือพิมพ์โดยผิดกฎหมายเช่นนั้น เว้นแต่เมื่อได้รับอนุญาตของผู้มีกรรมสิทธิ์ยอมให้ทำจึงทำได้ ถ้าผู้ใดกระทำความผิดตามที่ว่ามาในมาตรานี้ ผู้นั้นมีความผิดฐานล่วงกรรมสิทธิ์ ผู้มีกรรมสิทธิ์มีอำนาจที่จะฟ้องเรียกสินไหมเป็นค่าเสียหาย หรือค่าทำขวัญได้ตามสมควร และบรรดาหนังสือซึ่งได้พิมพ์ขึ้นโดยล่วงกรรมสิทธิ์ ให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินของผู้มีกรรมสิทธิ์ ๆ มีอำนาจที่จะฟ้องเรียกริบเอาจากผู้ใด ๆ ซึ่งยึดถือหนังสือนั้นได้ ถ้าขัดขืนไม่ส่งให้ ก็ให้ฟ้องเรียกค่าสินไหม ค่าเสียหาย หรือค่าทำขวัญ หรือเป็นละเมิดอำนาจศาลได้

มาตรา ๒๑ ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้ ท่านให้ถือว่าผู้นั้นละเมิดลิขสิทธิ์

(ก) ขายหรือให้เช่า หรือในทางการค้านำออกแสดงเสนอขาย หรือเสนอให้เช่า

หรือ

(ข) แจกจ่ายเพื่อประโยชน์ในการค้า หรือ

(ค) แสดงต่อประชาชนเพื่อการค้า หรือ

(ง) ส่งเข้ามาในพระราชอาณาจักรเพื่อขายหรือให้เช่า

ซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมอันตนรู้อยู่แล้วว่า เป็นวรรณกรรมหรือศิลปกรรมที่ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์.

มาตรานี้หมายความว่า การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ระบุไว้คงในข้อ (ก) ถึง (ง) กฎหมายถือว่าเป็นการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์นั่นเอง

สิทธิแก้ไขในทางแพ่งซึ่งการละเมิดลิขสิทธิ์

มาตรา ๒๒ ถ้ามีการละเมิดลิขสิทธิ์ ท่านว่าเจ้าของย่อมมีทางแก้ไขโดยขอให้ห้ามให้กักบัญชี หรือขออย่างอื่นตามกฎหมายในเรื่องละเมิดลิขสิทธิ์

ในคดีละเมิดลิขสิทธิ์ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้นเป็นสิ่งอันมีลิขสิทธิ์อยู่ และให้สันนิษฐานไว้ก่อนด้วยว่าโจทก์เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ เว้นแต่จำเลยจะโต้แย้งประเด็นเถียงว่าไม่มีกรรมสิทธิ์ หรือเถียงสิทธิ์ของโจทก์ ถ้ามีประเด็นเช่นนั้นท่านว่า

วรรคสองเป็นการกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองแก่เรื่องที่แต่งเป็นตอนติดต่อกัน หรือเรื่องอื่น ๆ ที่ลงในหนังสือพิมพ์ เริ่มแต่วันโฆษณาเป็นตอน ๆ นั้น โดยให้โยงไปใช้ บทบัญญัติในมาตรา ๑๕ เป็นบทบังคับกับแก่กรณี.

การละเมิดลิขสิทธิ์

มาตรา ๒๐ ผู้ใดมิได้ความยินยอมจากเจ้าของลิขสิทธิ์ กระทำการซึ่งพระราชบัญญัตินี้ให้สิทธิแก่เจ้าของลิขสิทธิ์แต่ผู้เดียว ท่านว่าผู้นั้นละเมิดลิขสิทธิ์ แต่การกระทำต่อไปนั้นท่านไม่ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

(๑) การใช้โดยธรรมซึ่งมีลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์แห่งการรำเรียนส่วนตัว การค้นหาความรู้ การศึกษา วิจารณ์หรือการย่อหนังสือพิมพ์

(๒) การทำหรือโฆษณาภาพพระบายสี ภาพวาดเขียน ภาพแกะ หรือรูปถ่าย แห่งภาพหุ่น หรือการช่างทางศิลปะ ถ้าภาพหุ่นหรือการช่างนั้นๆ ตั้งประจำอยู่ ณ ที่สาธารณะ หรือในโรงเรียนสาธารณะ หรือการทำ หรือโฆษณาภาพพระบายสี ภาพวาดเขียน ภาพแกะ หรือรูปถ่ายแห่งสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นศิลปะ

(๓) การนำมาโฆษณารวมกันเพื่อประโยชน์การศึกษาวิทยาศาสตร์ หรือประชุม ชื่นวรรณคดี ซึ่งความอันศักดิ์มาสังเขป หรือคำแปลสังเขปอันยาวพอสมควร จาการวรรณกรรม หรือศิลปกรรม หรือทำซ้ำซึ่งรูปศิลปะและรูปถ่าย ในเมื่อการทำซ้ำนั้นเป็นเครื่องให้เข้าใจ คำอธิบายเป็นหนังสือ แต่การทำเช่นนั้นต้องแสดงที่มาแห่งสิ่งซึ่งมีลิขสิทธิ์นั้นไว้ด้วย

(๔) การโฆษณาสิ่งเหล่านี้ในหนังสือพิมพ์ คือรายงาน ปาฐกถา ถาอรรถหรือ เทศนาที่ได้แสดงต่อประชาชน หรือคำแถลงการณ์ที่ไต่กล่าวในทางอรรถคดี แก่ผู้ประพันธ์ ทรงไว้ซึ่งสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะโฆษณาโดยวิธีอื่น.

มาตรา ๒๑ หมายความว่า เป็นการห้ามมิให้บุคคลอื่นใดทำการคัดลอกหรือกระทำซ้ำ ซึ่งวรรณกรรม หรือศิลปกรรม ที่บุคคล อีกผู้หนึ่ง เป็นเจ้าของ ลิขสิทธิ์ อยู่แล้ว ถือว่าเป็นการ ผิดกฎหมาย แต่การกระทำตามที่กล่าวไว้ในข้อ (๑) ถึง (๔) นั้น ได้รับยกเว้น ไม่ถือว่าการ กระทำนั้น ๆ เป็นการผิดกฎหมาย ทั้งนี้เทียบได้กับมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ ซึ่งบัญญัติว่า "บรรดาหนังสือที่มีกรรมสิทธิ์อยู่นั้น ห้ามมิให้ผู้ใด ลอกคัด หรือแปลเป็นภาษาอื่น หรือพิมพ์จำหน่าย โดยหาผลประโยชน์ก็ดี หรือไม่หา

ผลประโยชน์ก็ดี และห้ามมิให้ผู้ใดช่วยจำหน่ายหนังสือซึ่งคัดลอกหรือแปล หรือพิมพ์โดยผิดกฎหมายเช่นนั้น เว้นแต่เมื่อได้รับอนุญาตของผู้มีกรรมสิทธิ์ยอมให้ทำจึงทำได้ ถ้าผู้ใดกระทำความผิดตามที่ว่ามาในมาตรานี้ ผู้นั้นมีความผิดฐานล่วงกรรมสิทธิ์ ผู้มีกรรมสิทธิ์มีอำนาจที่จะฟ้องเรียกสินไหมเป็นค่าเสียหาย หรือค่าทำขวัญได้ตามสมควร และบรรดาหนังสือซึ่งได้พิมพ์ขึ้นโดยล่วงกรรมสิทธิ์ ให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินของผู้มีกรรมสิทธิ์ ๆ มีอำนาจที่จะฟ้องเรียกริบเอาจากผู้ใด ๆ ซึ่งยึดถือหนังสือนั้นไว้ ถ้าชักขึ้นไม่ส่งให้ ก็ให้ฟ้องเรียกค่าสินไหมค่าเสียหาย หรือค่าทำขวัญ หรือเป็นละเมิดอำนาจศาลได้

มาตรา ๒๑ ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้ ท่านให้ถือว่าผู้นั้นละเมิดลิขสิทธิ์

(ก) ขยหรือให้เช่า หรือในทางการค้านำออกแสดงเสนอขาย หรือเสนอให้เช่า

หรือ

(ข) แจกจ่ายเพื่อประโยชน์ในการค้า หรือ

(ค) แสดงต่อประชาชนเพื่อการค้า หรือ

(ง) ส่งเข้ามาในพระราชอาณาจักรเพื่อขายหรือให้เช่า

ซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมอันตนรู้อยู่แล้วว่า เป็นวรรณกรรมหรือศิลปกรรมที่ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์.

มาตรานี้หมายความว่า การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ระบุไว้ทั้งในข้อ (ก) ถึง (ง) กฎหมายถือว่าเป็นการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์นั่นเอง

สิทธิแก้ไขในทางแพ่งซึ่งการละเมิดลิขสิทธิ์

มาตรา ๒๒ ถ้ามีการละเมิดลิขสิทธิ์ ท่านว่าเจ้าของย่อมมีทางแก้ไขโดยขอให้ห้ามให้คิบบัญชี หรือขออย่างอื่นตามกฎหมายในเรื่องละเมิดลิขสิทธิ์

ในคดีละเมิดลิขสิทธิ์ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้นเป็นสิ่งอันมีลิขสิทธิ์อยู่ และให้สันนิษฐานไว้ก่อนด้วยว่าโจทก์เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ เว้นแต่จำเลยจะได้ตั้งประเด็นเถียงว่าไม่มีกรรมสิทธิ์ หรือเถียงสิทธิ์ของโจทก์ ถ้ามีประเด็นเช่นนั้นท่านว่า

(ก) ถ้าชื่อซึ่งอ้างว่าเป็นชื่อเจ้าของพิมพ์ไว้หรือแสดงไว้ตามแบบธรรมดาใช้ ถ้ามีพิศุจน์ได้เป็นอย่างอื่น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลผู้มีชื่อพิมพ์หรือแสดงไว้นั้น เป็นผู้ประพันธ์ ในส่วนศิลปวัตถุและรูปถ่ายนั้น เครื่องหมายบ่งเฉพาะของผู้ประพันธ์ซึ่ง ตราไว้นั้นมีผลเช่นเดียวกับชื่อ.

(ข) ถ้าไม่มีชื่อพิมพ์หรือแสดงไว้ หรือถ้าชื่อที่พิมพ์หรือแสดงไว้นั้นมิใช่ชื่อของ ผู้ประพันธ์ หรือชื่อซึ่งทราบกันทั่วไปว่า เป็นชื่อของผู้ประพันธ์ และมีชื่ออ้างว่าเป็นผู้ โฆษณา หรือชื่อเจ้าของที่พิมพ์หรือแสดงไว้ตามแบบธรรมดาใช้ ถ้ามีพิศุจน์ได้เป็นอย่าง อื่น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อน เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาตัดสินคดีลิขสิทธิ์ว่า บุคคล ซึ่งมีชื่อโฆษณาหรือแสดงไว้นั้นเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์.

มาตรา ๑๖ วรรคแรกหมายความว่า ในกรณีที่มีการละเมิดเกิดขึ้นผู้เป็นเจ้าของ ลิขสิทธิ์มีอำนาจฟ้องต่อศาลในทางแพ่งขอให้ศาลสั่งห้ามจำเลยมิให้กระทำซ้ำ ให้กักบัญชี หรือ ขอค่าสินไหมทดแทน และรวมทั้งขอให้รับทรัพย์สินอันเป็นวัตถุที่ก่อให้เกิดการละเมิดนั้น ๆ ได้ด้วย.

วรรคสองหมายความว่า ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ใน เบื้องต้นกฎหมายถือว่า วรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้นเป็นสิ่งที่กฎหมายห้ามมิให้ผู้อื่นใดที่ มิได้มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายกระทำการนั้น โดยถือว่าโจทก์เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์แต่ผู้ เดียวแต่ในกรณีที่โต้เถียงกันว่าไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์คดี หรือโต้เถียงกันว่าโจทก์ไม่ใช่ เจ้าของลิขสิทธิ์แล้ว ผู้ใดจะเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ต้องถือตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ทั้งในข้อ (ก) และ(ข).

มาตรา ๒๓ สำเนาจำลองละเมิดลิขสิทธิ์ แห่งสิ่งอันมีลิขสิทธิ์อยู่จะเป็นทั้งชั้นหรือ แต่ส่วนมากก็ดี แม้พิมพ์ที่ใช้แล้วหรือตั้งใจจะใช้ในการทำให้เกิดสำเนาจำลองเช่นนั้นก็ดี ท่านให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินของเจ้าของลิขสิทธิ์ และเจ้าของลิขสิทธิ์จะฟ้องเรียกทรัพย์สิน ก็ได้.

มาตรานี้หมายความว่า สำเนาแห่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมอันเป็นสิ่งมีลิขสิทธิ์ อยู่จะเป็นชั้นเดียวหรือหลายชั้นก็ดี แม้พิมพ์ที่ก่อให้เกิดสำเนาเช่นนั้นจะใช้แล้วหรือยังมี

ได้ใช้กติกากฎหมายถือว่าเป็นทรัพย์สินของเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์มีอำนาจฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมให้บังคับให้บุคคลซึ่งมีไว้ซึ่งสำเนาจำลอง และแม่พิมพ์อยู่ในครอบครองส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ตนได้.

มาตรา ๒๔ กติละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ท่านมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันละเมิด

มาตรานี้กำหนดอายุความแห่งการฟ้องคดีไว้ ๓ ปี นับแต่วันทำละเมิด หมายความว่า เจ้าของลิขสิทธิ์จะฟ้องคดีเกี่ยวกับเรื่องละเมิดลิขสิทธิ์ได้ภายในกำหนดอายุความที่กฎหมายกำหนดไว้ นับแต่วันที่รู้หรือควรจะรู้ถึงการละเมิดนั้น หากพ้นกำหนดนี้ไปแล้วจะนำคดีมาฟ้องร้องกันต่อไปอีกไม่ได้ เพราะเป็นการล่วงพ้นกำหนดอายุความแห่งการฟ้องร้องคดี.

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๕ ผู้ใดรู้อยู่แล้ว

(ก) บังอาจทำขึ้นเพื่อขายหรือให้เช่าซึ่งสำเนาจำลองละเมิดลิขสิทธิ์แห่งสิ่งอันมีลิขสิทธิ์อยู่ก็ดี หรือ

(ข) ขายหรือให้เช่า หรือในทางกำน้าออกแสดง เสนอขาย หรือเสนอให้เช่า ซึ่งสำเนาจำลองละเมิดลิขสิทธิ์ก็ดี หรือ

(ค) แจกจ่ายสำเนาจำลองละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ในการค้าก็ดี หรือ

(ง) เพื่อการกำน้าออกแสดงในที่สาธารณะซึ่งสำเนาจำลองละเมิดลิขสิทธิ์ก็ดี หรือส่งหรือนำเข้ามาในประเทศสยาม ซึ่งสำเนาจำลองละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อขายหรือให้เช่าก็ดี

ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาททุกสำเนาจำลอง แต่มิให้เกินห้าสิบบาทสำหรับการค้ารายหนึ่ง.

ผู้ใดรู้อยู่แล้วบังอาจทำหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งแม่พิมพ์เพื่อทำสำเนาจำลองละเมิดลิขสิทธิ์ หรือรู้อยู่แล้วแต่เพื่อทำไร บังอาจยังให้ มีการเล่นแสดง หรือนำออกมาแสดงในที่สาธารณะซึ่งสิ่งมีลิขสิทธิ์ โดยมิได้รับความยินยอมแห่งเจ้าของลิขสิทธิ์ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท.

ผู้ใดต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดซ้ำภายในห้าปี และความผิดครั้งก่อนและ

ครั้งหลังเป็นความผิดตามบทบัญญัติในมาตรา ๕ ท่านว่าผู้นั้นต้องระวางโทษปรับตามอัตราอย่างสูงที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น.

มาตรานี้เป็นบทกำหนดโทษทางอาญาแก่บุคคลซึ่งกระทำการใด ๆ ดังที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้ตั้งแต่ข้อ (ก) ถึงข้อ (ฆ) ต้องถูกปรับเป็นเงินตามวรรค ๒, ๓ และ ๔.

มาตรา ๒๖ ผู้ใดละเมิดบทบัญญัติวรรค ๓ แห่งมาตรา ๗ หรือละเมิดบทบัญญัติในอนุมาตรา ๓ แห่งมาตรา ๒๐ อันเกี่ยวกับการสำแดงที่มาแห่งสิ่งซึ่งมีลิขสิทธิ์ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท.

มาตรานี้ก็เป็นการกำหนดโทษทางอาญาแก่บุคคลผู้ซึ่งกระทำการ ผิดข้อห้ามตามบทบัญญัติไว้ในกฎหมายมาตรานี้ ๆ.

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า โทษตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้นั้นเป็นเพียงโทษปรับซึ่งถือว่าเป็นโทษอย่างหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๘ (๔) เท่านั้น พระราชบัญญัตินี้มิได้กำหนดโทษจำไว้ด้วยเลย.

มาตรา ๒๗ คดีละเมิดบทบัญญัติในหมวดนี้ ท่านให้ฟ้องได้ต่อเมื่อเจ้าทุกข์ว่ากล่าวขึ้น.

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการดำเนินคดีทางอาญาแก่บุคคลผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ โดยเจ้าของลิขสิทธิ์จะดำเนินการฟ้องร้องเป็นคดีทางอาญาได้ต่อเมื่อเจ้าทุกข์ร้องเรียนว่ากล่าวให้ดำเนินคดีขึ้น ซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหากจากสิทธิ์แก้ไขในทางแพ่งดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๒ และ ๒๓ ในหมวดนี้.

ลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ

มาตรา ๒๘ ภายในบังคับแห่งเงื่อนไขต่อไปนี้ ท่านว่าบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับถึงวรรณกรรม หรือศิลปกรรมที่ได้โฆษณาในต่างประเทศ ซึ่งเป็นสมาชิกแห่งสนธิบาลลิขสิทธิ์เหมือนหนึ่งว่าได้โฆษณาเป็นครั้งแรกในพระราชอาณาจักร และใช้บังคับถึงวรรณกรรมและศิลปกรรม ซึ่งผู้ประพันธ์ในขณะที่ทำวรรณกรรมและศิลปกรรมนั้นเป็นคนในบังคับหรือพลเมือง หรือมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศซึ่งเป็นสมาชิกแห่งสนธิบาลลิขสิทธิ์เหมือนกับผู้ประพันธ์เป็นคนในบังคับหรือพลเมือง หรือมีถิ่นที่อยู่ในกรุงสยาม ถ้าอายุแห่ง

ความคุ้มครองที่ไ้บัญญัติไว้ในประเทศที่เกิดวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้นกำหนดไว้ต่ำกว่าที่ไ้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ใช้ ท่านว่าอายุแห่งความคุ้มครองในพระราชอาณาจักรต้องไม่เกินกว่ากำหนดอายุแห่งความคุ้มครองในประเทศที่เกิดนั้น

มาตรา ๒๖ หมายความว่า กฎหมายไทยไ้ยอม รับรองและ ให้ความ คุ้มครองแก่วรรณกรรมและศิลปกรรมที่ ไ้ โฆษณาในต่างประเทศของประเทศทั้งหลายอื่นบรรดาที่เป็นสมาชิกแห่งสนธิบาลลิขสิทธิ์จุว่าวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้นๆ ไ้โฆษณาก่อนเป็นครั้งแรกในพระราชอาณาจักรแห่งประเทศไทยละนั้น และรวมทั้งผู้ประพันธ์ซึ่งในขณะทีกระทำวรรณกรรมหรือศิลปกรรมเป็นกนในบังคับหรือพลเมือง หรือมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ซึ่งเป็นสมาชิกแห่งสนธิบาลลิขสิทธิ์เช่นเดียวกับเป็นกนในบังคับหรือพลเมือง หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย และกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองวรรณกรรมหรือศิลปกรรมทีเกิดขึ้นในต่างประเทศ ซึ่งมีกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองต่ำกว่าทีกำหนดไว้ในประเทศไทยแล้ว ให้ถืออายุแห่งความคุ้มครองในประเทศทีเกิดวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้น

มาตรา ๒๗ การรับประโยชน์แห่งลิขสิทธิ์ตามมาตรานี้ ท่านว่าต้องอยู่ในบังคับแห่งวิธีการและเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(ก) เมื่อได้ปฏิบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขและวิธีการซึ่งกฎหมายของประเทศทีเกิดแห่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้นได้กำหนดไว้

(ข) ถ้าเป็นวรรณกรรมหรือนาฏกยกรรม เมื่อล่วงกำหนดสิบปีนับแต่วันสุดท้ายแห่งปีซึ่งโฆษณาไปแล้ว สิทธิทีจะห้ามมิให้ทำขึ้น ทำซ้ำ เล่นแสดงในที่สาธารณะ หรือโฆษณาซึ่งคำแปล จะทรงไว้ได้ต่อเมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์ไ้ให้ผู้อำนาจผู้อื่นแปลวรรณกรรม หรือนาฏกยกรรมนั้นในภาษา ซึ่งต้องการจะป้องกันมิ ให้ผู้อื่นแปลและไ้ โฆษณาคำแปลนั้นแล้วภายในพระราชอาณาจักรก่อนล่วงพ้นกำหนดเวลาที่กล่าวข้างต้น

มาตรานี้กำหนดวิธีการและเงื่อนไขว่า ลิขสิทธิ์ต่างประเทศต้องปฏิบัติอย่างไ้จึงจะไ้รับประโยชน์ แห่งความคุ้มครอง ในประเทศไทย ดังกำหนด เงื่อนไขและ วิธีการในข้อ (ก) และ (ข) ข้างต้นนั้น

มาตรา ๓๐ ประเทศทีเกิดแห่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้นกำหนดดังนี้

ถ้าวรรณกรรมหรือศิลปกรรมที่ไม่ได้โฆษณา ประเทศที่เกิด คือ ประเทศของผู้
ประพันธ์.

ถ้าได้โฆษณาแล้ว ประเทศที่เกิด คือประเทศที่ได้โฆษณาเป็นครั้งแรก.

ถ้าได้โฆษณาพร้อมกันในหลายประเทศซึ่งเป็นสมาชิกสนธิบาลลิขสิทธิ์ ประเทศ
ที่เกิด คือ ประเทศซึ่งกฎหมายบัญญัติอายุแห่งความคุ้มครองสั้นที่สุด.

ถ้าได้โฆษณาพร้อมกันในประเทศซึ่งมิได้เป็นสมาชิก และประเทศซึ่งเป็นสมาชิก
แห่งสนธิบาลลิขสิทธิ์ ประเทศที่เกิด คือ ประเทศซึ่งเป็นสมาชิก.

มาตรา ๓๑ กำหนดแหล่งกำเนิดแห่งวรรณกรรมและศิลปกรรมที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ
นั้น ๆ ว่าในลักษณะอย่างใดก็ต่อว่ามีแหล่งกำเนิดในประเทศใดคงปรากฏตามที่บัญญัติไว้
ในวรรค ๒, ๓, ๔ และ ๕ เป็นต้น.

มาตรา ๓๑ ทำให้ใช้บทบัญญัติแห่งหมวกนี้ตั้งแต่วันที่รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวจะได้ เข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ระหว่างประเทศว่าด้วย ความคุ้มครองวรรณกรรม
และศิลปกรรมทำ ณ กรุงเบอร์น เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๘๘๖ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติม ณ
กรุงเบอร์ลิน เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๐๘ และสำเร็จบริบูรณ์ด้วยโปรโตคอลเพิ่ม
เติมลงนาม ณ กรุงเบอร์น เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๑๔.

มาตรา ๓๑ หมายความว่า ตั้งแต่วันที่รัฐบาลไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญา
ระหว่างประเทศว่าด้วยความคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม ซึ่งได้ลงนาม ณ กรุงเบอร์น
เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๑๔ แล้วนั้น ประเทศไทยได้ยอมรับและให้ความคุ้มครอง
แก่บรรดาวรรณกรรมและศิลปกรรมทั้งหลายซึ่งมีแหล่งกำเนิด ณ ประเทศต่าง ๆ บรรดาที่
ได้ร่วมลงนามเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยความคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมนั้นด้วย
โดยได้มีประกาศกระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทยลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พุทธ-
ศักราช ๒๔๗๔ ว่าด้วยเรื่องการใช้อนุสัญญาว่าด้วยความคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม
ระหว่างประเทศกับรัฐบาล และได้ระบุบัญชีรายชื่อรัฐบาลไว้ในท้ายประกาศฉบับที่กล่าวแล้ว
โดยแสดงว่าอนุสัญญาดังกล่าวแล้วมีผลเริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๗ กรกฎาคม พุทธศักราช
๒๔๗๔ อันเป็นวันที่รัฐบาลสวิสซึ่งเป็นผู้รักษาสัญญาดังฉบับนี้ได้แจ้งความให้รัฐบาลอื่นทราบ
เป็นต้นไป (หนังสือราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๑๗๒ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๔๗๕).

เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๓๒ พระราชบัญญัตินี้ท่านให้ใช้บังคับถึงวรรณกรรมซึ่งมีอยู่แล้วในวันใช้พระราชบัญญัตินี้และยังมีได้ตกเป็นสาธารณสมบัติ เพราะเหตุที่เวลาล่วงพ้นอายุ แห่ง ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้.

วรรณกรรมอันได้โฆษณาในพระราชอาณาจักรก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ซึ่งได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ และตามพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พ.ศ. ๒๔๕๗ นั้น ท่านว่าได้รับประโยชน์แห่งความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติเก่าอันออกมานานแล้ว หรือตามพระราชบัญญัตินี้แล้วแต่อยู่ในพระราชบัญญัติไหนจะนานกว่า.

มาตรา ๓๓วรรคแรกเป็นบทยกเว้น หมายความว่า บรรดาวรรณกรรมทั้งหลายที่ได้เกิดขึ้นและมีอยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔ ออกใช้บังคับเป็นกฎหมายนั้นซึ่งยังมีพันกำหนดอายุแห่งความคุ้มครองตามกฎหมายที่ใช้อยู่เดิม กฎหมายใหม่นี้ก็ให้ความคุ้มครองซึ่งมีอยู่เดิมนั้นคงได้รับความคุ้มครองต่อไปด้วย.

ส่วนวรรคสองหมายความว่า บรรดาวรรณกรรมที่ได้จดทะเบียนไว้ตามกฎหมายเก่าทั้งสองฉบับที่พระราชบัญญัตินี้ให้ยกเลิกไปแล้ว ก็ยังได้รับประโยชน์แห่งความคุ้มครองตามกฎหมายเดิม หรือจะถือเอาประโยชน์แห่งความคุ้มครองตามกฎหมายที่ได้ออกใช้ใหม่ในภายหลังนั้นก็ไ้ ซึ่งแล้วแต่กฎหมายใดให้ประโยชน์แห่งความคุ้มครองเป็นระยะเวลายาวนานกว่ากันก็ได้ด้วย.

มาตรา ๓๓ กิจการอันไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้ แต่ได้กระทำขึ้นก่อนใช้พระราชบัญญัตินี้ และเมื่อเวลากระทำการเป็นการชอบด้วยกฎหมายที่ใช้อยู่ไซ้ ท่านห้ามมิให้นำมาฟ้องเป็นคดี.

ถ้าเจ้าล่องอันชอบด้วยกฎหมายในวรรค ก่อนยังมีอยู่ เมื่อ ใช้ พระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าคงจำหน่ายแจกได้ต่อไป ถ้าเป็นคำแปลหรือสิ่งที่ทำซ้ำอย่างอื่นซึ่งอาจได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าเจ้าของลิขสิทธิ์แห่งคำแปลหรือสิ่งที่ทำซ้ำอย่างอื่นนั้นนำออกจำหน่ายแจกได้ แม้เมื่อใช้พระราชบัญญัตินี้แล้ว.

มาตราวรรคแรกหมายความว่า การกระทำใดๆ ที่เป็นละเมิด ถือเป็นความผิดตามพระราชกุ่มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔ ที่ได้ประกาศใช้ใหม่นี้ ซึ่งได้กระทำขึ้นหรือมีอยู่แล้วแต่ก่อนวันที่ใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้บังคับ และขณะเมื่อกระทำการนั้นกฎหมายเก่าที่ใช้อยู่ในขณะนั้นมิได้บัญญัติว่าเป็นความผิด แต่ตามกฎหมายใหม่บัญญัติว่าเป็นความผิด ในกรณีนี้กฎหมายฉบับใหม่ห้ามมิให้นำมาฟ้องเป็นคดีซึ่งเป็นข้อยกเว้น.

วรรคสองหมายความว่า เมื่อการกระทำตามที่กฎหมายเดิมใช้บังคับอยู่นั้นไม่เป็นความผิดแล้วบรรดาสิ่งจำลองทั้งหลายที่ได้มีอยู่แล้วในขณะนั้นก่อนใช้พระราชบัญญัติ ฉบับใหม่ สิ่งเหล่านั้นย่อมเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย กฎหมายฉบับใหม่จึงเปิดช่องให้บุคคลผู้ซึ่งมีสิ่งเหล่านั้นอยู่ในครอบครองได้มีโอกาสทำการจำหน่ายจ่ายแจกต่อไป แม้จะได้ใช้พระราชบัญญัติฉบับใหม่เป็นกฎหมายแล้วก็ตาม กฎหมายฉบับใหม่ก็ยังไม่ถือว่าเป็นความผิด.

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๖ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลปัจจุบัน.

ข้อความในคอนท้ายของพระราชบัญญัตินี้หมายความว่า เมื่อผู้มีอำนาจสูงสุดในแผ่นดินได้ลงนามในร่างกฎหมายฉบับใดที่จะนำออกประกาศใช้บังคับแก่พลเมืองแห่งรัฐแล้ว ก็จะได้ลงวันที่ที่ได้ลงนามในร่างกฎหมายนั้นๆ ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อทราบว่าร่างกฎหมายฉบับนั้นผู้มีอำนาจสูงสุดได้ลงนามไว้แต่เมื่อใด แต่ขอได้สังเกตว่า วันที่ได้ลงไว้วันนั้นมิใช่วันประกาศกฎหมายบังคับแก่พลเมืองแห่งรัฐ ส่วนวันที่จะใช้บังคับกฎหมายจะต้องเป็นวันที่กฎหมายนั้นได้ถูกนำออกโฆษณาแล้ว แต่กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม วันที่ประกาศใช้กฎหมายอาจเป็นวันเดียวกันกับวันที่ผู้มีอำนาจสูงสุดได้ลงนามในร่างกฎหมายนั้นก็ ได้สำหรับในกรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องประกาศใช้กฎหมายนั้นบังคับแก่พลเมืองแห่งรัฐในวันเดียวกันนั้นก็ ได้.

พระไตรปิฎกฉบับใบลาน

ใน

พระวิหารวัดราชบพิธ

พระครูวิจิตรธรรมคุณ^๑

พระไตรปิฎกฉบับใบลานที่มีอยู่ในพระวิหารวัดราชบพิธ ในประวัติของวัดนี้ได้
เคยถึงว่าได้รับมาแต่เมื่อใด มีกล่าวถึงแต่ฉบับพิมพ์เป็นเล่มครั้งแรกในรัชกาลที่ ๕ พ.ศ.
๒๔๓๑ พร้อมด้วยคู่พระราชทานมาเมืองจันทบุรีสมโภชพระสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปีใน พ.ศ. นั้น
ฉบับใบลานนั้นบรรจุอยู่ในกล่องไม้สักทาสีน้ำมันบ้าง ทาสีบ้าง เป็นรูปเล่มหนังสือขนาดใหญ่
มีลวดลายทองเหลืองสลักฝังในเนื้อไม้ มีตราแสดงเครื่องหมายของหลวงทำไว้อย่างวิจิตร
งดงาม ใบลานจารเป็นอักษรขอม จัดเป็นผูกมีครบชุดทั้งอรรถกถาและฎีกา เรียกกันว่า
ฉบับของหลวง พระไตรปิฎกนี้เองได้รับพระราชทานมาเมื่อสร้างวัดใหม่ ๆ ในตอนต้นรัชกาล
ที่ ๕ นั้นเอง วัดใหญ่ ๆ ที่เป็นพระอารามหลวงคงได้รับพระราชทานทำนองเดียวกัน.

ผู้เรียบเรียงเคยได้รับคำบอกเล่าจากหลวงเทพคุณานุศิษฐ์ (ทวี ธรรมธัช ป. ๕)
ซึ่งเคยเป็นที่พระอมรโมลี พระราชาคณะอยู่วัดราชบพิธนี้ และเป็นพระอาจารย์ของเจ้าประ
คุณสมเด็จพระ ๑ วัดราชบพิธองค์ปัจจุบันว่า “เดิมพระวิหารเป็นที่เก็บของสงฆ์และเครื่องใช้ของ
วัด ตามปรกติกาก็ปิดไว้ มีหนังสือพระไตรปิฎกฉบับใบลานบรรจุกล่องทองพะเนินอยู่ ทว่าท่าน
เป็นนักศึกษาราชบัณฑิตไปซุกอยู่ในช่องพะเนินนั้น มีโอกาสได้ตรวจกันดูอย่างละเอียดจน
สามารถทำคำราชาภาษาคือ พจนานุกรม ธาตุப்புติฎก^๒ บาลีวิจารณ์ และคำอธิบายภรณ์ชั้น
ชั้นสูงได้ในภายหลัง” ในนั้นจะมีอะไรอีกบ้างบอกไม่ได้ ด้วยไม่เคยเปิดดู เพราะเป็นหนังสือ
ขอมทั้งนั้น เป็นแต่ได้รับคำบอกเล่าว่ามีครบชุดซึ่งน่าจะเห็นจริง ด้วยไม่นานมานี้มีการสืบ
กันหาคัมภีร์ฎีกาคัมภีร์หนังสือ จตุรงคราวิณี สำหรับนำไปตรวจสอบคัมภีร์อภิธานปุบที่ปาก
ที่จะจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ ถ้าไม่ได้ฎีกาคัมภีร์นี้ก็ไม่สามารถตรวจสอบความผิดถูกได้ จึงได้มีการค้นหา

๑. พระครูวิจิตรธรรมคุณ (เขมาจาโร) วัดราชบพิธ ๒. ธาตุப்புติฎก ของ หลวงเทพคุณานุศิษฐ์
(ทวี ธรรมธัช ป. ๕)

พระไตรปิฎกฉบับโบราณ

๓๐๕

ก็มีบันทึกตามทีหลายแห่ง ถึงกับส่งออกไปยังพม่าก็ไม่สำเร็จ เพราะทางพม่าว่าไม่ได้พิมพ์มานานแล้ว หลังจากที่ได้เสาะหาอยู่นานมีผู้ชี้แจงเบาะแสว่าที่วัดราชบพิธอาจมีคัมภีร์ที่กล่าวนั้น จึงขออนุญาตค้นดู ก็ได้พบคัมภีร์นั้นตามประสงค์.

พระไตรปิฎกฉบับอักษรไทยที่พิมพ์เป็นครั้งแรกในรัชกาลที่ ๕ และครั้งที่ ๒ ในรัชกาลที่ ๗ ซึ่งเรียกว่า “ฉบับสยามรัฐ” นั้น ถ้าย้อนมาจากฉบับโบราณของหลวงที่เป็นอักษรขอม แต่เดิมมาตำราภาษาบาลีในเมืองไทยเขียนด้วยตัวขอม ตัวนับถือกันมาแต่ครั้งไหน ไม่ทราบว่าเป็นภาษาบรรพบุรุษธรรม คนไทยจำเป็นต้องเรียนรู้หนังสือขอม เป็นการบังคับกันไปในตัว การเขียนขอมนั้นเขียนสองแบบคือเขียนบาลีด้วยตัวขอมอย่างหนึ่งซึ่งเป็นตัวคัมภีร์ต่างๆ เช่นพระไตรปิฎก อรรถกถาและฎีกา หรือตำราไวยากรณ์ อีกอย่างหนึ่งเขียนภาษาไทยด้วยอักษรขอม มักเป็นเทศนาต่างๆ ภาษาไทยที่เขียนด้วยตัวขอมนั้น ออกจะเป็นเรื่องยุ่งยากมาก คำที่ต้องเอารรณยุกต์ไปประทับไว้ด้วย หนังสือขอมจึงจำเป็นต้องเรียนตั้งแต่เข้าเป็นเด็กวัดทีเดียว คำว่า “บวชเรียน” นั้นน่าจะหมายถึงเรียนหนังสือขอมนี้ด้วยอย่างหนึ่ง.

นิทานเรื่องพระสงฆ์เทศน์ผิด ๆ เช่นที่ว่า “ตายไปเผิกในสวน” (ตายไปบังเกิดในสวรรค์) ก็คือ ที่ว่า “สร้างโบสถ์ก็ดี สร้างวิหารก็ดี” (คือสร้างโบสถ์ก็ดี สร้างวิหารก็ดี) ก็มาจากการเทศน์หนังสือขอมนี้เอง การเทศน์ในสมัยก่อนโน้น นั้นจะต้องแจกแจงหน้าหลาย ๆ วัน เพื่อผู้เทศน์ได้ชักซ้อมทานให้ถูกต้อง ภาษาไทยที่เขียนด้วยตัวขอมจึงเป็นเรื่องยุ่งยากมาก.

เมื่อพ.ศ. ๒๓๓๑ ในสมัยรัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบว่าพระไตรปิฎกอรรถกถาฎีกาที่มีอยู่นั้นผิดเพี้ยนวิปลาสมาก ผู้รู้ก็มีอยู่น้อยท่านควรจะได้ชำระให้เป็นการถูกต้อง จึงทรงอาราธนาสมเด็จพระสังฆราชพร้อมด้วยพระสงฆ์ราชาคณะฐานานุกรมเปรียญจำนวน ๒๑๘ รูปมีบัณฑิตอุบาสกอีก ๓๒ คน ตั้งกองชำระพระไตรปิฎกอรรถกถาฎีกาที่วัดมหาธาตุ ครั้นมีนามว่า “วัดพระศรีสรรเพชญ์” ทรงพระราชศรัทธาบริจาคนิเวศน์พระอารามหลวง จ้างช่างจารจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลาน เป็นอักษรขอม ระหว่างที่ทำการชำระนั้นทรงพระอุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดมหาธาตุทุกวัน วันละ ๒ เวลา สมเด็จพระอนุชาธิราช กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทก็เสด็จด้วย เวลาเช้าทรงประเคนสำหรับ

อาหารเวลาเย็นทรงถวายน้ำอัฐบานและรูปเทียนทุกวัน เมื่อชำระเสร็จแล้วโปรดให้ช่างจารจารลงในใบลาน ปิดทองทั้งในปกหน้าปกหลังและกรอบทั้งสี่ด้านเรียกว่า “ฉบับทองใหญ่” ห่อด้วยผ้ายกเชือกมัดด้วยไหมแพรเบญจพรรณ มีฉลากงาแกะเขียนอักษรด้วยหมึก และฉลากทอเป็นอักษรบอกชื่อคัมภีร์ไว้ทุกคัมภีร์ โปรดให้ใส่ตู้รักษาไว้ในหอมนเทียรธรรม ในพระบรมมหาราชวัง และสร้างพระราชทานถวายพระสงฆ์ไว้ตามพระอารามหลวงต่าง ๆ งานชำระครั้งนี้กินเวลาถึง ๕ เดือน จึงสำเร็จเรียบร้อย ถือเป็นประวัติการสังคายนาครั้งที่ ๔ ซึ่งสมเด็จพระวันรัต วัดพระเชตุพนรจนาไว้ในคำภีร์สังกิติวงศ์และนับเป็นสังคายนาครั้งที่ ๒ ในประเทศไทย.

เมื่อพ.ศ. ๒๔๓๑ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชปรารภงานสมโภชพระสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระน้องยาเธอเจ้าพระเจ้าน้ำทิพย์ทรงเป็นแม่กองชำระ มีพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ทรงเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ กัดลอกและชำระสอบสวนจากอักษรขอมเป็นอักษรไทยแล้วพิมพ์เป็นเล่ม ที่เรียกสมัยนั้นว่า “สมุดฝรั่ง” คือรูปหนังสืออย่างสมัยปัจจุบันนี้เอง (แต่เดิมมา หนังสือไทยเขียนในใบลานและสมุดข่อย) นับเป็นการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นเล่มสมุดตลอดทั้งจบเป็นครั้งแรก เป็นจำนวนหนังสือ ๓๙ เล่ม ครั้งนั้นพิมพ์เพียง ๑,๐๐๐ ชุดเท่านั้น.

เมื่อพ.ศ. ๒๔๖๕ ในสมัยรัชกาลที่ ๗ ได้มีการชำระใหม่และพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นเล่มครั้งที่ ๒ ในการพิมพ์ครั้งที่ ๒ นี้ มีจำนวนหนังสือ ๔๕ เล่ม เท่าจำนวนปีที่พระพุทธเจ้ามาเพ็ญพุทธกิจ ได้ใช้เครื่องหมายและอักษรวิธีตามแบบของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส และได้ใช้พระไตรปิฎกฉบับที่พิมพ์ในรัชกาลที่ ๕ นั้นเป็นต้นฉบับและพิมพ์ที่ยังขาดอยู่บ้างให้บริบูรณ์ จำนวนพิมพ์ ๑,๕๐๐ ชุด พระราชทานไปต่างประเทศ ๔๕๐ ชุดพระราชทานในประเทศ ๒๐๐ ชุด เหลือนั้นพระราชทานโอกาสแก่สาธุชนให้โดยเสด็จพระราชกุศล ฉบับที่พิมพ์ครั้งนี้เรียกว่า “ฉบับสยามรัฐ”.

ความสำคัญของคัมภีร์พระพุทธศาสนา “พระไตรปิฎก” นับเป็นชั้นที่ ๑ เรียกว่า “บาลี หรือพระบาลี” หนังสือแต่งอธิบายพระบาลีไตรปิฎก เรียกว่า “อรรถกถา” นับเป็น

ชั้นที่ ๒ แต่งเมื่อประมาณ พ.ศ. ๙๕๖ หนังสือที่แต่งอธิบายคำของอรรถกถาและพระบาลี เรียกว่า "ฎีกา" นับเป็นชั้นที่ ๓ แต่งเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๕๘๗ หนังสืออธิบายคำของฎีกา เรียกว่า "อนุฎีกา" นับเป็นชั้นที่ ๔ แต่งภายหลังฎีกาลงมาก็คือภายหลัง พ.ศ. ๑๕๘๗ นอกจากนี้ ยังมีหนังสือที่แต่งขึ้นเป็นพิเศษเช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรคเรียกว่า "ปกรณ์วิเศษ" และ หนังสือที่เป็นคำอธิบายวรรค อธิบายศัพท์ต่างๆ รวมเรียกว่า "คัมภีร์สัททวิเศษ".

นับตั้งแต่ชำระและพิมพ์พระไตรปิฎกด้วยอักษรไทยเป็นเล่ม ในรัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมาความนิยมนับถือเรื่องหนังสือขอมเริ่มกลายลงเป็นลำดับ พวกนักใช้ภาษาไทยมากขึ้น จนในบัดนี้เรียกได้ว่าไม่มีการสอนการศึกษาหนังสือขอมเหลืออยู่อีกเลย คนรุ่นใหม่ไม่มีใครรู้เรื่องหนังสือขอม ยังเหลืออยู่ก็แต่คนรุ่นเก่านับเป็นชนชั้นคุณปู่คุณตาส่วนที่ยังรู้จักอยู่บ้างก็เป็นการศึกษากันคว้าเอาเอง เพื่อหาความรู้จากหนังสือเก่าที่เป็นตัวอักษรขอม แม้คณะสงฆ์เองก็ได้ยกเลิกข้อสอบอักษรขอมหรือที่เรียกว่าเขียนขอมมาเสียนานแล้ว ยังมีผู้น้อยลงทุกที สำนักงานมหามงกุฎราชวิทยาลัยพยายามถ่ายทำรับทำมาจากหนังสือขอมมาเป็นหนังสือไทยแล้ว จัดพิมพ์ขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นจำพวกอรรถกถาฎีกาต่างๆ ซึ่งในบัดนี้ก็ยังทำอยู่.

คำว่า "คัมภีร์" ก็คือหนังสือนั่นเองแต่เป็นหนังสือทางพระพุทธศาสนา เป็นของ สุขุมลึกซึ้ง ละเอียดยิบราณีเต จะเรียกว่าหนังสือดูไม่เหมาะสม ท่านจึงเรียกว่าคัมภีร์บ้าง พระคัมภีร์บ้างเช่น หนังสือพระไตรปิฎกก็เรียกว่า "พระคัมภีร์พระไตรปิฎก" หนังสือ วิสุทธิมรรคเรียกว่า "คัมภีร์วิสุทธิมรรค" หนังสือสมันตปาสาทิกาเรียกว่า "คัมภีร์สมันตปาสาทิกา" เป็นต้น แม้หนังสือเทศน์อธิบายธรรมที่เป็นโบราณหรือกระดาคะที่พับกลัดใบลาน ก็เรียกว่า "คัมภีร์เทศน์" คัมภีร์ นั้นแปลว่า ลึกหรือลึกซึ้ง.

พระไตรปิฎกฉบับโบราณของหลวงที่อยู่ในพระวิหารวัดราชบพิธนั้น บางทีจะเป็นของที่ทำไว้แต่ครั้งรัชกาลที่ ๑ ที่เหลืออยู่ และได้รับพระราชทานมาสำหรับพระอาราม เมื่อแรกสร้างวัดนี้ สมัยที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงกรณ สมเด็จพระสังฆราช เจ้าทรงครองวัด โปรดให้ช่างทำตู้ไม้สักขนาดใหญ่ ๓ ตู้ สำหรับบรรจุคัมภีร์พระไตรปิฎกโบราณนั้น ตั้งไว้ในพระวิหารเป็นการเรียบร้อย เพราะวัดนี้ไม่มีหอไตรเหมือนวัดรุ่นเก่า เมื่อมองดูผาดๆ เห็นเป็นหนังสือเล่มใหญ่มหึมาตั้งเรียงแน่นเต็มทั้งสามตู้ ชวนให้เกิดสงสัย แก่ผู้สนใจว่าจะเป็นหนังสืออะไรๆ เล่มใหญ่โตนัก.

ในตอนต้นมีคำแปลอยู่คำหนึ่งคือคำว่า “ผูก” หนังสือโบราณสมัยก่อนมักหนึ่งต้องมีเชือกร้อยผูกไว้ ไม่ให้หลุดกระจัดกระจาย มีคหนึ่งเรียกว่า “ผูกหนึ่ง” ในผูกหนึ่งมีโบราณไม่ว่าจำนวน ๑๐ โบราณก็มี ๒๐ โบราณก็มีแล้วแต่ความเหมาะสมของเนื้อความที่จารลงไว้ เรื่องหนึ่งมีหลายผูก แบ่งผูกเป็นหนึ่ง ผูกสอง ผูกสาม เทียบได้กับเล่มที่ ๑ เล่มที่ ๒ เล่มที่ ๓ ที่ใช้อยู่ในสมัยนี้ ที่จริง “ผูก” นั้นเท่ากับเล่มนั่นเอง แต่เพราะหนังสือโบราณไม่ได้มีรูปลักษณะเหมือนหนังสือสมัยนี้ จะเรียกว่าเล่มไม่ได้จึงเรียกเป็นผูก หนังสือพระไตรปิฎกที่จารลงในโบราณมีจำนวนมากมายหลายร้อยผูก รวมกันหลายๆผูกมีผัวยกห่อมัดไว้ แล้วบรรจุไว้ในกล่องไปเก็บเรียงไว้ในตู้อีกทีหนึ่งแล้วนำไปไว้ที่อาคารที่สมัยนั้นว่า “หอไตร” เป็นเอกเทศที่หนึ่งต่างหากจากกุฏิพระสงฆ์ หอไตรมีประจำทุกวัดบางที่เขาสรางไว้ในสระน้ำก็มี ตัวอย่างหอไตรคู่ได้ที่วังสวนผักกาด ถนนศรีอยุธยา ที่เรียกว่าหอไตรก็คือหอพระไตรปิฎกนั่นเอง ในวังหลวงก็มีแต่ไม่ได้เรียกว่าหอไตรเรียก “หอพระมณฑิยธรรม” ในคำโคลงนิราศนรินทร์มีพรรณนาหอไตรไว้ดังนี้.

“ระเบียงมณฑปพื้น	ไพหาร
ธรรมาศน์ศาลาฐาน	พระแผ้ว
หอไตรระมิงخان	ภายใน
ไขประทีปโคมแก้ว	กำแพงเพ็ญจันทร์”

ในสมัยนี้หอไตรหาดูได้ยากเต็มที มีแต่หอสมุดหรือห้องสมุดประจำวัดขึ้นมาแทน ซึ่งกับหนังสือทั้งหนังสือพระไตรปิฎกและหนังสือสรรพวิชาการต่างๆ ครบครัน ไม่ได้มีแต่พระคัมภีร์เช่นหอไตรสมัยก่อน.

ประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาด้วยกันเช่นลังกา พม่า มอญ ลาว เขมร และไทยมีคัมภีร์พระไตรปิฎกของตนเองทุกประเทศ เวลามีบ้านเมืองเกิดวิบัติจลาจล ทำห้รับตำราทางพระพุทธศาสนาเป็นอันตรายเสียหาย ก็ได้อาศัยขอยืมจากแห่งอื่นมาคัดลอกรักษาเป็นต้นฉบับไว้ เช่นที่ไทยเราเคยส่งไปให้ลังกา และลังกาเคยให้เราืมมาเป็นการแลกเปลี่ยนอยู่ตลอดมา แปลกแต่ฉบับของไทยเท่านั้นที่ได้จารลงเป็นอักษรของตนเอง แต่จารลงไว้เป็น

ขอม^๑ เรื่องนับถืออักษรขอมเห็นจะมีมาตั้งแต่สมัยศรีอยุธยาแล้ว อักษรขอมเป็นตัวตั้งตัวตีในเรื่องความหลังและศักดิ์สิทธิ์การทำนันทอากมต่าง ๆ ต้องลงอักษรขอม ไม่เช่นนั้นก็ไม่หลัง ในใบฉาษาบัตรพระสงฆ์ที่ได้รับจากอุปัชฌายะในวันที่อุปสมบทเสร็จแล้ว ซึ่งในนั้นระบุว่าพระพุทธศาสนากาลใดเท่านั้น ผู้มีชื่ออุปสมบทกรรม ผู้นั้นเป็นอุปัชฌาย์ ผู้นั้นเป็นกรรมวาจา จปญัตติกรรมเวลาเท่านั้น ข้อความเหล่านี้เขียนเป็นตัวขอมทั้งนั้น เพราะฉะนั้นหนังสือไทยสมัยนั้นจึงตกอยู่ในฐานะต่ำต้อยเต็มที่ ถึงนั้นการชำระพระไตรปิฎกจากตัวขอมออกมา ก็พิมพ์เป็นอักษรไทยและจัดเป็นเล่มครั้งแรกในรัชกาลที่ ๕ จึงเป็นการปฏิวัติครั้งใหญ่ในทางความเชื่อถือของคนไทย และกว่าจะถอนรากความเชื่อนั้นออกได้หมดก็เป็นเวลานานหลายสิบปี หลังจากนั้นอิทธิพลอักษรขอมได้เสื่อมลงมาเป็นลำดับจนถึงทุกวันนี้.

การเขียนตัวบาลีด้วยอักษรไทยแทนตัวขอมครั้งแรก ในรัชกาลที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๓๑

ดังนี้.

นโม อรหโต สัมมา- สัมพุทธัสส มहेสิโน

นโม อุตฺตมธมฺมัสส สุวากฺขาทสฺสเว เทนิธ

นโม มหาสงฆสฺสสาปี วิสุทฺธสึลทิกฺกุจิโน.

การเขียนอย่างใหม่ในการชำระครั้งรัชกาลที่ ๗ พ.ศ. ๒๔๖๕ ดังนี้

นโม อรหโต สมมา- สมพุทธสส มहेสิโน

นโม อุตฺตมธมฺมสส สุวากฺขาทสฺสเว เทนิธ

นโม มหาสงฆสสสาปี วิสุทฺธสึลทิกฺกุจิโน.

การเขียนแบบแรกนั้น กู้ออกจะรุงรังอยู่สักหน่อย แต่อ่านง่ายสำหรับชาวบ้านทั่วไป แบบหลังเป็นพระคำริของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐใช้แบบนี้โดยตลอด และได้ใช้ในการพิมพ์บาลีต่อมาจนทุกวันนี้ อย่างแรกนั้นก็ยังมีใช้กันอยู่บ้างสำหรับผู้ผู้อ่านตัวบาลีไม่สันดาน.

๑. ศาสตราจารย์ยอช เซเดส์กล่าวไว้ในตำนานอักษรไทยว่า ผู้ที่คิดแบบเขียนพระไตรปิฎกด้วยอักษรขอมนั้น เป็นคนไทยและคิดขึ้นใช้ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ไม่ใช่เขมรซึ่งเป็นเจ้าของอักษร และคงจะได้เขียนหรือจารมาแต่สมัยสุโขทัย.

หนังสือเรื่อง “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

ของ

ท. เลียงพิบูลย์

แม่น้ำสาธิต ชวลิต

ท่านที่เคยไปเที่ยววัดโพธิ์ในกรุงเทพฯ คงจะได้เคยเห็นร้านขายกาแฟและน้ำอัดลม
ร้านเล็ก ๆ อยู่ริมประตูทางเข้าวัดได้ ร้านนั้นก็มีเด็กวัยรุ่นนั่งดื่มกาแฟเย็น หรือไม่กี่ดื่มน้ำ
อัดลมกันเป็นประจำ บางครั้งก็มีชาวต่างประเทศและผู้นำเที่ยวมานั่งพักอยู่ สำหรับนักกิน
ร้านนั้นก็เห็นจะไม่มีอะไรอร่อยเป็นพิเศษ แต่ผู้ที่ชอบอ่านหนังสืออาจจะซื้อหนังสือบางเล่ม
ได้จากที่นี่ และบางเล่มก็มีขายอยู่เฉพาะที่นั่นเท่านั้น เมื่อสักสองปีมาแล้วผ่านไปทางนั้น ได้
เห็นหนังสือเล่มหนึ่งก็ลองซื้อมาอ่านดู พอเปิดอ่านก็ตกใจ วางไม่ลง ต้องอ่านไปจนหมด
เล่ม วันหลังได้พบกับท่านที่เคยอ่านหนังสือทั้งสองสามคน ท่านบอกอย่างเดียวกันว่า อ่าน
แล้ววางไม่ลงเหมือนกัน ผู้ที่อ่านนั้นค่อนข้างจะเป็นผู้สูงอายุแล้ว แต่เมื่อได้ลองให้เด็ก ๆ
อ่านดูบ้าง ก็ปรากฏว่าเด็กก็ชอบหนังสือเล่มนี้เหมือนกัน.

หนังสือเล่มนี้ คุณแต่ชื่อก็ไม่ชวนอ่านนัก ท. เลียงพิบูลย์ ผู้เขียนได้ตั้งชื่อไว้ว่า
“ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ฟัง ๆ คุณแต่ชื่อ ออกจะชวนให้วังนอนสักหน่อย เพราะคล้ายกับว่า
จะเป็นหนังสือเทศนา และนอกจากนั้น ปัจจุบันนี้คนหลายคนจะพูดถึงคำว่า “ทำดีได้ดี
ทำชั่วได้ชั่ว” ด้วยความรู้สึกขมขื่น บางคนถึงกับว่า การทำดีได้ดีนี้จะมิอยู่ในโลกนี้อีกหรือ
คนซื่อสัตย์สุจริตได้อะไรบ้าง นอกจากกางเกงเก่า ๆ รองเท้าเก่า ๆ และข้าวราดแกงวันละ
สองมือ การทำดีได้ดีเป็นเรื่องของโบราณเสียแล้ว จะมีก็แต่ในนิทานชาดกและนิทานภาษิต
เท่านั้น ความสงสัยในเรื่องการทำความดีแล้วได้ผลดีนั้นมักจะมิได้อยู่เสมอ ความศรัทธาไม่แน่นแฟ้น
เป็นเพราะเรามองผลแห่งการกระทำอย่างผิวเผินเกินไป ใน “คำนำ” ของประธานคณะ

หนังสือเรื่อง "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว"

๓๑๑

กรรมการอำนวยการสภายวพุทธิกสมาคม ผู้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ก็มีอยู่คนหนึ่งว่า "ผู้ใดทำความชั่ว ย่อมจะได้รับผลตอบแทนของกรรมชั่วที่ตนทำไว้เสมอ กรรมชั่วจะเป็นไฟเผาผลาญจิตใจของบุคคลนั้นให้ปราศจากความสุขอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าผู้อื่นจะไม่ทราบก็ตาม มักจะมีคนตั้งปัญหาถามเสมอว่า ทำไมคนทำกรรมชั่วบางคนจึงเป็นคนร่ำรวย มีตำแหน่งการงานสูง และยังมีคนเคารพยกย่อง กฎแห่งกรรมจะไม่จริงเสียละกรรมัง เรื่อง "คนมีบาป" จะทำให้เราเข้าใจว่า คนร่ำรวยหรือคนที่มั่งคั่งมีหน้าที่มีหน้าที่นั้นก็ไม่ใช่เป็นคนมีความสุขเสมอไป เขาอาจจะมั่งคั่งมีเงินทองและความทะนุถนอมอยู่ในจิตใจของเขา เช่น ลุงตาลในเรื่อง คนมีบาปก็ได้.

"ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" ได้รับการพิมพ์มากกว่าหนึ่งครั้ง เพราะใครอ่านแล้วก็ชอบและเคยมีผู้มาขออนุญาตท่านผู้แต่ง คือ คุณทองหยก เติงพิบูลย์ ไปพิมพ์แจกในงานศพก็มี นอกจากยวพุทธิกสมาคมพิมพ์จำหน่ายแล้ว องค์การคำคุณฐากก็ได้ขอจัดพิมพ์ขึ้นอีก ท่านผู้แต่งเป็นผู้มีใจกุศล และมีได้เรียกร้องค่าตอบแทนอย่างใดเลย ท่านได้กล่าวไว้ในคำชี้แจงของหนังสือว่า "ข้าพเจ้าตั้งใจแต่เดิมว่า จะอุทิศหนังสือชุด ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว นี้ เป็นการกุศล มิได้หวังประโยชน์อันใดเป็นเครื่องตอบแทน".

สำหรับการตั้งชื่อเรื่อง ท่านผู้แต่งให้คำอธิบายไว้ดังนี้ว่า "การที่ข้าพเจ้าได้ตั้งชื่อหนังสือนี้ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ก็เพื่อเป็นอนุสรณ์ครั้งหนึ่งในชีวิตเป็นประการแรกอีกประการหนึ่ง เห็นว่าเป็นคำกลางใช้ได้ทุกศาสนาที่มุ่งหวังให้คนสร้างความคิด เว้นความชั่ว ยุคใดบ้านเมืองใดที่มีชาวเมืองส่วนมากได้ซาบซึ้งถึงคำว่า ทำดีย่อมได้ความดีสนอง และทำช้วย่อมจะได้ความชั่วสนองเช่นเดียวกันแล้ว ยุคนั้น บ้านเมืองนั้นย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข ชาวเมืองก็จะละอายต่อการทำบาป เว้นในสิ่งที่เห็นว่าชั่ว จะสร้างแต่ความดี ต่างก็เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งจะเสียสละในความสุขเพื่อส่วนรวม จิตใจก็จะใสสะอาด สงบสุขด้วยศีลธรรม เมื่อเชื่อแน่ว่ากฎแห่งกรรมดีกรรมชั่ว เป็นหลักที่จะเกิดผลแน่นอน."

หนังสือเล่มนี้ออกจะแปลกกว่าหนังสืออื่นๆ ที่อยู่ในประเภทเดียวกัน เรื่องราวที่ผู้แต่งหยิบยกมาเล่าเพื่อให้เห็นผลของการทำดีทำช่วนั้น ล้วนเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างใกล้ชิดเพียงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ใช่สมัยท้าวพรหมทัตหรือสมัยนครคึกคิลา บุคคลและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นที่เข้าใจได้ง่าย และทำให้รู้สึกใกล้ชิดตัวเรา

มากขึ้น เรื่องต่าง ๆ ซึ่งผู้สอนศีลธรรมโดยมากชอบยกมาเล่า ก็มักเป็นเรื่องในสมัยที่ห่างไกลกับเรามากจึงชวนให้นึกไปว่าเป็นเรื่องนิทานเสียมากกว่า ไม่อาจเป็นจริงได้ ทั้งๆ ที่ความจริงมนุษย์ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อหลายพันปีกว่ามาแล้วมากมายนัก เรามีเครื่องใช้เครื่องให้ความสะดวกสบายแก่ร่างกายมากขึ้นก็จริงอยู่ แต่ในเรื่องของจิตใจแล้ว มนุษย์ก็ไม่ได้แปลงไปมากนัก อย่างไรก็ตาม การนำเอาเรื่องที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาเล่า ทำให้รู้สึกเห็นเป็นจริงและเข้าใจเรื่องได้ง่าย แล้วก็ไม่นชวนให้นึกไปเสียว่า เป็นเพียงเรื่องนิทานเท่านั้น.

หนังสือเล่มนี้ รวมเรื่องสั้น ๆ ๒๗ เรื่องด้วยกัน เขียนเป็นทำนองเล่น โดยมีความว่า "ข้าพเจ้า" เป็นผู้ใดประสบเหตุการณ์นั้น ๆ มา และเป็นผู้เล่า ผู้เขียนได้อธิบายไว้ในตอนแรกของเล่มว่า บุคคลในเรื่องที่เรียกตนเองว่า "ข้าพเจ้า" นั้น ทำได้หมายความว่าถึงตัวผู้เขียนเองไม่ แต่หมายถึงผู้อื่นที่ได้ประสบเหตุการณ์นั้น ๆ มา แล้วมาเล่าให้ผู้เขียนฟัง อีกทีหนึ่ง เรื่องที่เขานำมาเล่านั้นผู้เขียนก็มีได้ยืนยันว่าเป็นเรื่องจริงทั้งหมด เพียงแต่บอกไว้ว่า ให้ผู้อ่านใช้วิจารณญาณเอาเองว่า เป็นเรื่องจริงหรือเรื่องอิงนิยายกันแน่.

เรื่องทุกเรื่องที่มีอยู่ในหนังสือ "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" นี้ ล้วนแต่เป็นเรื่องที่พิสูจน์ให้เห็นว่า ผู้ใดทำกรรมอย่างไรย่อมได้รับผลสนองจากกรรมนั้น ถ้าเป็นกรรมดี ผลสนองก็ย่อมเป็นไปในทางดี ถ้าเป็นกรรมชั่ว ผลสนองก็ชั่วคู่กัน บางครั้งผลสนองก็ตามมาเร็ว บางครั้งก็มาช้า แต่ต้องมาถึงเข้าสักวันหนึ่ง กรรมดีที่ปรากฏอยู่ในเล่มก็มีหลายอย่าง เช่นความเมตตาสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ และแม้สัตว์ก็ได้รับความกรุณาปราณี กรรมชั่วก็มีการเบียดเบียนผู้อื่น ความอกตัญญู เป็นต้น ล้วนแต่เป็นการกระทำซึ่งคนเราจะมีโอกาสทำ หรือทงเว้นไม่ทำเสียก็ได้.

การเขียนเรื่องที่หักคตินั้น เขียนให้ชวนอ่านได้ยาก ผู้เขียนโดยมากก็มักจะผลอทำตนเป็นนักเทศน์ และสั่งสอนผู้อ่านเสียมากมาย แต่หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เป็นเช่นนั้น คนเราทั่วไป ไม่ชอบให้ใครมาสอน ในเรื่องนี้ไม่มีคำสอนมีแต่เหตุการณ์อันเกิดขึ้นซึ่งจะทำให้ผู้อ่านรู้สึกและคิดเอาได้ทันทีว่า การกระทำอย่างนั้นถูกหรือไม่ถูก และนี่คือผลแห่งกรรมโดยวิธีเขียนแล้ว หนังสือเล่มนี้ก็เท่ากับรวมเรื่องอ่านเล่นสั้น ๆ ไว้มีตัวละครซึ่งแสดงบทบาทต่าง ๆ มีนิสัยใจคอและความนึก ซึ่งเราอ่านได้ออก และเร็วได้เห็นผลกรรมของเขา เราจะ

หนังสือเรื่อง “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

๓๑๓

จำตัวละครต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำเหมือนกับที่เราจำได้ว่า คนโน้นคนนี้ที่เรารู้จักได้เคยทำอะไรไว้บ้าง คิดอย่างไรและพูดอย่างไร เราจะจำหัวหน้าใจในเรื่อง “สิ่งหนึ่งในน้ำใจใจ” เพราะเขารู้จักบุญคุณคนซึ่งเลี้ยงข้าวเขาหนึ่งมื้อ และให้เขาอาศัยรถเดินทางไปด้วย.....นายเชิด ในเรื่อง “ชตากรรม” ผู้ขโมยของนายจ้าง แล้วมากลับใจคิดได้ทีหลังเมื่อได้ทราบว่านายจ้างได้อุปการะแม่และลูกเล็ก ๆ ของตนไว้.....ลุงตาล ในเรื่อง “คนมีบาป” กับนายสายเพื่อนที่รักแถมมากคนหนึ่งเป็นคนโง่มาจนถึงกับคิดมาเพื่อนเพื่อเอาทรัพย์สินสมบัติ อีกคนหนึ่งใจดี รักเพื่อนและซื่อเสียจนไม่ระวังในเจตนาของเพื่อนของตนเอง ตัวละครต่าง ๆ ในแต่ละเรื่องก็ล้วนแต่เป็นคนซึ่งเรารู้จัก เราได้พบ และอาจจะได้เป็นเพื่อนด้วยอยู่แล้ว เราพอจะนึกออกกว่าคนในเรื่องนี้ช่างเหมือนกับคนนั้น ๆ ที่เรารู้จักเสียจริง ๆ.

การดำเนินเรื่องในแต่ละเรื่องเป็นไปอย่างรวดเร็วใคร ๆ ทำอะไร ? ที่ไหน ? เราติดตามได้เหมือนการอ่านข่าวในหนังสือพิมพ์ ไม่มีการพรรณาส่งที่ไม่ควรพรรณา หรือ สอดแทรกคำสั่งสอนเข้าไว้จนไม่น่าอ่าน เราจะอ่านเรื่องได้ด้วยความเพลิดเพลิน ได้รู้ทั้งการกระทำและความคิดของคนแต่ละคนในเรื่อง อย่างเช่น ตอนที่ลุงตาลเล้าถึงความรู้สึกของเขาที่มีต่อนายสายซึ่งเป็นเพื่อน และได้ให้เขากู้ยืมเงินไปค้าขายกระทั่งเป็นคนมั่งมี เขาทิ้งตัวไถ่เพราะนายสาย ที่แรกเขาก็รู้สึกบุญคุณเพื่อน แต่ต่อมานายสายซึ่งเป็นคนโสด ไปมาหาสู่ที่บ้านเขาเสมอ ๆ และเอาของมีค่าเป็นจำนวนมากมาฝากไว้ที่บ้านของเขา ความรู้สึกของเขาได้ผันแปรจากความรักเพื่อนไปทีละน้อย ๆ เขาเขียนไว้ดังนี้

“ต่อจากนั้นมา สายก็มาเยี่ยมเยียนเสมอ เพราะลุงไม่เคยได้มีเวลาไปไหน นอกจากติดต่อกับเรื่องการค้า ความสนิทสนมของสายกับจำปี เมียของลุงก็มากขึ้น มีการหยอกเย้าล้อเลียนกันอย่างสนิทสนม ครั้งแรกก็จิตใจที่เพื่อนกับเมียสนิทสนมกันดี ยิ่งนานความสนิทสนมก็มากขึ้น มีการล้อเลียนจับมือถือแขน ทั้ง ๆ ที่ต่อหน้าลุง ดูเหมือนเมียของลุงก็เป็นใจยั่วตัวยั่ว เมื่อไม่คิดก็ไม่มีอะไร แต่ความรักเมียมาก ทำให้คิดมาก คิดว่าต่อหน้าลุงก็ยังยั่วถึงเพียงนี้แล้ว ถ้าลับหลังแล้วจะเพียงไหน ยิ่งคิดมาก ความหึงหวงก็เกิดขึ้นมาก ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณ และความเป็นเพื่อนค่อย ๆ จางลง ยิ่งคิด ยิ่งโกรธ บางเวลาลุงก็ด่าพันบริภาษด้วยความโกรธสุดขีด.”

นี่คือการตั้งตนของการกตัญญู และเราย่อมเข้าใจดีว่า ลุงศาลก็เป็นเพียงคนธรรมดาสามัญคนหนึ่ง เมื่อใดอย่างนี้จิตใจย่อมวอกแวกเป็นธรรมดา ความระแวงเป็นต้นเหตุให้เกิดความโกรธและโกรธต่อไปจนกระทั่งเหี้ยมเกรียม บุญคุณที่เพื่อนมีมาแต่ก่อนก็ลืมไปหมด ดังนั้น ลุงศาลถึงกับจะตัดความโกรธด้วยการกำจัดเพื่อนเสีย กราวในความร้ายอย่างอื่นคือความโลภก็แซกแซงเข้ามาอีก แทนที่ทพฺยสินของสายฝักอยู่ที่แก่มากมาย เมื่อสายตายแล้วทพฺยสินก็จะตกเป็นของแกเพราะสายไม่มีญาติพี่น้อง และไม่มีใครทราบด้วยว่าสายอาสมบัติไว้กับแก ความหึงหวงบวกกับความโลภเผาผลาญจิตใจ ทำให้เกิดหาอุบายทำลายเพื่อนเสีย ลุงศาลจึงได้สร้างกรรมหนักที่สุด คือฆ่าเพื่อนด้วยอุบายอันแยบยลจนไม่มีใครสงสัย นอกจากภรรยาของเขาเอง เมื่อฆ่าเพื่อนเสียแล้วเขาได้ครองทพฺยสมบัติของสายทั้งหมด แต่นั่นก็จะเป็นสุขก็หาเป็นสุขไม่ จิตใจหวาดสะอื้นอยู่เสมอ เขาบอกว่า “ลุงหลอกคนอื่นได้ แต่ไม่สามารถจะหลอกตัวเองได้ ความรู้สึกผิดชอบเกิดขึ้นอยู่เสมอว่า ลุงเป็นผู้ร้ายฆ่าคน และคนตายนั้นก็จะเป็นเพื่อนรักที่มีบุญคุณอย่างเหลือล้นต่อลุง จิตใจก็คอยหวาดสะอื้นกลัวคล้ายกับมีวิญญาณของสายคอยติดตามจ้องอยู่ตลอดเวลา”

การวางโครงเรื่องแต่ละเรื่องเป็นไปอย่างชวนให้อ่าน ชวนให้อยากรู้อะไรจะเกิดขึ้นที่พูดกันว่า ความจริงแปลกกว่านิยายนั้นเห็นจะไม่ผิดนัก เมื่ออ่านแล้วจะเห็นได้ว่าเรื่องเกือบทุกเรื่องไม่ใช่เรื่องแต่งขึ้น วิธีเขียนช่วยให้น่าอ่านขึ้นอีก บางเรื่องคล้าย ๆ เรื่องสั้นที่ลงท้ายด้วยสิ่งที่น่าประหลาดใจ และคนอ่านก็คิดไม่ถึง เช่นเรื่อง “สิ่งหนึ่งในน้ำใจโจร” ผู้อ่านจะไม่รู้และไม่สงสัยเลยว่า ท่าแก่ชาวบ้านนอกท่าทางซื่อ ๆ น่าสงสารที่ขออาศัยรถของผู้เล่าไปนั้น จะเป็นใครอื่น นอกจากตาแก่ธรรมดา มาปรากฏเอาเมื่อรถถูกปล้นกลางทางว่า ที่แท้ก็ตาคนนี่เองที่เป็นหัวหน้าโจร.

เรื่องต่าง ๆ ที่อยู่ในเล่มนี้ เกิดขึ้นในสมัยต่าง ๆ กัน ในสถานที่ซึ่งแตกต่างกันไป ท่านผู้เขียนได้บรรยายถึงสมัยและสถานที่นั้น ๆ ไว้อย่างน่าฟัง และบางอย่างก็เป็นความรู้พิเศษซึ่งจะหาอ่านที่อื่นได้ยาก เช่นพูดถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งบางท่านคงจะยังจำกันได้ เขาเล่าถึงกรุงเทพฯ ถูกโจมตีทางอากาศ ในเวลาตอนเช้าวันหนึ่ง บรรยายถึงผู้คนชุมนุมวิ่งหนีเอาตัวรอด และเข้าไปแออัดกันอยู่ในหลุมหลบภัย อีกเรื่องหนึ่งเล่าถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ ขณะนั้นถนนเจริญกรุงบางแห่ง ข้างทางยังเป็นสวนและป่า เต็ม ๆ ที่มีอายุ

หนังสือเรื่อง “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

๓๑๕

พ่อสมภพจะเล่าเรียน พ่อแม่ก็พาไปหาพระที่วัด ฝากตัวให้เป็นลูกศิษย์ ผู้แต่งบรรยายถึงสภาพโรงเรียนในวัดอย่างละเอียด ทำให้เห็นสภาพโรงเรียนเช่นนั้นได้เป็นอย่างดีทีเดียว การบรรยายถึงสถานที่ต่างๆ ก็เช่นกัน ผู้แต่งเขียนอย่างแจ่มชัด เลือกรูปเฉพาะตอนที่ควร จะพูดเพื่อให้กลมกลืนกับเนื้อเรื่อง บางตอนเขาก็ทำให้เรารู้สึกหวาดกลัวและเหน็ดเหนื่อยไปกับตัวละคร เช่นในเรื่อง “นอกฝัน” กล่าวถึงอำเภอยานนาวาและทุ่งมหาเมฆในสมัย รัชกาลที่ ๕ ผู้เล่าไปพบกับบิดา และวังหน้าบิดาเสียจนเราพลอยเหน็ดเหนื่อยตามไปด้วย... หนังสือเรื่อง “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ของ ท. เสี่ยงพิบูลย์นิจ จึงเป็นหนังสือที่อ่านสนุกมาก ไม่ฝืดอะไรกับอ่านนวนิยายดีๆ เล่มหนึ่งทีเดียว.

เฉลยข้อสอบวิชาชุดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา

(ป.กศ.ต้น) พ.ศ. ๒๕๐๘

หมวด ค. วิชาบรรณารักษศาสตร์

ทวี มุขระโกษา

และ

ชลัช ลีชะวณิช

ก. ภาคทฤษฎี เวลา ๓ ชั่วโมง ๑๒๐ คะแนน

๑. ถาม จงกล่าวถึงการจัดนักเรียนช่วยงานในห้องสมุด ตามหัวข้อต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติของนักเรียนที่จะได้รับเลือกให้ช่วยงาน

ข. งานของห้องสมุดซึ่งนักเรียนอาจช่วยทำได้

ตอบ ก. นักเรียนที่จะได้รับเลือกให้ช่วยทำงานในห้องสมุดควรมีคุณสมบัติดังนี้

(๑) ควรเป็น นักเรียนที่เรียน อยู่ในชั้นสูงของโรงเรียนและเป็นผู้ใหญ่พอที่จะปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ

(๒) มีการเรียนดีโดยสม่ำเสมอ โดยพิจารณาจากผลการทำางานต่างๆ ตลอดปีหรือสองปีที่ผ่านมา ซึ่งอาจดูได้จาก สมุดรายงาน ประจำตัวของนักเรียน

(๓) เป็นผู้มีมารยาทอันดีงาม ความประพฤติเรียบร้อยและสนใจในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

(๔) เป็นผู้รักสวยรักงาม ทำงานด้วยความประณีต สะอาดเรียบร้อย

(๕) เป็นผู้ชอบอ่านหนังสือและรักหนังสือ

(๖) เป็นผู้ที่สนใจการทำงานในห้องสมุด

(๗) มีความสามารถที่จะทำงานที่มอบหมายให้ทำได้

(๘) มีความรับผิดชอบในการทำงาน สามารถทำงานที่มอบหมายตามกำหนดได้

- (๙) มีสุขภาพสมบูรณ์
- (๑๐) มีการวางตัวดีเป็นที่เกรงใจของเพื่อนนักเรียน
- (๑๑) เป็นผู้มีความสามารถพิเศษอย่างอื่น เช่น พิมพ์ดีด, คัดลายมือ, เขียนแผ่นป้ายนิเทศการ, ประดิษฐ์อุปกรณ์ และงานฝีมือ เป็นต้น.

ตอบ ข. งานของห้องสมุด ซึ่งนักเรียนอาจช่วยทำได้ คือ.

- (๑) งานเกี่ยวกับการจัดสถานที่ เช่น การทำความสะอาดในห้องสมุด บัดฝุ่นตามชั้นหนังสือ เช็ดและจัดหนังสือในชั้นให้เข้าที่ จัดโต๊ะเก้าอี้ให้เรียบร้อย รดน้ำต้นไม้ จัดแจกัน เปลี่ยนภาพและม่านหน้าต่างและตกแต่งห้องสมุดให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอและตามโอกาสพิเศษ.
- (๒) การซ่อมหนังสือชำรุด คัดเลือกนักเรียนที่สนใจในทางด้านนี้และมีฝีมือประณีตมาช่วยซ่อมหรือเข้าปกหนังสือใหม่ได้ ผู้ที่มีลายมือสวยก็อาจใช้ให้เขียนปกและสันหนังสือซ่อมเสร็จแล้วก็ได้.
- (๓) การเตรียมหนังสือให้ยืม งานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ ลงทะเบียนหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร, การเปิดหนังสือใหม่โดยถูกวิธีการตรวจดูความเรียบร้อยของหนังสือใหม่, การประทับตราห้องสมุดบนหนังสือตามตำแหน่งที่กำหนด, การเขียนบัตรหนังสือ ปักซองบัตรและกำหนดส่ง, เขียนเลขเรียกหนังสือบนสันหนังสือ, การจัดหรือเปลี่ยนวารสารเข้าแฟ้ม, การจัดหรือเปลี่ยนหนังสือพิมพ์เข้าไม้หนีบ เป็นต้น อาจมอบให้นักเรียนช่วยงานทำได้.
- (๔) การให้ยืมหนังสือ คือการรับ-จ่ายหนังสือให้ยืมซึ่งมีหน้าที่ดังนี้คือ ลงวันที่กำหนดส่งในบัตรหนังสือ บัตรกำหนดส่งและบัตรผู้ยืม, เก็บบัตรหนังสือเรียงตามลำดับเลขเรียกหนังสือและวันกำหนดส่ง, สอดบัตรเข้าซองบัตรเมื่อรับคืนหนังสือแล้ว, นำหนังสือเก็บเข้าชั้นตามที่, ทำสถิติผู้ใช้ห้องสมุดและการยืม เป็นต้น.
- (๕) งานประชาสัมพันธ์ คือการประกาศโฆษณาให้ผู้ใช้อห้องสมุดทราบถึงประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากบริการของห้องสมุด งานประจำ

สัมพันธ์ที่อาจให้นักเรียนช่วยได้ก็คือ จัดนิทรรศการ, เขียนป้ายประกาศ, จัดทำรายชื่อหนังสือใหม่, เขียนบทความเกี่ยวกับห้องสมุด ออกเผยแพร่, เล่านิทานหรืออ่านหนังสือดี ๆ ให้นักเรียนฟัง, ชักชวนเพื่อน ๆ มาใช้ห้องสมุด เป็นต้น.

๒. ถาม

ตอบ

ห้องสมุดควรตั้งอยู่ในที่ใดจึงจะเหมาะสม และควรมีเนื้อที่สำหรับทำอะไรบ้าง
ห้องสมุดควรตั้งอยู่ในที่ซึ่ง เป็นศูนย์กลางเมื่อ พิจารณา จากจำนวนผู้ใช้และสถานที่ และต้องคำนึงถึงสิ่งประกอบดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) ควรอยู่ห่างไกลจากเสียงรบกวนให้มากที่สุด เช่น เสียงรถยนต์, ห้องอาหาร, ห้องพลศึกษา, โรงงาน, ห้องดนตรีร้องเพลง และ สนามกีฬา เป็นต้น

(๒) ควรอยู่ในสถานที่ที่มีลมผ่าน มีแสงสว่างอยู่เสมอ และไม่ร้อนจัด

(๓) ถ้าเป็นห้องสมุดโรงเรียน ควรอยู่ใกล้ที่มีชั้นเรียนมากที่สุด เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าถึงห้องสมุดได้สะดวกที่สุด.

(๔) ถ้าเป็นห้องสมุดโรงเรียน ควรคำนึงถึงนักเรียนและครูไว้ด้วย นักเรียนชั้นสูงและครูมักใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนและการสอนมากกว่าเด็กชั้นต่ำ แต่ทั้งนี้ก็ต้องคำนึงถึงความสะดวกของเด็กเล็ก ๆ ไว้ด้วย

[คำตอบข้อนี้ให้ดูเพิ่มเติมจาก บทความ เรื่องแนวความคิดเกี่ยวกับอาคารห้องสมุดโรงเรียน โดย ดำรง เพ็ชรพลาย ในวารสารห้องสมุด ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๐๘]

๓. ถาม

ตอบ

จงเล่าถึงวิธีการจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดว่า เมื่อเลือกหนังสือที่ต้องการได้แล้ว บรรณารักษ์จะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง

เมื่อเลือกหนังสือที่ต้องการได้แล้ว บรรณารักษ์จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) นำรายชื่อหนังสือเหล่านั้น ๆ ตรวจสอบกับหนังสือที่มีอยู่แล้วหรือรายชื่อหนังสือที่กำลังสั่งซื้ออยู่เพื่อจะไม่ซ้ำกับของเก่าอีก

(๒) ตรวจสอบยอดเงินงบประมาณที่มีอยู่ว่า จะพอซื้อ หนังสือ เหล่านั้นได้หมดหรือไม่ ถ้ามีเงินจำกัดก็เลือกซื้อเฉพาะเล่มที่จำเป็นมากกว่าก่อน

(๓) ทักต่อขอทราบราคาขายที่แน่นอนจากร้านขายหนังสือหรือตัวแทน
รวมทั้งส่วนลดด้วย

(๔) ทำรายงานเสนอผู้บังคับบัญชาเสนอตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจสั่ง
ได้โดยบอกรายละเอียดเกี่ยวกับ

- รายชื่อหนังสือที่ต้องการซื้อ
- จำนวนที่ต้องการซื้อ
- ราคาหนังสือในท้องตลาดเวลาสั่งซื้อ
- จำนวนเงินที่จะจ่ายทั้งสิ้น
- ชื่อร้านขายหนังสือที่จะติดต่อซื้อ
- กำหนดการซึ่งต้องการให้ส่งหนังสือมาถึง

(๕) เมื่อมีผู้บังคับบัญชาอนุมัติแล้ว

- ทำจดหมายสั่งซื้อ เสนอให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจลงนาม เพื่อ
ติดต่อให้ร้านขายหนังสือส่งหนังสือ หรือทำสัญญาส่งหนังสือให้ตาม
ต้องการ ถ้าห้องสมุดเป็นสถานที่ราชการจะต้องดำเนินการตามระเบียบ
สำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๔๙๘ และฉบับแก้ไข
เพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๐๓

- ขออนุมัติตั้งกรรมการตรวจรับหนังสือ ควรมีอย่างน้อย ๓ คน
รวมทั้งบรรณารักษ์ด้วย

(๖) เมื่อร้านขายหนังสือนำหนังสือมาส่ง

- แจ้งให้กรรมการตรวจรับหนังสือมาตรวจรับหนังสือให้ตรงกับราย
การที่สั่งซื้อและรายการใน “ใบส่งของ”
- เมื่อถูกต้องแล้ว ขอสำเนา “ใบส่งของ” ไว้ ๒ ใบ เพื่อ
นำส่งเจ้าหน้าที่การเงิน เพื่อเบิกเงิน จ่ายให้ร้านค้าและยึดถือไว้เป็น
หลักฐาน
- เมื่อเบิกเงินได้แล้ว แจ้งให้ร้านค้ามารับเงิน และขอใบเสร็จรับเงิน
เพื่อส่งเจ้าหน้าที่การเงินและสำเนาเก็บไว้เป็นหลักฐาน

— ทำบัญชีเงินไว้เป็น หลักฐานว่าขณะนี้มียอด เงินงบประมาณเหลือ อยู่เท่าใดเพื่อการใช้จ่ายในครั้งต่อไปอีก

(๗) ปฏิบัติการเก็บหนังสือนั้นตามวิธีการเตรียมหนังสือให้ยืม และการทำ บัตรรายการ

๔. ถาม ท่านมีความเข้าใจในสิ่งต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

สารบาญ บรรณานุกรม ตรรชนี จุลสาร กฤตภาค บรรณนิทัศน์สังเขป

ตอบ (๑) สารบาญ คือ รายการเกี่ยวกับชื่อตอนต้น, ชื่อบทที่และชื่อส่วนอื่น ๆ ของหนังสือ หรือรายการเกี่ยวกับชื่อบทความในวารสาร ซึ่งบอกให้ทราบ ว่าเริ่มต้นหน้าไหน ประกิติจะปรากฏอยู่ในหน้าต้น ๆ ของหนังสือและวารสาร เสมอ

(๒) บรรณานุกรม คือ บัญชีรายชื่อหนังสือซึ่งแต่ละรายชื่อประกอบด้วย ชื่อผู้แต่ง ชื่อหนังสือ สถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ จำนวนหน้า และอาจจะ มีบรรณนิทัศน์สังเขป รายชื่อหนังสือนี้อาจเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Subject) หรือที่อ้างอิงเพื่อประกอบงานค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประกิติเรียงตามลำดับ ตัวอักษรแบบพจนานุกรม

(๓) ตรรชนี คือ รายการเกี่ยวกับหัวข้อ ข้อความ หรือชื่อต่าง ๆ เป็นต้น ที่กล่าวไว้ในหนังสือเล่มนั้น หรือชุดนั้นบอกให้ทราบว่า มี ปรากฏ อยู่ที่หน้า ไหนบ้าง ประกิติเรียงตามลำดับตัวอักษรแบบพจนานุกรม และปรากฏอยู่ ตอนท้ายเล่มหรือเล่มสุดท้ายของชุด

(๔) จุลสาร คือ เอกสารตีพิมพ์เกี่ยวกับความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งมาจากการค้นคว้า ทดลองใหม่ ๆ หรือเพื่อเผยแพร่ ประกิติเป็นหนังสือ เล่มเล็กๆ ที่พิมพ์ด้วยกระดาษ ๑๔ หน้ายก (สูงประมาณ ๒๐-๒๕ ซม.) หน้าไม่เกิน ๖๔ หน้า (บางแห่งกำหนด ๘๐ หรือ ๑๐๐ หน้าก็มี)

(๕) กฤตภาค คือ การรวบรวมข้อความหรือเรื่องราวใหม่ๆ ประจำวันจาก ประกาศ วารสาร หนังสือพิมพ์ หรือเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับงานในสำนัก

งานหรือเรื่องที่น่าสนใจต่าง ๆ ซึ่งตามปกติใช้วิธีคัดเอาส่วนที่มีข้อความ
นั้น ๆ มารวบรวมไว้เป็นเรื่อง ๆ หรือส่งไปยังผู้ที่ต้องการ บอกให้ทราบ
ด้วยว่าคัดมาจากไหน

- (๖) บรรณนิทัศน์สังเขป คือ บันทึกข้อความซึ่งอธิบายหรือประเมินคุณค่า
ของหนังสือแต่ละเล่มอย่างย่อ เพื่อให้ทราบ ถึงทั่วทำนอง การ เขียน
ความมุ่งหมายและสาระประโยชน์ที่จะได้จากหนังสือเล่มนั้น ปกติทำ
ขึ้นเพื่อประกอบรายชื่อหนังสือ, บรรณานุกรมและรายการบรรณาย-
การ เป็นต้น

๕. ถาม จงอธิบายความหมายของคำต่อไปนี้

- ก. บัตรแจ้งหมู่ (Shelf List Card)
- ข. บัตรผู้แต่ง (Author Card)
- ค. บัตรขึ้นพื้น (Main Card)
- ง. บัตรชื่อเรื่อง (Title Card)
- จ. บัตรหัวเรื่อง (Subject Card)
- ฉ. บัตรโยง (Reference Card)

- ตอบ
- ก. บัตรแจ้งหมู่ (Shelf List Card) คือบัตรรายการที่มีข้อความเช่นเดียวกับ
บัตรขึ้นพื้น แต่ตัดบรรณลักษณ์และแนวสีบคันออก เพิ่มเลขทะเบียน
หนังสือเล่มที่ทำบัตรไว้ที่ขอบด้านซ้ายของบัตร ปกติเรียงไว้เป็นเอก
เทศเรียงตามลำดับเลขเรียกหนังสือตรงกับรายการหนังสือที่เรียงบนชั้น
เพื่อใช้ในการตรวจหนังสือบนชั้น ข้อความที่จะตรวจสอบให้ตรงกันคือ
ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง ครั้งที่พิมพ์ จำนวนเล่ม จำนวนฉบับ เลขเรียก
หนังสือและเลขทะเบียนหนังสือ
 - ข. บัตรผู้แต่ง (Author Card) คือบัตรรายการที่ลงชื่อผู้แต่งเป็นรายการ
แรกของบัตร
 - ค. บัตรขึ้นพื้น (Main Card) คือบัตรที่ใช้เป็นหลักในการทำบัตรเพิ่มอื่น ๆ
ซึ่งตามปกติใช้บัตรผู้แต่ง (Author Card) เป็นหลัก แต่ในกรณีพิเศษที่

ไม่ปรากฏนามผู้แต่งก็ใช้ชื่อเรื่องลงในบรรทัดแรก กรณีเช่นนี้บัตรชื่อเรื่องเป็นบัตรขึ้นพื้น

- จ. บัตรชื่อเรื่อง (Title Card) คือ บัตรที่ลงชื่อเรื่องในบรรทัดแรกของบัตร ปกติเป็นบัตรเพิ่มจากบัตรขึ้นพื้น แต่ในกรณีที่ไม่มีปรากฏชื่อผู้แต่ง บัตรชื่อเรื่องก็เป็นบัตรขึ้นพื้น
- ฉ. บัตรหัวเรื่อง (Subject Card) คือบัตรที่ลงหัวเรื่องหรือชื่อความรู้ที่กำหนดเป็นหัวเรื่อง บนบรรทัดแรกของบัตร ปกติเป็นบัตรเพิ่มจากบัตรขึ้นพื้นบอกให้ทราบว่าเนื้อเรื่องของหนังสือเป็นเรื่องใด
- ค. บัตรโยง (Reference Card) คือ บัตรที่บอกให้ทราบว่า ข้อความที่ตกนอยู่ขณะนี้ต้องไปดูจากบัตรอื่นหรือไปดูเพิ่มเติมจากบัตรอื่นเช่น โยงนามแฝงไปหานามจริง โยงหัวเรื่องหนึ่งที่ไม่ใช้ในการกำหนดหัวเรื่องไปยังหัวเรื่องที่กำลังใช้อยู่หรือไปยังหัวเรื่องอื่นเพื่อเพิ่มเติม

๖. ถาม บุคคลต่อไปนี้ มีความสำคัญต่อกิจการห้องสมุดอย่างไรบ้าง

- ก. เมลวิล ดิวอี้ (Melvil Dewey)
- ข. สมเด็จพระยาตำราจรราชานุภาพ
- ค. ดร. ฟรานซิส แลงเดอร์ สเปน (Dr. Frances Lander Spain)

ตอบ

ก. เมลวิล ดิวอี้ (Melvil Dewey) เป็นผู้ให้กำเนิดแผนการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยม (Dewey Decimal Classification) ซึ่งเป็นระบบการจัดหมู่หนังสือที่นิยมใช้กันทั่วโลก หนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. ๑๘๗๖ ทายาทได้แก้ไขเพิ่มเติมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้ พิมพ์ได้ ๑๖ ครั้งแล้ว นอกจากนี้เขายังเป็นผู้ริเริ่มตั้งสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association) ขึ้นใน ค.ศ. ๑๘๗๖ และออกวารสาร Library Journal.

ข. สมเด็จพระยาตำราจรราชานุภาพ ในขณะที่ยังทรงดำรงตำแหน่งนายกหอพระสมุดสำหรับพระนคร (ปัจจุบัน คือหอสมุดแห่ง

ชาติ) ได้ทรงเป็นกำลังสำคัญในการวางรากฐานและขยายงานหอสมุดแห่งชาติของไทยให้เป็นปึกแผ่นมาจนทุกวันนี้ พระองค์ได้ทรงรวบรวมหนังสือเก่า ๆ รับผิดชอบหนังสือข่าวรายที่แจกในงานมงคลและงานศพ โดยขอแบ่งหนังสือเป็นค่าบริการ ๒๐ % เพื่อจำหน่ายแก่ผู้ที่สนใจ ทรงรวบรวมและนิพนธ์ความรู้ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเกี่ยวกับชาติไทยและประเทศต่าง ๆ ไว้อย่างมากมาย.

ค. ดร. ฟรานซิส แลนเดอร์ สเปน (Dr. Frances Lander Spain) เป็นอาจารย์อเมริกันคนแรกที่เข้ามาสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทยที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยความช่วยเหลือของมูลนิธิฟูลไบรท์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔ จึงนับได้ว่า ดร. สเปน เป็นผู้วางรากฐานและส่งเสริมให้มีวิชาบรรณารักษศาสตร์ ขึ้นในประเทศไทยเป็นคนแรก จนในปัจจุบันนี้มีถึงขั้นปริญญาโทแล้ว

๗. ถาม
ตอบ

จงบอกคุณสมบัตินี้ที่สำคัญของบรรณารักษ์ที่ดีมาสัก ๖ ข้อ
บรรณารักษ์ที่ดีควรมีคุณสมบัติดังนี้

- (๑) ต้องได้รับการศึกษาอบรม อย่างน้อยควรสอบไล่ได้อนุปริญญาวิชาบรรณารักษศาสตร์มาแล้ว
- (๒) ต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการสอนของโรงเรียน และการศึกษาทั่ว ๆ ไป
- (๓) ต้องเป็นผู้ที่ชอบอ่านหนังสือ และรักหนังสือ
- (๔) ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี รู้และเข้าใจถึงความต้องการของสังคมและประชาชนเพื่อให้สามารถจัดบริการสนองได้อย่างเหมาะสม
- (๕) ต้องมีความกตริเริ่ม รู้จักปรับปรุงห้องสมุดให้ดูแลใหม่และสะอาดอยู่เสมอ จัดกิจกรรมหรือบริการที่น่าสนใจแก่ผู้ใช้ห้องสมุดตามแต่โอกาสเหมาะสมอยู่เสมอ
- (๖) ต้องมีทัศนคติที่ดี รักและศรัทธาในอาชีพบรรณารักษ์

๘. ถาม

จงเลือกบอกชื่อเรื่องของหนังสืออ้างอิงในประเภทต่อไปนี้มา ๔ ประเภท

ประเภทละ ๒ เรื่อง พร้อมกันกล่าวถึงเรื่องนั้น ๆ มาพอเข้าใจด้วย โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ชื่อเรื่อง, ขอบข่าย, การจัดลำดับ, ประโยชน์

- ก. หนังสืออ้างอิงทางการศึกษา
- ข. หนังสืออ้างอิงในหมวดภาษา
- ค. หนังสืออ้างอิงที่เป็นบรรณานุกรม
- ง. หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์
- จ. วรรณวิจารณ์วารสาร
- ฉ. อักษรานุกรมชีวประวัติ

ตอบ

- ก. หนังสืออ้างอิงทางการศึกษา

(๑) คู่มือครูโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญ กระทรวงศึกษาธิการได้รวบรวมเอาพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง กฎ ก.พ.ระเบียบและข้อปฏิบัติระหว่างครูประจำการ การสอบเลื่อนชั้น และการขอรับบำเหน็จบำนาญ ให้ประโยชน์ทางด้านการบริหารการศึกษาและผู้มีอาชีพครู

(๒) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ กระทรวงศึกษาธิการรวบรวมจากพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เริ่มใช้แผนการศึกษาแห่งชาตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นไป บอกให้ทราบถึงความมุ่งหมาย การจัดระบบโรงเรียน การขยายการศึกษาภาคบังคับให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ มีคำอธิบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกอบ มีแผนภูมิประกอบ ให้ประโยชน์แก่ผู้ที่เป็นครู และผู้ที่ศึกษาวิชาการศึกษา

- ข. หนังสืออ้างอิงในหมวดภาษา

(๑) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓ รวบรวมโดยราชบัณฑิตยสถาน ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการอ่านออกเสียง ชนิด ความหมาย ประวัติและที่มาของคำแต่ละคำ เรียงตามลำดับอักษร มีคำชี้แจงหลักการเขียนภาษาไทยและวิธีใช้พจนานุกรมเล่มนี้อยู่ตอนต้นเล่มมีภาพประ

กอบเล็กน้อย เป็นคู่มือการอ่านออกเสียงและใช้เขียนตัวอักษรให้ถูกต้อง จำเป็นสำหรับทุกคน

(๒) พจนานุกรมลำดับสระ รวบรวมโดย ลออง มีเศรษฐี อาศัย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นหลักในการให้คำจำกัดความ เรียงตามลำดับเสียงสระของพยางค์ท้ายของคำแต่ละคำ และจัดหมู่ไว้ตามตัวอักษรของพยางค์ท้ายด้วย ไม่มีภาพประกอบ เหมาะสมสำหรับใช้เป็นคู่มือในการเขียนคำประพันธ์

ก. หนังสืออ้างอิงที่เป็นบรรณานุกรม

(๑) บรรณพิภพ รวบรวมโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย รวบรวมรายชื่อหนังสือที่มีจำหน่ายอยู่ในท้องตลาดและเห็นว่าสมควรมีไว้ในห้องสมุด เรียงตามลำดับเลขหมู่ตามแผนการจัดหมู่ของคิวอี้ มีเลขหมู่ หัวเรื่อง แนวสืบค้น บรรณนิทัศน์สังเขป ประกอบ มีชื่อผู้เขียนบรรณนิทัศน์กำกับ มีตรรชนท้ายเล่ม กำหนดออกเป็นราย ๓ เดือน เหมาะสมสำหรับเป็นคู่มือการเลือกซื้อหนังสือและทำบัตรรายการ

(๒) บรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลไทย เล่ม ๑ รวบรวมโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย มีรายชื่อเอกสารตีพิมพ์ของสถานที่ราชการ วารสาร จุลสารและหนังสือที่แจกให้เปล่า เรียงตามลำดับชื่อกระทรวงกรม มีบรรณนิทัศน์สังเขปประกอบทุกชื่อ ท้ายเล่มมีตรรชนีชื่อผู้แต่ง ตรรชนีหัวเรื่อง ช่วยกันอย่างละเอียด ให้ประโยชน์ในการขอสืบค้นได้เปล่าและศึกษาเกี่ยวกับวิชาที่ต้องการ.

ง. หนังสืออ้างอิงทางภูมิศาสตร์

(๑) ภูมิศาสตร์นักศึกษา รวบรวมโดย ดำรง มัชฌมน์นันทน์และสนอง ศุษลमान เป็นคำเรียกชื่อสถานที่ทางภูมิศาสตร์และคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางภูมิศาสตร์ เป็นคำภาษาอังกฤษ มีคำอธิบายเป็นภาษาไทยสั้น ๆ ไม่มีภาพประกอบ เรียงตามลำดับตัวอักษร เหมาะสมสำหรับผู้ศึกษาวิชาภูมิศาสตร์.

(๒) เทียวเมืองไทย ๗๑ จังหวัด รวบรวมโดยละออง ศรีสุคนธ์ กล่าวถึงประวัติ ลักษณะภูมิประเทศ การคมนาคม สถานที่สำคัญและน่าเที่ยวเรียงตามลำดับอักษรชื่อจังหวัด กล่าวถึงภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ประเทศไทยโดยย่อ มีภาคผนวกเกี่ยวกับยานพาหนะโดยสารไปจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย ใช้เป็นคู่มือการเดินทางได้ดี.

จ. บรรณนิเวศสาร

(๑) กัชนีนิเทศสารไทย รวบรวมโดยกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ทำจากวารสารภาษาไทยรวม ๓๒ รายชื่อซึ่งพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๐๕ รวบรวมบทความวิชาต่าง ๆ รวมทั้งวิชาการศึกษาเรียงตามลำดับตัวอักษรแบบพจนานุกรม มีคำแนะนำวิธีให้ด้วย

(๒) Reader's Guide To Periodical Literature รวบรวมโดยสำนักพิมพ์ Wilson, New York ทำจากวารสารภาษาอังกฤษ เฉพาะที่พิมพ์ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ฉบับที่มีหลักฐานสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลและสมาคมรวมอยู่ด้วยประมาณ ๑๒๕ รายชื่อ รวบรวมบทความทั่ว ๆ ไป เรียงตามลำดับตัวอักษรแบบพจนานุกรม ตามลำดับหัวเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง มีคำแนะนำวิธีใช้ให้ด้วย.

ฉ. อักษรานุกรมชีวประวัติ

(๑) อัจฉริยบุคคลที่โลกรู้จัก ๑๐๐๑ คน รวบรวมโดยสังคัถ์ สายปัญญา เป็นชีวประวัติบุคคลที่มีชื่อเสียงในอาชีพต่าง ๆ ทุกชาติ มีปีเกิด-ตาย ความสำเร็จในผลงาน เรียงตามลำดับปีเกิดของแต่ละคนท้ายเล่มมีรายชื่อประวัติบุคคลตามอาชีพ อาศัยสารบาญช่วยค้น.

(๒) ประมวลบุคคลสำคัญของชาติไทย รวบรวมโดยสงวน อึ้งคง เป็นชีวประวัติของบุคคลสำคัญและทำคุณประโยชน์แก่ชาติไทย มีทั้งคนไทยและคนต่างชาติประมาณ ๒๓ คน มีปีเกิด-ตายและงานที่เด่นในอาชีพ มีเชิงอรรถบอกถึงหนังสืออ้างอิง อาศัยสารบาญช่วยค้น

๙. ถาม ก. นอกจากหนังสืออ้างอิงแล้วบรรณารักษ์จะใช้อะไร เพื่อช่วยค้นหาคำตอบให้
แก่ผู้อ่านได้อีกบ้าง

ข. ราชกิจจานุเบกษาคืออะไร จงอธิบายให้เข้าใจ

ตอบ

ก. นอกจากหนังสืออ้างอิงแล้วบรรณารักษ์อาจใช้จุลสาร กฤตภาค หนังสือ
อ่านทั่วไป วารสาร หนังสือพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ และบัตรรายการที่มีอยู่
ตอบคำถามได้อีกเท่าที่จำเป็น.

ข. ราชกิจจานุเบกษา คือ สิ่งพิมพ์ของรัฐบาลไทยเป็นที่รวบรวมประ
กาศของทางราชการทั้งที่เป็นพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกากฎกระทรวง
ประกาศต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องราวความเคลื่อนไหวของทางราชการ ราชตำ
นัก หน่วยงานหรือองค์การทั้งราชการ ทั้งที่มีผลบังคับเป็นกฎหมายและ
แจ้งให้ประชาชนทราบเฉย ๆ กำหนดออกเป็นรายสัปดาห์ ปีละ ๑ เล่ม
แบ่งเป็น ๒ ภาค คือ ภาคกฤษฎีกา และภาคราชกิจจา เริ่มมีตั้งแต่สมัย
รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมาจนถึงปัจจุบันนี้ ประมาณ
๘๒ ปีแล้ว

๑๐. ถาม

ก. เลขหมู่หนังสือและเลขเรียกหนังสือ เหมือนกันหรือไม่ จงอธิบายพร้อม
ทั้งยกตัวอย่างประกอบให้ชัดเจน

ข. การจัดหมู่หนังสือในห้องสมุดโรงเรียน ส่วนมากนิยมใช้วิธีการจัดหมู่แบบ
ทศนิยมของดิวอี้โดยมีตัวเลขเป็นสัญลักษณ์ และเขียนไว้บนสันหนังสือ
แต่บางที่เมื่อเข้าไปในห้องสมุดบางแห่ง ท่านอาจจะพบเครื่องหมายบนสัน
หนังสือว่า

น-ก ส

จงอธิบายให้เป็นที่เข้าใจว่าพยัญชนะแต่ละตัวนี้หมายถึงอะไร

ตอบ

ก. เลขหมู่หนังสือและเลขเรียกหนังสือ ไม่เหมือนกัน คือ

(๑) เลขหมู่หนังสือ คือ ตัวเลขที่ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนเรื่องราวหรือขอบ

เขตความรู้ที่มีอยู่ในหนังสือ ซึ่งห้องสมุดโดยทั่วไปนิยมใช้ตัวเลขตามแผนการจัดหมู่ของคิวอี้ เช่น ๐๒๐ หมายถึงวิชาบรรณารักษศาสตร์ ๕๒๓ หมายถึงพจนานุกรมภาษาอังกฤษ เป็นต้น

(๒) เลขเรียกหนังสือ คือ สัญลักษณ์อันเป็นที่รวมของ "เลขหมู่หนังสือ" และ "เลขหนังสือ" หรือ "เลขผู้แต่ง" เพื่อใช้เรียกหนังสือบนชั้น ซึ่งตามปกติจะเขียนไว้ที่มุมบนซ้ายของบัตรรายการและสันหนังสือตรงกัน "เลขหนังสือ" ปกติใช้อักษรย่อตัวแรกของชื่อตัว (คนไทย) ของชื่อสกุล (คนต่างประเทศ) ผสมกับตัวเลขซึ่งมีกำหนดไว้ในหนังสือ "หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทย" สำหรับชื่อไทย และ Cutter-Sanborn Table หรือ Cutter Number สำหรับชื่อภาษาต่างประเทศ หรืออาจใช้แต่เพียงอักษรย่อตัวแรกของชื่อผู้แต่งก็ได้ บางห้องสมุดใช้อักษรตัวแรกของชื่อเรื่องผสมกับเลขผู้แต่งด้วย เช่น

๐๒๐	เป็นเลขเรียกหนังสือ บรรณารักษศาสตร์
ม.๒๑๑บ.	เขียนโดย แม้นมาส ชวลิต

๐๒๐ = เลขหมู่หนังสือ

ม. = อักษรย่อตัวแรกของชื่อผู้แต่ง

๒๑๑ = ตัวเลขซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการฯ ซึ่งใช้แทนคำว่า แม้นมาส

บ = อักษรย่อตัวแรกของชื่อเรื่อง "บรรณารักษศาสตร์"

หรือจะใช้เฉพาะ ๐๒๐ หรือ ๐๒๐ ก็ได้ ทั้งนี้แล้วความละเอียดของ ม-บ ม

บรรณารักษ์และความจำเป็นของห้องสมุดแต่ละแห่ง

จากคำอธิบายมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า "เลขหมู่หนังสือ" นั้นเป็น "เลขเรียกหนังสือ" แต่ "เลขเรียกหนังสือ" ไม่ใช่ "เลขหมู่หนังสือ"

เฉลยข้อสอบ

๓๒๕

ตอบ

ข.

น-ก

ส

เป็นสัญลักษณ์ใช้แทนเลขเรียกหนังสือ ซึ่งห้อง

สมุด ขนาด เล็กส่วนมาก นิยมใช้กับ หนังสือ จำพวก

นวนิยาย เพราะสะดวกรวดเร็วทันเวลาทำงานของบรรณารักษ์

น หมายถึง

นวนิยาย

ส „

ชื่อผู้แต่งที่เริ่มต้นด้วยอักษร “ส” ซึ่งอาจเป็นชื่อ

สะอาด, สมศรี, สุชาดา, หรือโสภณชื่อใดชื่อหนึ่งก็ได้

ก „

ชื่อเรื่องที่ปรากฏอยู่บน หน้าปกในเริ่มต้นด้วยอักษร

“ก” ซึ่งอาจเป็นชื่อ กนกนารถ, เกลียวใจ หรือ

กลิ่นไม้ลง ชื่อใดชื่อหนึ่ง เป็นต้น

บทบรรณาธิการ

ฐานะของบรรณารักษ์

ไม่ว่าในสาขาวิชาชีพใด ๆ ผู้ประกอบอาชีพนั้น ๆ ย่อมหวังที่จะก้าวหน้าเจริญรุ่งเรืองตลอดไปตั้งแต่เริ่มงานจนถึงสุดท้าย สาขาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ก็คงเป็นไปไม่ต่างไปจากนี้.

บรรณารักษ์เป็นผู้รับผิดชอบในงานด้านห้องสมุด ต้องทำการเลือกหนังสือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เข้าในห้องสมุด จัดหมวดหมู่หนังสือเหล่านั้น ทำบัตรรายการ เตรียมหนังสือเพื่อให้ยืม ให้ยืมและรับคืนหนังสือที่ให้บริการ ซ่อมแซมหนังสือที่ชำรุดเนื่องจากการบริการ ตลอดจนให้บริการอื่น ๆ อีกแก่ผู้มาใช้ ซึ่งรวมไปถึงการจัดกิจกรรมห้องสมุดต่าง ๆ อีกด้วย นับว่าเป็นผู้ที่ทำงานหนักพอเทียบได้กับงานในสาขาวิชาชีพอื่น ๆ ย่อมต้องการความเจริญรุ่งเรืองในการปฏิบัติหน้าที่ของตนกล่าวคือต้องการฐานะให้เหมาะสมแก่การงานในหน้าที่ซึ่งมิได้ด้อยไปกว่าหน้าที่อื่น ๆ ใดๆ เลย.

ในรายงานการประชุมเรื่องพัฒนาห้องสมุดในภาคใต้ของเอเชีย ณ กรุงเคลี ประเทศอินเดีย ระหว่างวันที่ ๓-๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ มีมติของที่ประชุมครั้งนั้นในเรื่อง "ฐานะของบรรณารักษ์" ก็มีข้อความดังต่อไปนี้.

"กิจการห้องสมุดจะเจริญก้าวหน้าได้ก็ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้และความสามารถ เนื่องจากอาชีพบรรณารักษ์เป็นอาชีพซึ่งจะต้องมีการเรียนและฝึกฝนเป็นพิเศษ หนทางที่จะชักจูงผู้ซึ่งมีความรู้และความสามารถให้มาทำงานในห้องสมุดยืนนานได้ ก็มิใช่ทางเดียวเท่านั้นคือจักให้บรรณารักษ์มีฐานะและเงินเดือนเหมาะสม ฐานะ เงินเดือนและตำแหน่งของบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษาจึงควรจะทำกับฐานะ เงินเดือนและตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการอื่น ๆ ในสถาบันนั้น ๆ ฐานะ เงินเดือนและตำแหน่งของบรรณา-

๑. รายงานการประชุม เรื่อง พัฒนาการห้องสมุดในภาคใต้ของเอเชีย ณ กรุงเคลี ประเทศอินเดีย ระหว่างวันที่ ๓-๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๓. จัดพิมพ์ด้วยความเอื้อเฟื้อของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.

รักษ์ห้องสมุดประชาชนควรเท่ากับฐานะ เงินเดือน และตำแหน่งครูอาจารย์ ฐานะเงินเดือนและตำแหน่งบรรณารักษ์ ห้องสมุดกระทรวง ทบวงกรมควรให้เท่ากับของเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคในหน่วยราชการนั้น ๆ."

ฉะนั้นเห็นได้ว่าเป็นการสมควรแล้วที่จะมาพูดอีกครั้ง หนึ่งถึงฐานะ ของบรรณารักษ์ แต่ก็ เป็นความจริงอยู่อย่างหนึ่งกล่าวคือบรรณารักษ์จะต้องร่วมปรับปรุงตัวเองให้เหมาะสมกับฐานะที่จะพึงมีพึงได้นั้น ๆ ด้วย จึงจะเป็นการสมควรและถูกต้อง.

การปรับปรุงตัวเออนั้น มีโอกาสทำได้หลายประการดังเช่น ผู้ที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอาจสมัครเข้ารับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิชา "ห้องสมุดโรงเรียน" ซึ่งทางสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เปิดอบรมเป็นประจำทุก ๆ ปี ผู้ที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนก็อาจสมัครเข้ารับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิชา "ห้องสมุดประชาชน" ที่กองการศึกษาผู้ใหญ่ และหรือสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยจัดเปิดการอบรมขึ้น ผู้ที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะตามกระทรวง ทบวงกรมต่าง ๆ ก็อาจเข้าอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิชา "ห้องสมุดเฉพาะ" ที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยเปิดให้การอบรมเป็นครั้งคราวได้.

ในการอบรมในภาคฤดูร้อนของคุรุสภาในวิชาครู ชด ปม. หรือ ป.กศ. มีหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ด้วย ผู้ที่ประสงค์จะสอบวิชาชุดครูดังกล่าวแล้วและต้องมีความรู้ในวิชาบรรณารักษศาสตร์เพื่อไว้ประกอบหน้าที่การงาน อาจเข้าอบรมและสอบได้ในหมวดวิชานี้ซึ่งถ้าต่อไป ได้รับแต่งตั้งให้ ปฏิบัติหน้าที่บรรณารักษ์ก็จะปฏิบัติได้เหมาะสมกับการงานที่ได้รับมอบหมาย.

ทำนองเดียวกัน ผู้ที่มีวิทยฐานะชั้นปริญญาตรี และประสงค์ที่จะทำงานในหน้าที่บรรณารักษ์ ก็อาจเข้าศึกษาต่อในชั้นอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์ ในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ และอาจศึกษาต่อไปให้สูงถึงชั้นปริญญาโทต่อไปได้ในโอกาสข้างหน้า.

ส่วนผู้สนใจใคร่จะยึดถืออาชีพบรรณารักษ์ ก็อาจเข้าศึกษาในชั้นอุดมศึกษาจน

จบได้ปริญญาตรีได้ ในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือ ในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้โดยเลือกวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาหลัก.

ผู้ที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์เมื่อได้รับการปรับปรุงตัวเอง หรือเตรียมตัวเองเพื่อมาปฏิบัติงานในหน้าที่นั้นแล้ว แก่นนี้อาจไม่เป็นการเพียงพอ บรรณารักษ์ทั้งหลายควรทำตัวเองให้เป็นที่ยอมรับและยอมรับในหมู่ผู้อื่นในความสามารถ คุณวุฒิและหน้าที่ของตัวด้วย เมื่อทำได้เกียรติภูมิของบรรณารักษ์ก็ย่อมจะเด่นเห็นได้ชัด เป็นทวีคูณ.

การนี้จะทำได้เช่น ๑. บรรณารักษ์ควรทำตัวให้สามารถช่วยตนเองได้ ให้สมกับวุฒิของตนโดยเฉพาะในกิจการต่างๆ ของห้องสมุด ห้องสมุดที่บรรณารักษ์นั้นๆ ปฏิบัติอยู่ไม่ควรที่จะมีหน้าที่การงานขาดตกบกพร่อง ในขอบเขตของงบประมาณที่ได้รับมา.

๒. บรรณารักษ์ควรทำงานให้สำเร็จลงเป็นขั้นเป็นอัน และให้ไต่ผลดี การงานในหน้าที่ของบรรณารักษ์ ในกิจกรรมห้องสมุด บรรณารักษ์ต้องพยายามกระทำให้สำเร็จลุล่วงไป เป็นต้นว่า การจัดนิทรรศการ การจัดการอภิปราย หรือการจัดงานวันห้องสมุด อย่างใดอย่างหนึ่งให้ดี เพราะผลงานอันนี้จะเชิดชูแสดงความสามารถให้ปรากฏได้.

๓. ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น บรรณารักษ์ควรให้การช่วยเหลือบุคคลอื่นในก้นห้องสมุดให้เต็มความสามารถของตน เช่นช่วยครูในด้านการสอนเกี่ยวกับห้องสมุด เป็นต้น.

๔. ให้ความร่วมมือกับ บรรณารักษ์คนอื่น ในกิจการห้องสมุด เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการบริการแก่ผู้มาใช้ห้องสมุด เพราะห้องสมุดแห่งหนึ่งๆ อาจไม่สามารถให้บริการได้ครบถ้วน.

๕. มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน อันนี้เป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้กิจการในวิชาชีพนี้เด่นขึ้น บรรณารักษ์ทั้งหลายควรสังวรในความรับผิดชอบในการงานของตนให้มาก กิจการของห้องสมุดจะดีก็แต่เพียงใดขึ้นอยู่กับการรับผิดชอบของบรรณารักษ์.

๖. แสดงสมรรถภาพในหน้าที่ของตน วุฒิของตน
ออกเผยแพร่ให้ปรากฏ เป็นต้นว่าเขียนบทความบรรณารักษศาสตร์ แล้วตีพิมพ์ในวารสาร
การแสดงผลงานนั้นไม่แต่จะเชิดชูตนเอง ยังอาจช่วยผลักดันส่งเสริมและแสดงให้ผู้อื่นทราบ
และเข้าใจในวิชานี้ยิ่งขึ้น รวมทั้งยังช่วยกระตุ้นให้บรรณารักษ์อื่นกระทำตนในทำนอง
เดียวกัน.

ถ้าได้กระทำดังตัวอย่างที่ได้ยกมากล่าว ก็ย่อมจะทำให้มีผู้เข้าใจในวุฒิ และกล้า
สามารถแข่งขัน อย่างลึกซึ้ง การที่จะปรับระดับฐานะ เงินเดือน ตำแหน่งหน้าที่ของ
บรรณารักษ์ ก็จะดำเนินไปด้วยดีไม่มีอุปสรรคใด ๆ.

จึงเสนอมาเพื่อท่านบรรณารักษ์ทั้งหลายได้ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ผนึก
กำลังปรับปรุงตัวเองให้มาก ๆ ยิ่งขึ้นไป.

การประชุมสามัญประจำปี ๒๕๐๘

ของ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

หัวข้อ หนังสือสำหรับเด็ก และเยาวชน

ณ ห้องประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๑-๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๘

ERRATA

Content page of Volume 9, No. 4

โปรดแก้คำผิดในหน้าสารบัญอังกฤษ ของ ฉบับที่ ๔ ปีที่ ๙

คำ

แก้

เป็น

Budhism

should read

Buddhism

Lord Budha

should read

Lord Buddha

anobservation

should read

an observation